

Jaarverantwoording 2017

Gewaarmerkt
d.d. 3 juli 2018
Paraaf

Inhoudsopgave

Inleiding	4
Programma's	11
Programma Bestuur, dienstverlening en veiligheid	12
Programma Verkeer en openbare ruimte	21
Programma Lokale economie	28
Programma Leefbaarheid, Onderwijs, Cultuur en Sport	36
Programma Werk en inkomen	47
Programma Zorg	54
Programma Milieu	62
Programma Ruimtelijke ontwikkeling	69
Programma Algemene dekkingsmiddelen	77
Programma Bedrijfsvoering	82
Paragrafen	86
Paragraaf Lokale heffingen	87
Paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing	92
Paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen	98
Paragraaf Financiering	103
Paragraaf Bedrijfsvoering	106
Paragraaf Grondbeleid	109
Paragraaf Verbonden partijen	112
Paragraaf bezuinigingen	125
Paragraaf subsidies	126
Jaarrekening	127
Balans per 31 december 2017	128

Programmarekening 2017	130
Waarderingsgrondslagen	133
Toelichting op de balans.....	137
Niet uit de balans blijvende verplichtingen en rechten	159
Toelichting programmarekening 2017	161
Overzicht incidentele baten en lasten	167
Overzicht reserves en voorzieningen.....	171
Overzicht bezoldiging topfunctionarissen gemeente.....	173
SiSa bijlage	175
Overzicht taakvelden.....	177
Controleverklaring van de onafhankelijke accountant.....	181
Afkortingenlijst.....	183

Inleiding

De jaarstukken 2017 zijn opgesteld conform het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten.

Naast de opstelling van een programmabegroting presenteerden wij in 2017 één programmarapportage, een aantal begrotingswijzigingen en in december de laatste budgetrapportage. Als sluitstuk van de budgetcyclus bieden we nu de jaarstukken 2017 aan. De jaarverantwoording is op dezelfde manier opgesteld als de begroting en de rapportages, zodat er een helder overzicht ontstaat.

De jaarstukken zijn als volgt opgebouwd:

1. Inleiding met raadsvoorstel
2. Jaarverslag per programma
3. Paragrafen
4. Jaarrekening, balans met toelichting

De programma's en de paragrafen vormen samen het jaarverslag.

Elk programma is als volgt opgebouwd:

- doelstellingen 2017
- baten en lasten (rekening 2016, begroting 2017, begroting na wijziging 2017 én rekening 2017)
- financiële afwijking 2017, waarbij de hoofdoorzaken en de mutaties op de reserves worden toegelicht
- voortgang van projecten en investeringen

Terugblik 2017

Voor het sociaal domein leggen we per kwartaal de rapportages van de GGD en SWVO aan u voor en stellen we twee keer per jaar een inhoudelijke rapportage op. De eindrapportage sociaal domein 2017 wordt gelijktijdig met de jaarrekening 2017 aan u aangeboden.

In mei 2017 is door uw raad besloten om de reserve WMO te maximeren op een bedrag van € 2.000.000 en het minimum niveau te bepalen op een bedrag van € 1.000.000. Indien de reserve niet toereikend is zal vanuit het algemeen weerstandsvermogen een aanvulling plaatsvinden.

Zoals u hierna kunt lezen bedraagt het tekort in de jaarverantwoording van het sociaal domein € 382.782. Begroot was een tekort van € 200.000. De reserve sociaal domein bedraagt na verwerking van de jaarverantwoording € 2.000.000

Reserve sociaal domein	
boekwaarde 1 januari 2017	€ 2.563.611
toevoegingen jaarrekening	€ 502.755
subtotaal	€ 3.066.366
onttrekkingen jaarrekening	€ 84.154
begroot sociaal domein	€ 200.000
extra tekort sociaal domein	€ 182.782
afroming reserve tot maximum	€ 599.430
boekwaarde 31 december	€ 2.000.000

Terugblik financieel

Bij de tussentijdse rapportages (per 1 augustus en 1 november werd voor in totaal positief saldo voorzien van € 575.000. Dit is ook als zodanig verwerkt in de jaarrekening en toegevoegd aan het algemeen weerstandvermogen. De definitieve jaarcijfers laten een overschot zien van € 10.163.

Daarnaast is er in de bouwgrondexploitaties, als gevolg van gewijzigde wetgeving, een winst genomen van € 4.071.106. Deze winst is toegevoegd aan de reserve bouwgrondexploitaties en heeft dus een budgettair neutraal effect in de jaarrekening.

Een analyse van het resultaat treft u aan in het raadsvoorstel en bij de toelichting op de financiële afwijkingen in de afzonderlijke programma's.

Voorstel de jaarstukken 2017 vaststellen

Voorgeschiedenis

De primaire begroting 2017 is vastgesteld in november 2016. Na de begroting is er in 2017 een programmarapportage vastgesteld, waarin de stand van zaken per 1 augustus is beschreven. Vervolgens is er een laatste budgetrapportage door u vastgesteld, waarin de stand van zaken per 1 november is gepresenteerd. Als sluitstuk van de budgetcyclus bieden we nu de jaarverantwoording 2017 aan.

De opzet en indeling van de jaarverantwoording is conform het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten en bestaat uit:

- jaarverslag, opgebouwd uit de programmaverantwoording en paragrafen;
- jaarrekening, bestaande uit balans, resultatenrekening en toelichting daarop.

Argumenten

De jaarstukken zijn door Baker Tilly Berk N.V. gecontroleerd. Zij beoordelen of de verantwoorde baten, lasten en balansmutaties getrouw en rechtmatig tot stand zijn gekomen. De verklaring betreffende getrouwheid én rechtmatigheid ligt voor u ter inzage, evenals het rapport van bevindingen.

Financiën

Rekening houdend met de te bestemmen posten sluit de jaarrekening 2017 met een overschot van € 81.183. Voorgesteld wordt het saldo toe te voegen aan het Algemeen Weerstandsvermogen. De jaarrekening 2017 sluit met de volgende totalen:

Baten	€ 56.104.509
Lasten	€ 53.775.766
Resultaat voor bestemming, voordelig	€ 2.328.743
Toevoeging aan reserves	€ 5.469.010
Beschikking over reserves	€ 3.725.930
Resultaat na bestemming, voordelig	€ 585.663
Saldo rapportages toegevoegd aan reserves	€ 575.500
Saldo jaarrekening	€ 10.163

Resultaatbestemming:

- Voordeel op onderwijsachterstandenbeleid	€ 37.032
- Onttrekking uit reserve Sociaal domein	€ -182.752
- Voordeel omgevingswet naar 2018	€ 50.000
- Borsele 2030	€ 24.700

Toe te voegen aan het Algemeen Weerstandsvermogen € **81.183**

Onderwijsachterstandenbeleid

In 2017 is het budget verhoogd en niet geheel besteed. Wij verzoeken u dit budget over te hevelen naar 2018.

Sociaal domein

In de jaarrekening is het saldo van het sociaal domein (nieuw) per saldo € 382.752 negatief. Conform uw besluit d.d. 1-6-2017 dient dit bedrag onttrokken te worden uit de reserve sociaal domein. Voor een bedrag van € 200.000 was hier al in voorzien. Wij verzoeken u een bedrag van € 182.752 extra te onttrekken aan de reserve sociaal domein.

Omgevingswet

In de kadernota is dit geld gereserveerd voor opleidingen voor de gewijzigde omgevingswet. Nu de invoering van deze wet is uitgesteld, verzoeken wij u dit over te hevelen naar 2018.

Borsele 2030

Voor project Borsele 2030 is in 2017 € 47.000 gereserveerd. Hiervan is € 22.300 uitgegeven. We verzoeken u het restant over te hevelen.

Eventuele afwijkingen in de programma's zijn waar nodig toegelicht. De afwijkingen passen binnen het bestaande beleid. Deze hadden niet eerder gesignaleerd kunnen worden. Door vaststelling van de programmarekening worden de overschrijdingen alsnog geautoriseerd.

Overlopende posten

Op 31 december 2017 waren verschillende kredieten die door de raad in het verleden zijn gevoteerd, nog niet (geheel) aangewend. Deze budgetten dienen voor 2018 opnieuw te worden geraamd voor een bedrag van € 1.975.850 ten laste van het Algemeen Weerstandsvermogen en € 1.847.975 ten laste van de overige reserves. Een overzicht hiervan vindt u op de volgende pagina's en zijn nader toegelicht in de programma's.

Algemeen weerstandsvermogen

Omschrijving	Restant 1-1-2017	Verleend in 2017	Besteed in 2017	Overge- heveld 2018	Saldo	Beschikbaar 2018
Modernisering GBA	38.000		9.600	28.400	0	28.400
Huisstijl en koppelingen		100.000	22.710	100.000	-22.710	77.290
Beheerswerkzaamheden dorpsbossen				20.000		20.000
Herinrichting Mr. Dr. Meslaan		312.500	0	312.500	0	312.500
Subsidie Breedband internet		39.400	200	37.500	1.700	39.200
Economische Agenda		10.000	0	10.000	0	10.000
Wandelpad Stelleplas		25.000	0	25.000	0	25.000
Openbare verlichting naar 2018		-50.000	-50.000	50.000		50.000
Borsele op de kaart	57.816	67.000	73.732		51.084	51.084
Leerlingen vervoer	14.778			10.900		10.900
Cultuur in beeld		40.000	38.227		1.773	1.773
Cultuur in beeld		120.000	0		120.000	120.000
Maak werk van je idee	8.788	6.400	7.577		7.611	7.611
Energielabels	7.622		5.250		2.372	2.372
Asbestsanering	267.150		38.941	225.000	3.209	228.209
Herziening projectenatlas		16.000	10.000		6.000	6.000
Archief	27.090		12.559	18.000	-3.469	14.531
Geografische diensten	25.000		0	25.000	0	25.000
Dorpsvernieuwing (algemeen weerstandsvermogen)	250.000				250.000	250.000
Koelsysteem raad- en trouwzaal		40.000	23.207		16.793	16.793
Werkplaats		5.300	2.340		2.960	2.960
Investeringsfonds	714.336		38.109		676.227	676.227
	1.410.580	731.600	232.452	862.300	1.113.550	1.975.850

	Restant	Verleend	Besteed	Over-geheveld	Saldo	Beschikbaar
Omschrijving	1-1-2017	in 2017	in 2017	2018		2018
Inrichting groen voormalig terrein AMAC		103.000		103.000	0	103.000

Reserve Kwaliteit openbare ruimte

	Restant	Verleend	Besteed	Over-geheveld	Saldo	Beschikbaar
Omschrijving	1-1-2017	in 2017	in 2017	2018		2018
Revitalisering Noordland	75.000		72.795	2.000	205	2.205

Reserve Bouwgrondexploitaties

	Restant	Verleend	Besteed	Over-geheveld	Saldo	Beschikbaar
Omschrijving	1-1-2017	in 2017	in 2017	2018		2018
Dorpsvernieuwing	336.008	750.000	320.363	900.000	-134.355	765.645

Reserve Bouwgrondexploitaties

	Restant	Verleend	Besteed	Over-geheveld	Saldo	Beschikbaar
Omschrijving	1-1-2017	in 2017	in 2017	2018		2018
Sloebos	965.000		-12.125		977.125	977.125

Wij stellen u voor op grond van artikel 198 van de Gemeentewet over te gaan tot vaststelling van de jaarstukken 2017.

De onttrekking van het nadelig saldo zal plaatsvinden zoals hierboven omschreven.

De restantinvesteringen en -projecten te ramen conform de overzichten in de programma's.

Hoogachtend,
Burgemeester en wethouders van Borsele,

G.M. Dijksterhuis burgemeester.

J.M. Jansen wnd. secretaris.

Gewaarmerkt
d.d. 3 juli 2018
Paraaf

Gewaarmerkt
d.d. 3 juli 2018
Paraaf

Programma's

Programma Bestuur, dienstverlening en veiligheid

Speerpunten

Speerpunt	Indicator	Stand van zaken per 31 december 2017
Wij willen de dienstverlening voor burgers en bedrijven optimaliseren.	Het aantal producten dat (incl. RUD en WIZ) digitaal wordt afgenomen.	13 (excl. RUD&WIZ)
	Benchmark dienstverleningsvisie (waar staat je gemeente.nl).	
	Aantal bezoekers van de website.	108.601 unieke bezoekers. Dankzij de nieuwe site kunnen wij in volgende rapportages eigen bezoek eruit filteren. Hierdoor zal het bezoekersaantal afnemen, maar wel een betere weergave geven.
Wij willen een goede en betaalbare veiligheid (subjectief en objectief) bevorderen en bewaken.	Veiligheidskosten per inwoner.	Veiligheidskosten Borsele € 82,30 per inwoner; Zeeland € 65,51 per inwoner.
	Resultaten wijkscan politie.	De wijkscan politie wordt al een aantal jaren niet meer opgesteld.
	Veiligheidsgevoel burgers (waar staat je gemeente.nl).	In november 2016 is de benchmark opnieuw onder 2.400 inwoners uitgezet. 93% van de inwoners voelt zich (meestal) veilig in de buurt.
	Opkomst / aanrijtiden brandweer.	In het Besluit veiligheidsregio's zijn opkomsttijden opgenomen waaraan de brandweer moet voldoen. Het bestuur heeft de bevoegdheid om gemotiveerd van deze tijden af te wijken. In het rapport Maatwerk in Brandweezorg 3.0 zijn de tijden voor Zeeland vastgelegd. In de toekomst kan met cijfers onderbouwd worden in hoeverre wordt voldaan aan deze opkomsttijden.
	Benchmark personeelskosten: personeelskosten per FTE GR en eigen organisatie.	

taakveld / indicator	eenheid	2017
bestuur en ondersteuning		
formatie	FTE per 1000 inwoners	6,48

Gewaarmerkt
d.d. 3 juli 2018
Paraaf

bezetting	FTE per 1000 inwoners	6,48
apparaatskosten	kosten per inwoner	285
externe inhuur	kosten als % v/d/ totale loonsom + totale kosten inhuur externen	7,46
Vertrouwen in de manier waarop gemeente wordt bestuurd	%	36% veel 48% neutraal
Waardering ondernemers algehele gem. dienstverlening	score 1-10	onbekend
waardering inwoners algehele gem. dienstverlening	score 1-10	6,8

veiligheid		
verwijzingen HALT	aantal per 10.000 jongeren	185
harde kern jongeren	aantal per 10.000 inwoners	0,8
winkeldiefstallen	aantal per 1.000 inwoners	0,2
gewelddsmisdrijven	aantal per 1.000 inwoners	2,4
diefstallen uit woning	aantal per 1.000 inwoners	0,2
vernielingen en beschadigingen (in de opb. ruimte)	aantal per 1.000 inwoners	3,1
aandeel dat zich wel eens onveilig voelt in de buurt	%	7%
mate van overlast van buurtbewoners	% dat in enige mate te maken heeft met overlast	5%

Wat heeft het gekost?

Baten en lasten Bestuur, dienstverlening en veiligheid				
	Rekening 2016	Begroting 2017	Begr. na wijziging 2017	Rekening 2017
Lasten				
Bestuursorganen	1.329	893	968	1.019
Bestuursondersteuning	1.608	434	506	552
Voorlichting	283	195	187	185
Promotie en representatie	30	31	31	30
Burgerzaken	1.060	609	663	754
Verkiezingen	86	51	81	84
Openbare orde / Bijz. wetten	486	198	223	196
Brandweer	1.653	1.670	1.668	1.672
Rampenbestrijding	35	78	50	47
Totaal lasten	6.570	4.160	4.378	4.538
Baten				
Bestuursorganen	0	0	0	52
Bestuursondersteuning	102	59	59	56
Voorlichting	12	0	0	0
Promotie en representatie	0	0	0	0
Burgerzaken	432	373	408	501
Openbare orde / Bijz. wetten	18	15	80	80
Totaal baten	565	447	547	688
Saldo programma	6.005	3.712	3.831	3.850

Baten en lasten Bestuur, dienstverlening en veiligheid				
	Rekening 2016	Begroting 2017	Begr. na wijziging 2017	Rekening 2017
Mutaties reserves				
Baten				
Bestuursorganen	0	0	35	35
Bestuursondersteuning	15	0	181	204
Burgerzaken	-13	0	10	10
Openbare orde / Bijz. wetten	0	0	3	3
Brandweer	13	13	20	20
Lasten				
Totaal saldo programma	5.990	3.700	3.583	3.579

Financiële afwijking:

Het programma sluit met een voordelig saldo van € 4.000 ten opzichte van de begroting.

Bestuursorganen + € 2.000

Op dit beleidsproduct hebben wij geen significante afwijking te melden.

Bestuursondersteuning - € 26.000

De accountantskosten afrekening 2016 en voorschotten 2017 zijn aanzienlijk hoger als gevolg van verplichte uitgebreidere controlewerkzaamheden. Ook zijn in november/december 2017 kosten voor de implementatie voor informatiebeveiliging/Ciso gemaakt.

Voorlichting + € 3.000

Op dit beleidsproduct hebben wij geen significante afwijking te melden.

Promotie en representatie -/- € 1.000

Op dit beleidsproduct hebben wij geen significante afwijking te melden.

Burgerzaken + € 2.000

De lasten en baten op dit product zijn € 91.000 hoger door de hogere opbrengst en doorbetaling van de rijksleges en geven geen afwijking in het saldo.

Verkiezingen -/- € 3.000

Op dit beleidsproduct hebben wij geen significante afwijking te melden.

Openbare orde en bijzondere wetten + € 27.000

Dit wordt met name veroorzaakt door een bijdrage (€ 20.000) voor de deelname in het project voor het cameratoezicht in het havengebied. Hierdoor zijn de lasten aanzienlijk lager dan geraamd.

Brandweer - € 3.000

Op dit beleidsproduct hebben wij geen significante afwijking te melden.

Rampenbestrijding + € 3.000

Op dit beleidsproduct hebben wij geen significante afwijking te melden.

Voortgang projecten/investeringen

Omschrijving	Restant 1-1-2017	Verleend in 2017	Besteed in 2017	Over- geheveld 2018	Saldo	Beschikbaar 2018
Algemeen weerstandsvermogen						
Kosten burgemeesterswissel		35.000	35.000			
Modernisering GBA	38.000		9.600	28.400		28.400
GR de Bevelanden 2e begrotingswijziging		164.454	164.454			
Dienstverleningsvisie	16.863	29.000	48.130			
Huisstijl en koppelingen		100.000	22.710	100.000	-22.710	77.290

Terugblik overige ontwikkelingen en projecten uit 2017

Visie op dienstverlening

In 2013 stelden wij onze visie op dienstverlening vast. Vanuit deze visie zijn verschillende projecten benoemd en opgestart. Onderstaand geven wij per project weer wat de stand van zaken is per 31 december 2017:

- Interne en externe communicatie
Wij hebben de schrijftraining voor de medewerkers in 2017 met succes afgerond. Momenteel oriënteren wij ons op een vervolg in 2018. Wij zijn in het najaar van 2017 gestart met de heroriëntatie op de huisstijl. Samen met reclamebureau LMG hebben wij de merkidentiteit van de organisatie gedefinieerd. In het voorjaar van 2018 geven wij verdere invulling aan het huisstijlhandboek.
- Inwonerstevredenheidsonderzoek
Wij maken sinds juli 2017 periodiek gebruik van een inwonerspanel. Het inwonerspanel bestaat uit circa 400 leden. In 2017 hebben wij twee onderzoeken uitgezet. Een onderzoek over de openingstijden van de afdeling Burgerzaken en de behoefte en het aanbod van openbaar vervoer in Borsele. Daarnaast hebben wij het inwonerspanel vragen gesteld over duurzaamheid. De respons bij beide onderzoeken was hoog (80-85%). De resultaten van het onderzoek openingstijden en openbaar vervoer hebben we ontvangen. Momenteel bekijken wij of de uitkomsten moeten worden vertaald naar eventuele vervolgacties. Het rapport duurzaamheid is onlangs ontvangen en wordt momenteel door ons bestudeerd.
- Werkprocessen
Wij werkten in het najaar van 2017 aan de realisatie van een koppeling tussen de meldingen openbare ruimte via BuitenBeter en de website en het werkbonnensysteem Sempel Simon van de buitendienst. Hierdoor kunnen wij nog sneller opvolging geven aan meldingen van onze inwoners. Naar verwachting kunnen wij begin 2018 met de koppeling werken.
- Digitale vraagstukken
Naast de bestaande producten in iBurgerzaken hebben wij in het najaar het productaanbod verder uitgebreid met rijbewijzen en reisdocumenten. De conversie van het beheerpakket OBSURV loopt door technische aspecten iets uit tot het voorjaar van 2018.

Website

In 2017 zijn we over gegaan naar een nieuwe website, een zogeheten Toptaken website. Een toptaken-website laat de bezoeker de belangrijkste taken zien waarvoor hij of zij naar de website komt. Minister Plasterk stelde al dat alle gemeentelijke producten in 2017 digitaal aan te vragen moesten zijn. We zijn een goed eind op weg om dit te bereiken, maar we zijn er nog niet. Zo blijkt uit de peiling 'Waar staat je gemeente'.

Een toptaken-website maakt online transacties makkelijker voor de aanvrager. Daarnaast biedt de toptaken site meer analyse- en

sturingsinformatie over hoe onze website en de producten worden gebruikt. Deze informatie gebruiken we vervolgens om onze dienstverlening nog beter af te stemmen op de behoeften.

Verder is de Webmaster van Borsele overgegaan naar de GR de Bevelanden. Hiermee is het applicatie- en functioneel beheer en de project- en adviesfunctie voor de website ook overgegaan naar de GR de Bevelanden. De webredactie is wel onderdeel van de gemeente Borsele gebleven. Net als de verantwoordelijkheid voor de inhoud van de websites en het deel data-analyse.

Veiligheidsregio Zeeland (VRZ) / Maatwerk in Brandweezorg

Uit het onderzoeksrapport Twynstra Gudde van begin 2017 bleek dat het fundament onder de aansturing van Veiligheidsregio Zeeland verbeterd moest worden. Daarom werd de rol en werkwijze van gemeenteraden tot het algemeen en dagelijks bestuur onderzocht en geëvalueerd. De veiligheidsregio is immers van en voor de gemeenten en heeft hierin een faciliterende rol. Conclusie in algemene zin was dat de taken, rollen en samenwerking duidelijker en beter ingericht konden worden om de gezamenlijke verantwoordelijkheid voor de veiligheid van de inwoners van Zeeland goed invulling te geven.

In april 2017 werd een plan van aanpak onder de naam 'Emergo' gemaakt. In de afgelopen periode is hard gewerkt aan de punten die voortkwamen uit de evaluatie over het fundament. De hoofdpunten waren de volgende:

- Financiën

Het bestuur van de veiligheidsregio vroeg de gemeenten om 2,7 miljoen euro extra omdat sinds de oprichting de VRZ er nauwelijks geld bij kreeg. Elie van Strien maakte eind 2016 een ronde langs alle gemeenteraden om duidelijk te maken dat er meer geld nodig was. Hij schetste het beeld van 'dun ijs met hier en daar wakken'. Het geld was nodig voor onder andere extra centralisten op de meldkamer, opleiden en oefenen van de brandweer en voor de bevordering van de nucleaire en maritieme veiligheid. Maar ook was extra geld nodig om aan CAO-verplichtingen (lonen, pensioenen) te voldoen. De gemeenten hebben collectief gehoor gegeven aan het verzoek en de veiligheidsregio kreeg meer geld om de zogenaamde 'wakken' te dichten. De slagkracht van de veiligheidsregio, het klaar staan voor de inwoners van Zeeland, was hierbij overigens niet in het geding.

- Taken en rollen dagelijks bestuur / algemeen bestuur

Het dagelijks bestuur wordt opgeheven en vervangen door een agendacommissie. Het uitgangspunt hiervoor is dat het algemeen bestuur gezamenlijk stuurt vanuit een regionaal en collectief belang. De agendacommissie bereidt alleen procesmatig de agenda en de besluitvorming voor het algemeen bestuur voor. Het bestuurlijk debat en de bestuurlijke besluitvorming vinden alleen plaats in het algemeen bestuur.

- Ontwikkeling bestuur

De leden van het algemeen bestuur hebben in de afgelopen periode, onder externe begeleiding, met elkaar gesproken over hun taken, rollen en verantwoordelijkheden ten opzichte van de veiligheidsregio. Uitkomst hiervan is dat ze gezamenlijk en collectief optreden in het nemen van besluiten en daarbij meer begrip hebben voor elkaars positie. Hierin is leidend dat de veiligheidsregio van en voor de gemeenten is en dat de veiligheidsregio daarin een faciliterende rol heeft.

- Veiligheidsdirectie

De Veiligheidsdirectie bestaat uit de Commandant Brandweer / Bestuurssecretaris, Directeur Publieke Gezondheid, Coördinerend

gemeentesecretaris, een lid van de eenheidsleiding politie West-Brabant-Zeeland en de Directeur Meldkamer. Zij zijn gezamenlijk verantwoordelijk voor de aansturing van de veiligheidsregio en treden op als eerste adviseur van het algemeen bestuur van de veiligheidsregio. Omdat de keuze voor collegiale sturing vanuit de Veiligheidsdirectie wordt genomen, betekent dat bewust niet wordt gekozen voor een eindverantwoordelijk algemeen directeur VRZ, maar voor een Commandant brandweer/ bestuurssecretaris. Deze commandant brandweer, is in de rol van bestuurssecretaris het eerste aanspreekpunt voor het bestuur.

Nota integrale veiligheid

Wij herzien de nota integrale veiligheid in 2018. Dit gebeurt aan de hand van het VNG-methode Kernbeleid Veiligheid. Op dit moment wordt de veiligheidsmonitor uitgevoerd. Dit is een onderzoek naar de mate van veiligheid en veiligheidsbeleving in onze gemeente. Tevens voeren we de komende periode de nodige gesprekken met veiligheidspartners. Aan de hand van de uitkomsten van het onderzoek en de gesprekken stellen we veiligheidsbeeld op van onze gemeente. Hieruit volgend benoemen we de speerpunten voor het veiligheidsbeleid 2019-2022.

Bezoek kernen

Dit jaar hebben er in vijf dorpen B2030-bijeenkomsten plaatsgevonden. Dit betreft de kernen Heinkenszand, Ellewoutsdijk, Nisse, Nieuwdorp en Hoedekenskerke. Aan verschillende projecten op het gebied van duurzaamheid, leefbaarheid, dorpsvernieuwing, verkeer, recreatie en cultuur is/wordt in samenwerking tussen inwoners en gemeente gewerkt. Het dorp Nisse is met geringe ondersteuning vanuit de gemeente gestart met het opstellen van een eigen dorpsvisie.

Positie gemeenteraad

Een constructieve samenwerking kenmerkt de werkwijze van de raad. Dat uit zich in haar reguliere werk maar bijvoorbeeld ook in de constructieve wijze waarop de raad is gekomen tot een nieuwe voorzitter.

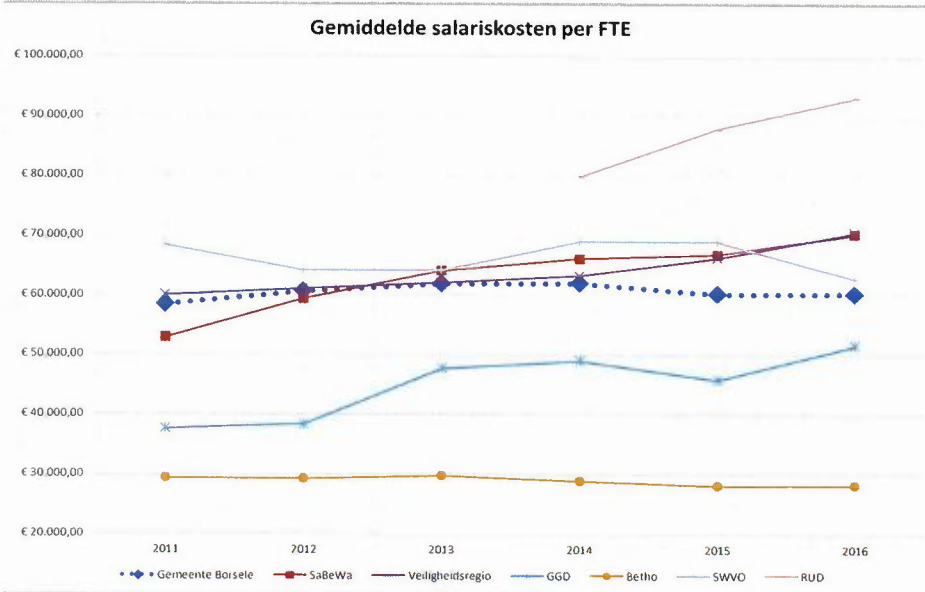
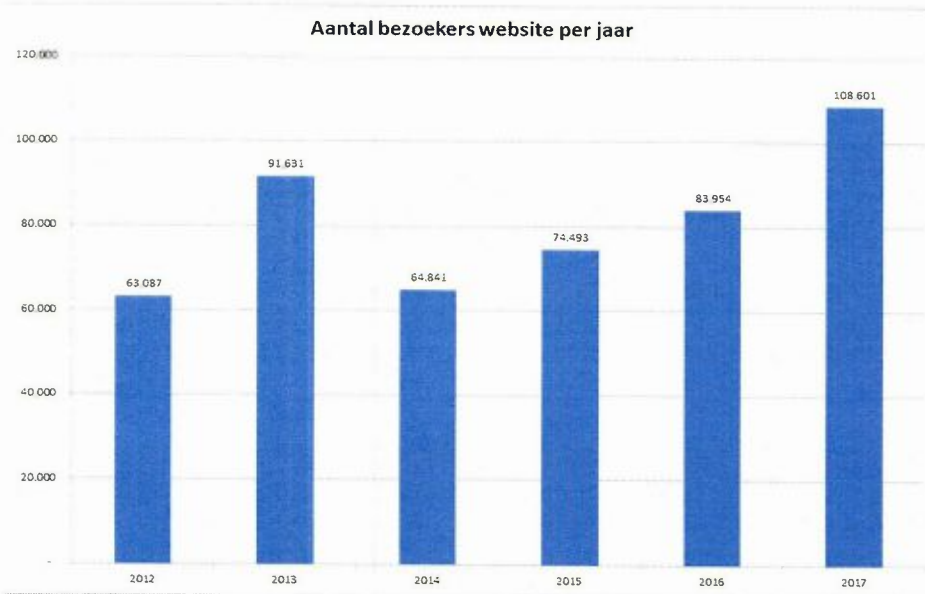
De uit de raad gevormde werkgroep Bestuurlijke Vernieuwing, onder voorzitterschap van de burgemeester en ondersteund door de griffier, heeft een aantal initiatieven ontwikkeld waarmee de raad op eigentijdse wijze invulling aan haar taken kan geven. Deze initiatieven worden uitgewerkt en daar waar mogelijk geïmplementeerd met ingang van de nieuwe raadsperiode.

Integriteit

In 2017 gaven we een vervolg aan de trainingen en workshops integriteit. We hebben dit gedaan via een online training waarin medewerkers met dilemma's werden geconfronteerd. In 2018 geven we een vervolg aan dit onderwerp; op basis van alle verzamelde informatie en ervaringen. In de paragraaf Bedrijfsvoering wordt op dit onderwerp uitgebreid ingegaan.

Bijdrage van gemeenschappelijke regelingen aan het programma	
Bestuur dienstverlening en veiligheid	Veiligheidsregio Zeeland

Gewaarmerkt
d.d. 3 juli 2018
Paraaf

Programma Verkeer en openbare ruimte

Speerpunten

Speerpunt	Indicator	Stand van zaken per 31 december 2017
Wij willen een aantrekkelijke en veilige inrichting van de openbare ruimte.	Minimaal 9 gemeentelijke verkeersmetingen per jaar op basis van het GVVP.	28
	90% van de gemeentelijke wegen scoort minimaal het kwaliteitsniveau 6.	75%
	Serviceregistratie: - Aantal meldingen openbare ruimte via APP Buiten Beter. - Aantal meldingen over de openbare ruimte. - 95% van de meldingen wordt afgehandeld binnen de norm.	-282 -421 -95% -nieuw: 326 meldingen via het e-formulier op de toptakensite (voorheen veelal ongeregistreerde meldingen die via verschillende afdelingen binnenkwamen)
	Aantrekkelijkheid openbare ruimte (waar staat je gemeente.nl).	7,4

taakveld / indicator	eenheid	2017
verkeer en vervoer		
ziekenhuisopname na verkeersongeval met een motorvoertuig	%	7
overige verkeersongevallen met een gewonde fietser	%	3
waardering bereikbaarheid bedrijfslocatie voor bevoorrading	score 1-10	onbekend

Wat heeft het gekost?

Baten en lasten Verkeer en openbare ruimte				
	Rekening 2016	Begroting 2017	Begr. na wijziging 2017	Rekening 2017
Lasten				
Wegen	4.395	3.219	3.579	3.704
Verkeersveiligheid	190	145	172	184
Natuur- en groenbeheer	1.807	1.376	1.404	1.474
Volksgezondheid	82	60	60	60
Lijkbezorging	476	390	390	379
Totaal lasten	6.951	5.190	5.605	5.801
Baten				
Wegen	240	56	40	46
Verkeersveiligheid	6	0	0	7
Natuur- en groenbeheer	18	30	44	34
Volksgezondheid	50	49	49	49
Lijkbezorging	270	302	272	302
Totaal baten	583	437	405	439
Saldo programma	6.368	4.753	5.201	5.362
Mutaties reserves				
Baten				
Wegen	673	0	225	307
Natuur- en groenbeheer	0	0	20	20
Lasten				
Wegen	0	0	50	50
Natuur- en groenbeheer	0	0	20	20

Baten en lasten Verkeer en openbare ruimte				
	Rekening 2016	Begroting 2017	Begr. na wijziging 2017	Rekening 2017
Totaal saldo programma	5.695	4.753	5.025	5.105

Financiële afwijking:

Het programma sluit met een nadelig saldo van € -80.000 ten opzichte van de begroting.

Wegen - € 37.000

De oorzaak van deze overschrijding is dat er meer uren van de eigen dienst aan zijn besteed.

Door marktomstandigheden ligt het accent meer bij het onderhoud van bestaande wegen dan bij de aanleg van nieuwe wegen in bestemmingsplannen.

Verkeersveiligheid - € 6.000

Op dit beleidsproduct hebben wij geen significante afwijking te melden.

Natuur- en groenbeheer - € 79.000

Dit komt door een meer bestede uren en een hogere toerekening van kosten. Deze kosten (materialen, kosten werkplaatsen, auto's) waren begroot in programma bedrijfsvoering maar voor een zuiverder toerekening aan de beleidsproducten.

Volksgezondheid + € 0

Op dit beleidsproduct hebben wij geen significante afwijking te melden.

Lijkbezorging + 42.000

De daling van de lasten wordt voornamelijk veroorzaakt door lagere kapitaallasten en de baten vallen € 30.000 hoger uit door legesopbrengsten van grafverlengingen.

Voortgang projecten/investeringen

Omschrijving	Restant 1-1-2017	Verleend in 2017	Besteed	Over- geheveld 2018	Saldo	Beschikbaar 2018
Investeringen/projecten						
Herinrichting centrum Kwadendamme	85.557		61.081		24.476	
Openbare verlichting naar 2018		-50.000	-50.000	50.000		50.000
Mr dr. Meslaan		60.000	60.000			
Inhuur afdeling woonomgeving	20.000		20.000			
Beheerswerkzaamheden dorpsbossen				20.000		20.000
Clara's Pad	413.181	-260.000	153.181			
Onkruidbestrijding	12.172		12.172			
Herinrichting Mr. Dr. Meslaan		312.500		312.500		312.500
Inrichting groen voormalig terrein AMAC		103.000		103.000		103.000

Herinrichting centrum Kwadendamme

Dit project is in 2017 geheel afgerond en het resterende saldo is toegevoegd aan de onderhoudsvoorziening wegen.

Clara's pad

Dit project is geheel afgerond.

Terugblik overige ontwikkelingen en projecten uit 2017Groenstructuurplan

In april 2017 is het nieuwe basisdocument groenstructuur vastgesteld. Momenteel werken wij aan de verdere uitwerking middels een pilot voor de dorpsplannen 's-Gravenpolder en Nieuwdorp. Deze dorpsplannen kennen een doorloop tot het voorjaar van 2018. Na evaluatie van de pilot pakken wij de volgende dorpsplannen op.

Aanleg fietspaden Waterschapswegen

Het Waterschap heeft het fietspad aan de Korenweg aangelegd. Wij hebben in het najaar van 2017 het binnenkomse deel hierop aangepast.

Kruispunt Drieweg / Schoorkenszandweg

Wij hebben met de provincie en het waterschap bestuurlijk overeenstemming gevonden voor de gebiedsvisie en bijbehorende verkeersmaatregelen voor het gebied N666-N665-Zwaaksedijk-Langeweegje. Wij zetten in 2018 in op verdere afstemming met belanghebbenden en belangstellenden.

Uitvoering prioriteiten GVVP 2015-2018

Naast de oplevering van Clara's pad in februari 2017 hebben wij verder geen prioriteringen in het kader van het GVVP opgepakt.

Openbare verlichting

De samenwerking binnen het OV-team verloopt goed. In 2018 zullen er afspraken worden gemaakt met de aannemer over verbetering van de dienstverlening. De gezamenlijke aanpak heeft geleid tot een daadkrachtiger communicatie met de aannemer en dit bevestigt de toegevoegde waarde van de samenwerking.

Onderhoud wegen

Wij hebben de gemeentelijke wegen in 2017 via visuele inspecties gewaardeerd op kwaliteit aan de hand van verschillende criteria waaronder:

- wortelopdruk/ struikelgevaar;
- ongelijk liggende trottoirs;
- begaanbaarheid;
- plasvorming;
- technische kwaliteit (asfalt/ klinkers en fundering);
- vlakheid, scheurvorming e.d.

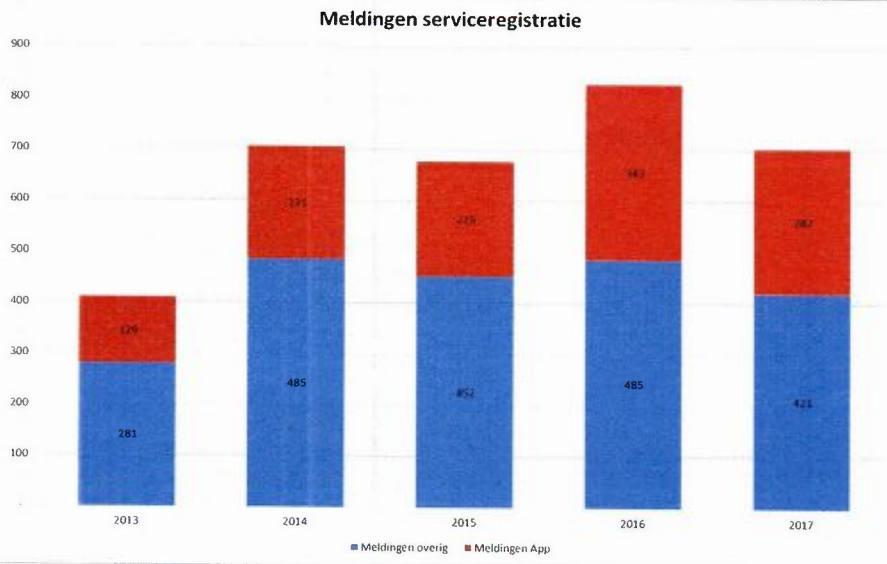
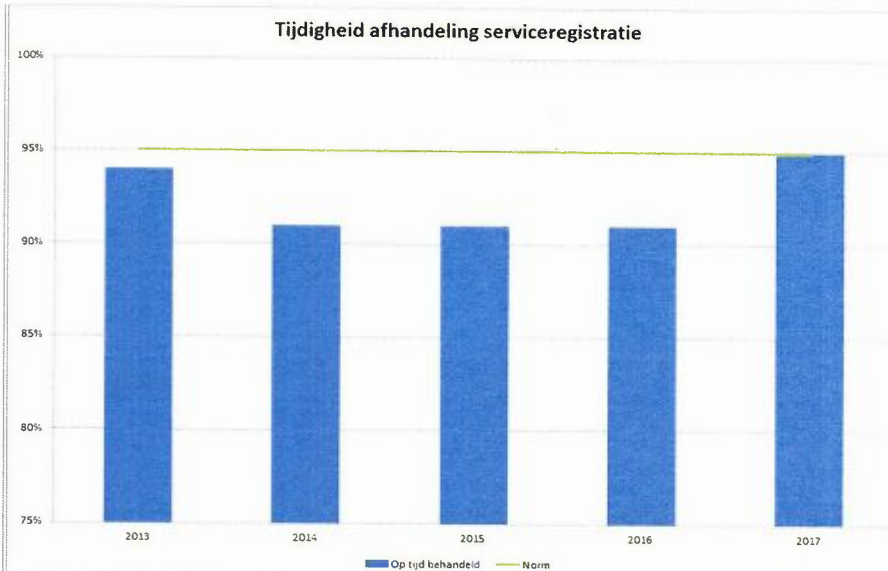
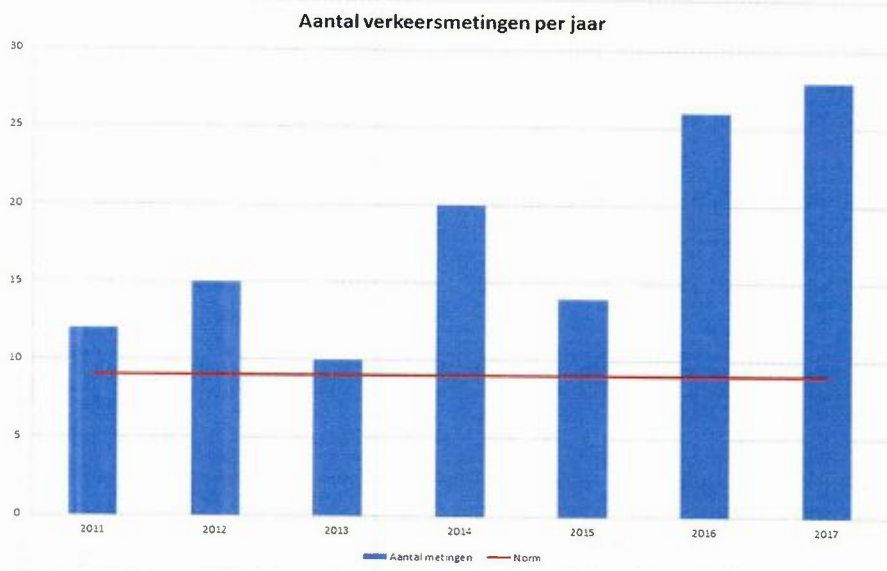
De afgelopen drie jaren is het kwaliteitsniveau constant en voldoet 75% van de wegen aan kwaliteitsniveau 6 of hoger.

Milieuvriendelijke onkruidbestrijding

In het najaar van 2017 is er een evaluatie gehouden over de onkruidbestrijding op verharding en is er gekozen om de werkwijze te consolideren. Verder is er per 1 november 2017 een wettelijk verbod op het gebruik van bestrijdingsmiddelen door professionals. De gevolgen hiervan zijn geïnventariseerd en er is gekozen voor een nieuwe aanpak.

Asfaltwegen

De voorgenomen reparaties als gevolg van de winterschade 2015/2016 zijn uitgevoerd.

Gewaarmerkt
d.d. 3 juli 2018
Paraaf

Bijdrage van gemeenschappelijke regelingen aan het programma	
verkeer en openbare ruimte	Geen

Programma Lokale economie

Speerpunten

Speerpunt	Indicator	Stand van zaken per 31 december 2017
Wij willen een goed vestigingsklimaat voor ondernemers creëren.	Aantal startende en stoppende ondernemingen.	Nnb
	Aantal m ² verkochte en in erfpacht uitgegeven gronden woningbouw van grondbedrijf t.o.v. totaal aanbod.	Verkocht: 6.542 Erfpacht: 3.802
	Aantal m ² verkochte en in erfpacht uitgegeven gronden bedrijfsterrein van grondbedrijf t.o.v. totaal aanbod.	Verkocht: 898 Erfpacht: 0
	Aantal bedrijfsvestigingen.	2.430
	% hectares ongebouwd bedrijventerreinen en % leegstand bedrijfspanden.	6% nbn

taakveld / indicator	eenheid	2017
Economie		
functiemenging	%	49,0
vestigingen van bedrijven	aantal per 1.000 inw. In de leeftijd van 15 t/m 64 jaar	169,5
waardering vestigingsklimaat gemeente (score 1-10)	score 1-10	
waardering ondernemersklimaat gemeente (score 1-10)	score 1-10	

Wat heeft het gekost?

Baten en lasten Lokale economie				
	Rekening 2016	Begroting 2017	Begr. na wijziging 2017	Rekening 2017
Lasten				
Eigendommen	295	178	183	223
Economische Zaken	200	137	204	213
Toeristische recreatie	359	339	488	368
Bouwgrondexploitatie	1.210	1.731	1.731	2.226
Totaal lasten	2.065	2.386	2.606	3.030
Baten				
Eigendommen	503	81	191	206
Economische Zaken	7	0	429	427
Toeristische recreatie	64	82	133	77
Bouwgrondexploitatie	2.185	1.730	1.730	5.725
Totaal baten	2.759	1.893	2.482	6.435
Saldo programma	-694	494	123	-3.405
Mutaties reserves				
Baten				
Eigendommen	30	20	29	44
Economische Zaken	264	132	207	223
Toeristische recreatie	68	67	192	141
Bouwgrondexploitatie	0	0	0	88
Lasten				
Eigendommen	242	0	0	0
Economische Zaken	0	0	420	430
Bouwgrondexploitatie	975	0	0	3.587

Baten en lasten Lokale economie				
	Rekening 2016	Begroting 2017	Begr. na wijziging 2017	Rekening 2017
Totaal saldo programma	161	275	116	116

Financiële afwijking:

Het programma sluit met een voordelig saldo van € 0 ten opzichte van de begroting.

Eigendommen - € 9.000

Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door hogere kapitaallasten.

Economische zaken - € 5.000

Op dit beleidsproduct hebben wij geen significante afwijking te melden.

Toeristische recreatie + € 14.000

De afwijkingen op dit product zijn het gevolg van een aantal kleinere factoren, zoals toegerekende uren, lagere kapitaallasten en minder uitgaven aan derden.

Bouwgrondexploitatie + € 0

De lasten en baten van dit product worden volledig toegerekend aan de bestemmingsplannen met een grondexploitatie en dit product is dus altijd in evenwicht. Ten opzichte van de begroting valt op dat door de organisatie voor € 191.000 minder aan uren is besteed.

De oorzaak is dat door marktomstandigheden het accent minder ligt bij het ontwikkelen van nieuwe bestemmingsplannen. Het gevolg is dat er een verschuiving plaats vindt en de eigen dienst meer uren besteed aan met name onderhoud.

Over het boekjaar 2017 hebben we in diverse exploitatieplannen winst moeten nemen i.v.m. de nieuwe verplichte methode tot een bedrag van in totaal € 4.071.106. Dit bedrag is toegevoegd aan de reserve bouwgrondexploitaties en heeft een budgetair neutraal effect.

Voortgang projecten/investeringen

Omschrijving	Restant 1-1-2017	Verleend in 2017	Besteed	Over- geheveld 2018	Saldo	Beschikbaar 2018
Revitalisering Noordland	75.000		72.795	2.000	205	2.205
Subsidie Breedband internet		78.800	400	75.000	3.400	78.400
Economische Agenda		10.000		10.000		10.000
Onderzoek aandeelhoudersstrategie PZEM		18.000	18.000	10.000	-10.000	
Primaire begroting		132.000	132.000			
Actualisatie eindpunt SGB	6.000		6.000			
Aankoop Spoorbaan		7.000	7.000			
St. Land van Borsele	4.261		4.261			
Wandelpad Stelleplas		25.000		25.000		25.000
Haven Ellewoutsdijk		50.000	50.000			
Borsele op de kaart	57.816	67.000	73.732		51.084	51.084
Investeringen/projecten Stenevate (Politiebureau)	324.000		321.736			

Terugblik overige ontwikkelingen en projecten uit 2017Zeeland Seaports / North Sea Port

Na uw besluit in de raadsvergadering van 2 november fuseerden ZSP en Havenbedrijf Gent in december tot North Sea Port. Borsele heeft nu, via de gemeenschappelijke regeling recht op een aandeel van 8,33% in het gefuseerde havenbedrijf. De formele afwikkeling van deze fusie is in mei 2018. De praktische start vindt al plaats sinds 1 januari 2018. De in het bestuurlijk kader genoemde aandeelhoudersstrategie geldt nog maar gedeeltelijk. Deze moet nog geactualiseerd worden.

Delta NV / PZEM.

Op 12 juni 2017 stemden de aandeelhouders van PZEM in met de verkoop van Delta Netwerkgroep (DNWG) aan Stedin. In het kader van de aangekondigde herstructurering van PZEM is Delta met de consumentenvoorzieningen verkocht aan EQT. Met de verkoop van DNWG aan Stedin is de Stichting Zeeuwse Publieke Belangen opgericht. In een convenant zijn afspraken tussen de aandeelhouders van PZEM en de Stedin Groep vastgelegd, op het gebied van het handhaven van arbeidsplaatsen en energietransitie.

Met de oprichting van deze stichting en het convenant ontstaat een voor Nederland uniek overlegplatform tussen overheden en een netwerkbedrijf, om in goede samenspraak de lokale publieke belangen te borgen.

Borsele heeft dus nu nog alleen aandelen in PZEM. Vanwege het veranderende karakter van PZEM heeft de aandeelhoudersvergadering op 8-11-2017 ingestemd met de herijkte aandeelhoudersstrategie. Ook is het bezoldigingsbeleid PZEM aangepast. Als gevolg van de verkoop van het onderdeel Zeelandnet ontvingen wij in het voorjaar van 2017 een destijds afgesproken afkopsom van € 420.368.

Regionale samenwerking Economie

In het derde en vierde kwartaal maakt de werkgroep Werken van de Bevelanden onder leiding van de ambtelijke trekkers van de Economische Agenda een start met de uitvoering van een aantal acties. In eerste instantie wordt gewerkt aan de gezamenlijke promotie en acquisitie, zoals een gezamenlijke website en een top-50 lijst van bedrijven die regelmatig bezocht gaan worden. Daarnaast wordt een inventarisatie gemaakt van bestaande Europese-, nationale- en overige subsidie- en fondsenmogelijkheden en worden bestaande samenwerkingsverbanden en netwerken op het gebied van Onderwijs, Overheid, Onderzoek en Ondernemers (4 O's) op een rijtje gezet. Daar volgen in de loop van 2018 weer acties op.

Ontwikkelruimte voor bestaande bedrijventerreinen

Gedeputeerde Staten hebben het regionale bedrijventerreinprogramma 'De Bevelanden' in 2017 goedgekeurd. Daarin is een prognose van uitgifte van bedrijventerreinen in de regio voor de komende jaren opgenomen. Als deze prognose gerealiseerd wordt, kunnen wij de thans bekende uitbreidingswensen van bedrijven in onze gemeente goeddeels faciliteren.

Vitaliteit bestaande bedrijventerreinen

Het project 'revitalisering Noordland' bevindt zich in een afrondende fase. Begin 2017 is het merendeel van de beplanting aangebracht en hebben we afspraken gemaakt met de ondernemers over onderhoud van het groen. De bestrating en belijning zijn op punten aangepast. In het najaar is tevens snel internet gerealiseerd. De bewegwijzering moet nog aangepast worden, maar dit willen we voor alle bedrijventerreinen in Borsele op een uniforme wijze gaan realiseren. De verwachting is dat dit in 2018 plaatsvindt.

Benutting Sloegebied/Facilitypark Sloepoort

Zeeland Seaports heeft een aanzet gegeven tot het opstellen van een nut en noodzaakonderbouwing, maar dit heeft nog niet geleid tot een afgeronde rapportage. Deze verwachten we in 2018. Wel is al duidelijk geworden dat de druk op een efficiënter ruimtegebruik binnen het Sloegebied, vooral in logistieke sfeer, toeneemt.

Detailhandel en uitoefening beroepen/ activiteiten aan huis

In 2017 verleenden we medewerking aan acht bedrijfsactiviteiten aan huis, onder andere een cadeauwinkel, creatieve workshops, hoveniersbedrijf en zorgboerderij. Alle initiatieven passen binnen de huidige regels van beroeps- en bedrijfsactiviteiten aan huis. Dit heeft daarom niet geleid tot aanpassing van het beleid.

Startende ondernemers

We hebben besloten het contract met het loket '155 Help een bedrijf' voort te zetten. Bij dit loket kunnen (startende) ondernemers die tegen (financiële) problemen aanlopen aankloppen voor advies.

Dit loket vult een gat op sinds de Kamer van Koophandel geen regionale functie meer vervult. In 2017 hebben 8 bedrijven uit Borsele van deze faciliteit gebruik gemaakt. Begin 2017 hebben we weer deelgenomen aan de regionale Startersdag in De Stenge. Deze dag was drukbezocht en voorziet duidelijk in een behoefte.

Land- en tuinbouw

In 2017 heeft de Raad van State een belangrijke uitspraak gedaan voor onze fruittelers. De negen verleende omgevingsvergunningen voor anti-hagelgeneratoren (hagelkanonnen) zijn in de beroepszaak overleefd.

Bouwgrondexploitatie

In 2017 namen we deel aan een regionale woningbeurs, aan Contacta en organiseerden we een eigen woningbeurs. Binnen onze eigen woningbeurs namen we ook andere woongerelateerde beleidsvelden mee. Naast nieuwbouw ook duurzaamheid, energie, woningverbetering, levensloopbestendigheid en comfortabel thuiswonen. De belangstelling voor woningbouwkwavels houdt aan. Vooral in de groeikernen Heinkenszand en 's-Gravenpolder zijn dit jaar al meerdere percelen bouwgrond verkocht en/of in erfpacht uitgegeven en de druk houdt aan. Ook in het plan Stadshoek in Borsele zijn de verkopen weer op gang gekomen. De oorspronkelijke projectontwikkelaar met een bouwclaim heeft zijn positie overgedragen aan een andere projectontwikkelaar die eerdere bouwplannen nieuw leven inblaast. In Noordzak III hebben we weer een kavel kunnen uitgeven aan een bedrijf. U hebt de pilot erfpacht voor woningbouw- en bedrijfsgrond verlengd tot 1 juli 2019.

Ondanks het feit dat de vennootschapsbelastingplicht al per 1 januari 2016 is ingevoerd, is er op landelijk niveau nog géén duidelijk standpunt over de berekeningsmethode van deze belasting. Wij hebben wel een voorlopige aangifte gedaan over 2016.

Eigendommen

We verkochten diverse percelen tuingrond/groenstroken aan particulieren. Daarnaast krijgen we meer inkomsten binnen door de uitgifte van bouwgrond in erfpacht. De gerealiseerde inkomsten liggen ruim hoger dan geraamd. Een gedeelte van de extra inkomsten wordt gebruikt voor de extra kosten voor het actualiseren en doorlichten van de verzekeringsportefeuille. Via het kavelruilbureau zetten we een tweetal ruilen met meerdere percelen op. Hierdoor ontstaan logischer verkavelingen voor agrariërs. Ook dienen we hiermee publieke doelen zoals de aanleg van een fietspad en grondruil ten behoeve van een toekomstig sportveld.

Breedbandverbinding Buitengebied.

De samenwerkende partijen op Zuid-Beveland (ZLTO, Recron, Vekabo en ondernemersvereniging Wolphaartsdijk, onder begeleiding van Impuls Zeeland) hebben marktpartijen geselecteerd om de vraagbundeling voor snel internet (min 30mb) in het buitengebied mee op te starten. Voordat dit kan starten, moet een samenwerkingsovereenkomst worden getekend. Dit kan op het moment dat er helderheid is over financiering en een aantal technische aspecten zijn verduidelijkt. In november is DELTA gestart met de vraagbundeling. Alle ruim 1000 "witte" adressen zijn geïnformeerd en het is inmiddels zeker dat de zendmast in Goes geplaatst gaat worden. Daarmee kan voor de gemeente Borsele het internetprobleem in het buitengebied grotendeels opgelost worden. Voor de overige locaties in Zeeland is het nog afwachten. Daar komt begin februari 2018 duidelijkheid over. De subsidieverlening van de provincie (€100 per adres voor de eerste 394 aanmelders) en de gemeente (eenzelfde bedrag per adres) maakt daar deel van uit.

Toeristische recreatie

De uitwerking van ons actieplan Borsele op de kaart is in volle gang. Door samenwerking tussen de ondernemers, de twee toeristische functionarissen en de gemeente worden de actiepunten voortvarend opgepakt. De LEADER POP3 subsidie die we samen met Stichting Landschapspark Borsele hebben aangevraagd is volledig gehonoreerd.

VVV Zeeland

De VVV Zeeland, het Kenniscentrum Kusttoerisme en Economische Impuls Zeeland vinden elkaar in de samenwerking via de Toeristische Uitvoerings Alliantie (TUA). Het gaat dan om het genereren van cijfers, aanpak van projecten, de promotie en de afstemming van een en ander op elkaar. Het is nodig dat we de banden met de VVV aanhalen en borgen in het belang van de promotie van onze gemeente. Samen met de andere Bevelandse gemeenten zorgen we ervoor dat contacten met de VVV warm blijven en dat er in de promotie van Zeeland ook aandacht wordt gegeven aan 'het achterland'.

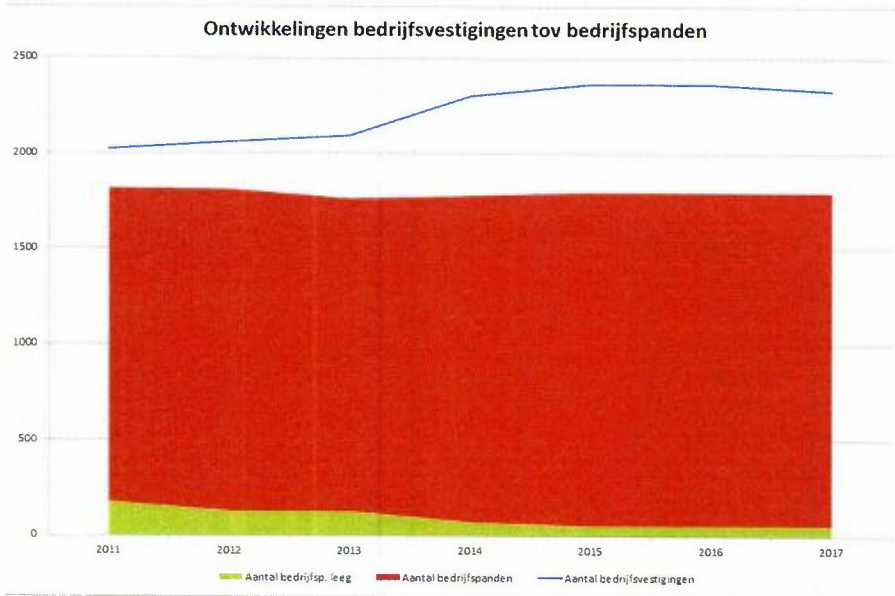
Landschapspark Borsele

Het landschap is het unieke kenmerk van de gemeente Borsele. Vandaar dat het idee werd geboren om van de gemeente één groot Landschapspark te maken, waar van alles te beleven is. Het Landschapspark Borsele moet de komende jaren zowel fysiek als ook virtueel gestalte krijgen. De website www.landschapsparkborsele.nl als virtuele toegangspoort is al gerealiseerd. Hierop is alles te vinden op het gebied van evenementen, overnachten, eten en drinken en amusement in de regio. Een wegwijzer voor zowel bezoekers als eigen inwoners en bedrijven. Het Landschapspark is een prachtige kapstok om alle toeristisch recreatieve mogelijkheden eenduidig en helder onder de aandacht te brengen bij de doelgroepen. Er is inmiddels ook een marketingplan en een bijbehorende communicatiekalender opgesteld.

Mountainbikeroute

Op dit moment zijn we bezig met de realisatie van een mountainbikeroute. Hierbij zijn diverse partijen betrokken, waaronder Natuurmonumenten en mountainbikevereniging X-treme. De concept-route is klaar en is ongeveer 40 kilometer lang. Het streven is de route in 2018 te kunnen openen.

Bijdrage van gemeenschappelijke regelingen aan het programma	
lokale economie	Delta NV NV Zeeland Seaports/North Sea Port NV economische impuls Zeeland

Gewaarmerkt
d.d. 3 juli 2018
Paraaf

Programma Leefbaarheid, Onderwijs, Cultuur en Sport

Speerpunten

Speerpunt	Indicator	Stand van zaken per 31 december 2017
Wij willen op het terrein van cultuur, recreatie en sport een goede participatie die in verhouding staat tot de gemeentelijke bijdrage.	Deelname aan verenigingen/ totale subsidie.	Borsele telt bijna 100 sportverenigingen. Het aantal binnen- en buitensporten is ongeveer gelijk. Van deze verenigingen hebben in 2017 35 verenigingen een aanvraag voor jeugdsportsubsidie ingediend. In totaal zijn in Borsele 2.000 jeugdleden actief. De subsidie voor 2017 bedroeg € 36.165,87.
	Verhouding tussen inkomsten en de aanvullende exploitatiesubsidie van dorpshuizen.	
	Bezettingsgraad van dorpshuizen (af te meten aan de zaalhuur).	
	Aantal ingediende aanvragen "idee-in-actie" (subsidiepotje).	
	Aantal burgers dat zich actief inzet als vrijwilliger.	
Wij willen, voor nu en voor in de toekomst, kwalitatief goed onderwijs.	Aantal activiteiten Sprinter.	
	Aantal openbare en bijzondere scholen basisonderwijs.	17
	Aantal leerlingen op openbare en bijzondere scholen.	1.959 (346 openbaar en 1.613 bijzonder)
	Aantal leerlingen voortgezet onderwijs.	1.210
	Aantal vroegtijdig schoolverlaters.	31
	% doelgroepkinderen dat deelneemt aan VVE.	100
	Resultaten onderwijsinspectie waarvan de scholen per categorie zijn opgedeeld.	Geen risicoscholen
	Aantal georganiseerde BONS activiteiten brede school beleid.	138
Aantal deelnemers van de georganiseerde BONS activiteiten.	1.229	

Speerpunt	Indicator	Stand van zaken per 31 december 2017
Het bevorderen van het behoud van het culturele erfgoed.	Bezoekers van gesubsidieerde activiteiten/ subsidie <ul style="list-style-type: none"> - Stoomtrein SGB (aantal bezoekers en vrijwilligers) - VVV gemiddelde voor aantal bezoekers en overnachtingen - Zeeuwse Muziekschool - Zwembad Overige gesubsidieerde culturele activiteiten (verhouding subsidie versus bezoekers)	
	Bibliotheek: <ul style="list-style-type: none"> - totaal aantal uitleningen/ subsidie - waarvan aantal leespunten - waarvan aantal bibliobussen 	

taakveld / indicator	eenheid	2017
Onderwijs		
absoluut verzuim	aantal per 1.000 leerlingen	0,00
relatief verzuim	aantal per 1.000 leerlingen	42,05
vroegtijdig schoolverlaters, zonder startkwalificatie	% deelnemers aan het VO en MBO onderwijs	1,0
sport cultuur en recreatie		
niet sporters	%	55,8
actieve deelname verenigingsleven afgelopen 12 maanden	%	

Wat heeft het gekost?

Baten en lasten Leefbaarheid, Onderwijs, Cultuur en Sport				
	Rekening 2016	Begroting 2017	Begr. na wijziging 2017	Rekening 2017
Lasten				
Pers/Mat. Basisonderwijs	6	0	0	235
Huisvesting Basisonderwijs	1.204	1.291	1.290	1.185
Lokaal onderwijsbeleid	418	386	463	420
Leerlingenvervoer	440	432	427	395
Sportzalen en sporthallen	729	671	786	750
Bibliotheekwerk	685	684	709	688
Sportbeleid	400	218	279	282
Buitensportaccommodaties	769	755	786	766
Kunst en cultuur	350	280	447	301
Evenementen	38	40	30	29
Speeltuinen en speelweiden	245	247	207	208
Kindercentra	512	557	547	499
Dorpshuizen	1.080	1.139	1.227	1.192
Totaal lasten	6.876	6.700	7.198	6.951
Baten				
Pers/Mat. Basisonderwijs	112	0	0	1
Huisvesting Basisonderwijs	175	178	172	95
Lokaal onderwijsbeleid	38	38	59	59
Leerlingenvervoer	26	33	33	13
Sportzalen en sporthallen	0	6	132	135
Bibliotheekwerk	32	31	56	57
Sportbeleid	2	0	0	18

Baten en lasten Leefbaarheid, Onderwijs, Cultuur en Sport				
	Rekening 2016	Begroting 2017	Begr. na wijziging 2017	Rekening 2017
Buitensportaccommodaties	61	56	67	65
Evenementen	5	5	5	4
Kindercentra	48	148	151	142
Dorpshuizen	0	15	116	108
Totaal baten	498	510	790	697
Saldo programma	6.378	6.191	6.407	6.253
Mutaties reserves				
Baten				
Huisvesting Basisonderwijs	212	53	78	78
Lokaal onderwijsbeleid	-1	0	6	6
Leerlingenvervoer	5	0	15	15
Sportbeleid	0	45	45	45
Buitensportaccommodaties	0	0	40	40
Kunst en cultuur	30	0	165	38
Kindercentra	0	0	16	16
Lasten				
Leerlingenvervoer	0	0	11	11
Totaal saldo programma	6.132	6.092	6.053	6.026

Financiële afwijking:

Het programma sluit met een voordelig saldo van € 27.000 ten opzichte van de begroting.

Pers/Mat. Basisonderwijs -/- € 233.000

De gemeente is in een juridische procedure verwickeld met het UWV over de WGA-gelden van voormalig onderwijspersoneel. Hangende de uitkomst van deze procedure is een eventuele betalingsverplichting voor deze WGA-gelden reeds opgenomen.

Huisvesting Basisonderwijs + € 28.000

Vorbereidingen van het Masterplan Nieuwdorp hebben tot extra uitgaven geleid van € 22.000. Deze lasten zijn gedekt door de lagere kapitaallasten van € 50.000.

Lokaal onderwijsbeleid + € 43.000

Het voordeel komt door lagere uitgaven voor Onderwijsachterstandenbeleid/VVE. De OAB-beleidsperiode is verlengd tot en met 2018. Het restant van het projectbudget wordt voorgesteld mee te nemen voor 2018.

Leerlingenvervoer + € 12.000

Door het stimuleren van het gebruik van openbaar vervoer zijn de lasten voor de verstrekking in natura gedaald. Hiermee samenhangend ook de inkomsten aan vergoedingen eigen bijdrage.

Sporthallen en sportzalen + € 39.000

De lasten van de verschillende gebouwen op dit product zijn lager door diverse kleinere factoren zoals kapitaallasten, personeelslasten, lagere subsidies, onderhoud en hogere huur inkomsten.

Bibliotheekwerk + € 22.000

Bijdrage aan de bibliotheek en de ambtelijke ondersteuning waren lager dan geraamd.

Sportbeleid + € 15.000

Het voordeel op dit product komt door een vergoeding voor ambtelijke ondersteuning voor de beweegtuin te 's-Gravenpolder.

Buitensportaccommodaties + € 18.000

Dit is het saldo van met name het gevolg van lagere kapitaallasten.

Kunst en cultuur + € 19.000

Deze bate komt door een te hoge raming van de subsidie aan de Culturele Raad.

Evenementen + € 0

Op dit beleidsproduct hebben wij geen significante afwijking te melden.

Speeltuinen en speelweiden -/- € 1.000

Op dit beleidsproduct hebben wij geen significante afwijking te melden.

Kindercentra + € 40.000

Het verschil wordt m.n. veroorzaakt doordat voor een bedrag van € 38.500 minder aan uren is toegerekend.

Dorpshuizen + € 25.000

Het verschil op dit product wordt veroorzaakt door lagere subsidies en lagere bijdrage aan Sportfondsen Nederland.

Voortgang projecten/investeringen

Omschrijving	Restant 1-1-2017	Verleend in 2017	Besteed	Overge- heveld 2018	Saldo	Beschikbaar 2018
Onderwijsachterstandenbeleid	6.000	190.598	159.332		37.266	37.266
Leerlingen vervoer	14.778		3.878	10.900		10.900
Bons		25.000	25.000			
Peuterspeelzaalwerk AOB		16.200	16.200			
Bijdrage Handbalveld Heinkenszand			40.000			
Subsidie Liberationroute		5.000			5.000	5.000
Cultuur in beeld		40.000	38.227		1.773	1.773
Cultuur in beeld		120.000	0		120.000	120.000

Terugblik overige ontwikkelingen en projecten uit 2017Passend onderwijs

Over de thema's leerlingenvervoer, thuiszitters en leerplicht, jeugdzorg en onderwijshuisvesting zijn notities vastgesteld, met hierin werkwijzen en afspraken. Wij werken in de lijn van deze notities.

Afnemende leerlingenaantallen

Op de laatste peildatum stonden 1.959 leerlingen ingeschreven op de basisscholen in onze gemeente. Dit is een lichte daling ten opzichte van vorig jaar. We hebben een nieuwe leerlingenprognose laten maken. Volgens deze prognose zal de daling verder doorzetten, maar minder sterk dan eerder geprognostiseerd. Over de hele prognoseperiode (tot 2038) verwachten we een daling tot 1.870 leerlingen (ca. 5%).

Onderwijsachterstandenbeleid/ VVE

Het activiteitenplan VVE 2017 is door Kibeo en RPCZ uitgevoerd. We hebben, samen met 4 andere regio gemeenten, een traject opgezet voor het toetsen en scholen van pedagogisch medewerkers van de kinderopvang op het gebied van taal. We hebben hiervoor extra middelen ontvangen van de rijksoverheid. Dit traject loopt in 2018 nog door.

We hebben de OAB-beleidsperiode verlengd tot en met 2018. Dit omdat de rijksoverheid de specifieke uitkering eveneens heeft verlengd tot en met 2018. Het restant van het projectbudget ad € 37.032 stellen wij u voor mee te nemen naar 2018.

Onderwijs aan kinderen van vluchtelingen

De verantwoordelijkheid van het onderwijs aan vluchtelingen (statushouders) ligt bij de schoolbesturen. Er zijn geen signalen ontvangen dat we hier actie op moeten ondernemen.

Schoolbegeleiding

De contractperiode voor schoolbegeleiding loopt van 2014 tot en met 2018. De gemeentelijke bijdrage voor 2017 voor RPCZ bedraagt € 71.629 en voor Driestar Educatief € 27.079. De schoolbesturen zetten ook eigen middelen in, conform de afspraken die we hierover hebben gemaakt. We zijn, samen met de Bevelandse gemeenten, gestart met een onderzoek naar mogelijkheden om de gemeentelijke middelen beleidsrijker te gaan inzetten. Dit doen we samen met het onderwijsveld en de betrokken schoolbegeleidingsdiensten.

Leerplicht

Onze bijdrage voor het Regionaal Bureau Leerlingzaken (RBL) bedraagt voor 2017 € 61.355. De inkomsten van het Regionaal Bureau Leerplicht (RBL) bestaan uit de bijdragen van de deelnemende gemeenten en rijksbijdragen voor kwalificatieplicht en Regionale Meld- en Coördinatiefunctie (RMC). Daarnaast ontvangt het RBL bijdragen uit de Voortijdig schoolverlaters (VSV) convenanten en ESF middelen. Met deze middelen moeten ook (nieuwe) taken worden uitgevoerd door de RMC. De focus ligt op de meest kwetsbare groepen. Ook de preventie aanpak van schoolverzuim op met name de mbo's blijft belangrijk.

Onderwijshuisvesting

Er hebben in 2017 geen investeringen plaatsgevonden. Met vier schoolbesturen hebben we opnieuw een onderhouds(service)overeenkomst afgesloten. Deze overeenkomsten hebben een looptijd van zes jaar. De schoolbesturen kunnen tegen een vergoeding van € 1.000 per schoolgebouw, een beroep doen op de gemeente voor kleine klussen in de schoolgebouwen en voor advies over technische aspecten. In het kader van het Masterplan Nieuwdorp zijn we gestart met een onderzoek naar de mogelijkheden van een duurzaam schoolgebouw in Nieuwdorp.

Brede school/ IKC

In 2017 organiseerden we een groot aantal BONS-activiteiten (Borsele Na School), waar veel kinderen aan deelnamen. We constateren dat deze activiteiten nog steeds in een behoefte voorzien. In de beheercommissies brede scholen hebben we afspraken gemaakt over het uitvoeren onderhoud van de schoolgebouwen en de welzijnsdelen die hierin zitten. Waar mogelijk hebben we onderhoudsactiviteiten op elkaar afgestemd. In het kader van de IKC-ontwikkeling realiseerden twee scholen een eigen peutergroep. Dit heeft consequenties voor de (wijze van)

subsiëring van de peutergroepen. In 2017 hebben we, samen met vier andere regiogemeenten, een onderzoek laten uitvoeren naar mogelijke andere wijze van subsidiëring. Dit onderzoek loopt door in 2018.

Leerlingenvervoer

Sinds het schooljaar 2017-2018 vervoert Taxicentrale Renesse de Borselse leerlingen van het speciaal onderwijs. De Gemeentelijke Vervoerscentrale (GVC) fungeert daarbij als het eerste aanspreekpunt voor ouders en scholen. Voor bepaalde leerlingen van het speciaal onderwijs hebben we maatwerk toegepast voor de uitstroom naar openbaar vervoer. We hebben daarbij ingezet op de eigen kracht van leerlingen en hun ouders. In het tijdschrift van de reizigersvereniging Rover stond een artikel over de voortvarende Borselse aanpak.

Cultuur beleid

De nota 'Borsele cultureel in beeld 2017-2020' is vastgesteld. Een aantal onderdelen hiervan zijn al uitgevoerd. De 'subsidieregeling projectsubsidies musea 2017-2020' is vastgesteld. Er zijn al een aantal aanvragen ontvangen. De Culturele Raad Borsele stelde nieuwe voorwaarden voor de 'Zeeland Refinery cultuurprijs Borsele' op. De kunstwerken in de openbare ruimte zijn geïnspecteerd en er is een onderhoudsplan opgesteld. De kunstwerken in depot zijn geïnventariseerd. Er is een plan tot afstoting opgesteld.

In overleg met de provincie en de overige gemeenten uit de Oosterschelderegio hebben wij de voorwaarden met betrekking tot de regionale cultuurarrangementen vastgesteld.

Zeeuwse Muziekschool

Bureau Berenschot stelde een toekomstvisie voor het muziekonderwijs in Zeeland op. Gekozen is voor de optie om te komen tot een kernorganisatie met een basispakket met een minimaal aantal functies en de mogelijkheid meer opties af te nemen. Met de gemeenten Sluis en Vlissingen is nog geen overeenstemming over de door hen te betalen uittreedsom.

Bibliotheekwerk.

De pilot met verbreding van de openingstijden en de onbemenste tijden zijn omgezet in reguliere tijden. De bibliotheek onderzoekt de mogelijkheden om meer 0-4 jarigen als lid binnen te halen. Hiervoor wordt in 2019 een pilot gestart.

Media

Radio Beveland heeft bij het commissariaat voor de media een verzoek ingediend om te worden erkend als regionale omroep voor de gemeenten Goes, Reimerswaal en Borsele. De betrokken gemeenten moeten adviseren over de representativiteit van het Programmabeleid Bepalend Orgaan. In de raadsvergadering van maart 2018 is dit behandeld. Dit besluit is aangehouden. Inmiddels heeft zich een tweede kandidaat gemeld die wil gaan zenden voor de gemeenten Borsele, Goes, Kapelle, Reimerswaal en Noord-Beveland. In het najaar wordt besloten of de voorgestelde PBO's representatief is en naar welke van de twee kandidaten de voorkeur uitgaat.

Samenwerking sportverenigingen

Steeds meer sportverenigingen in de gemeente gaan met elkaar samenwerken. Dat varieert van gezamenlijk een team aan de competitie laten deelnemen tot zelfs een volledige fusie. We verlenen desgevraagd verenigingsondersteuning daarbij.

Speeltuinbeleid

De nota Spelenderwijs is volop in uitvoering. Wij hebben extra geïnvesteerd op voorwaarde dat de speeltuinverenigingen in actie kwamen om meer eigen inkomsten te verwerven. Deze deal werpt inmiddels zijn vruchten af. Speeltuinverenigingen ontplooiën steeds vaker initiatieven om extra middelen te genereren.

Nota sport en bewegen 2015-2018

De nota Samenspel is met ingang van 1 januari 2016 van kracht. Jaarlijks wordt een uitvoeringsplan opgesteld en geëvalueerd, om zodoende de vaart in de uitvoering te houden. Een groot deel van deze acties is inmiddels geheel of gedeeltelijk uitgevoerd.

Sportaccommodaties

In 2017 renoveerden wij het handbalveldje aan de Dorpsstraat in Heinkenszand. Met handbalvereniging s.v. Orion maken we afspraken over het gebruik van het veld en de bijbehorende taken en verantwoordelijkheden.

Voor de tennisverenigingen stelden we nieuwe gebruiksovereenkomsten op. De verwachting is dat deze op korte termijn formeel van kracht worden.

Brede impuls combinatiefuncties

Alle fte's in het kader van de Brede Impulsregeling hebben we ingevuld. Het team Borsele Beweegt is actief op verschillende terreinen en richt zich op verschillende doelgroepen. Het team hield zich de afgelopen periode nadrukkelijk bezig met het opbouwen en onderhouden van een netwerk. Door dit netwerk zetten ze steeds meer samen met andere organisaties activiteiten op, onder andere op het gebied van zorg.

De Vitale Revolutie

De GGD Zeeland wil, samen met de overheid, het onderwijs, de ondernemers, maatschappelijke organisaties en de inwoners van Zeeland een beweging op gang krijgen. Doel van deze beweging is om gezonde, vitale Zeeuwen te krijgen en te houden, waarbij de gezonde keuze de gemakkelijke keuze wordt. Wij staan achter dit initiatief en faciliteren dit door middel van een financiële bijdrage, om zodoende het initiatief van de grond te krijgen. De basisvoorzieningen in Borsele lenen zich uitstekend om in te spelen op de Vitale Revolutie.

Dorpshuizen

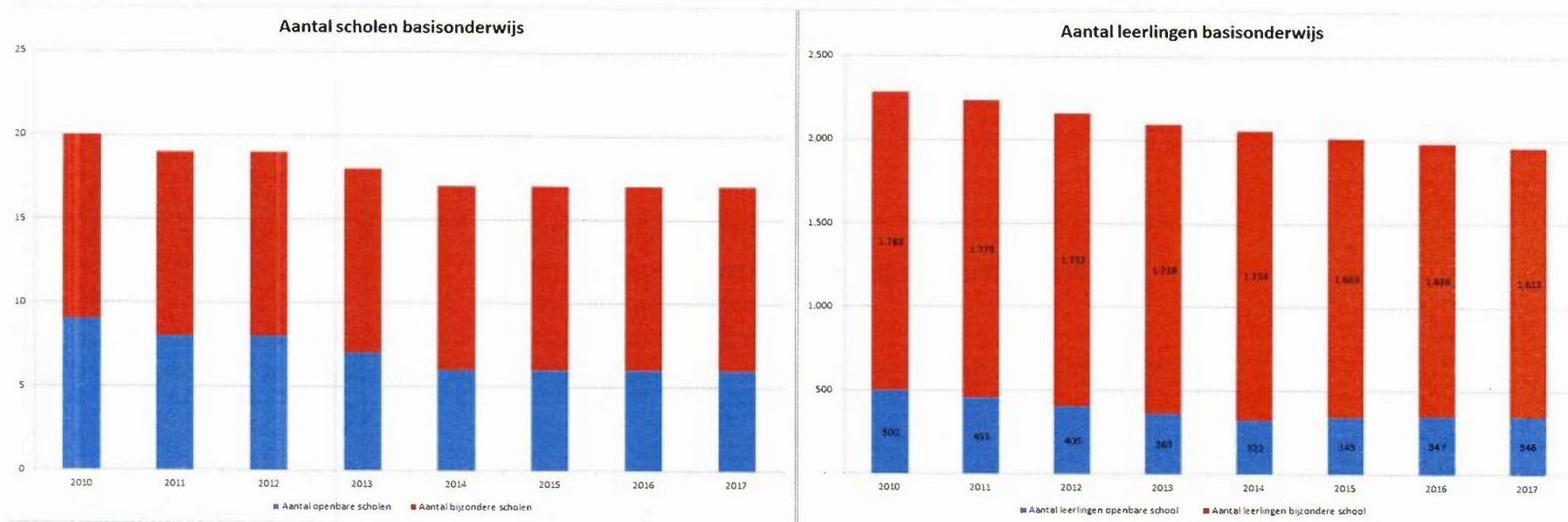
Het dorpshuis Nieuwdorp is toe aan een opknapbeurt. We integreren de aanpak in het masterplan Nieuwdorp. Het dorpshuis in 's-Gravenpolder heeft een gedateerde uitstraling. Samen met het stichtingsbestuur onderzochten we de mogelijkheden om dit dorpshuis aantrekkelijk te maken voor de toekomst. In Ellewoutsdijk bestaat de wens voor een uitbreiding van de keuken in het dorpshuis. Ook hier zijn we gestart met het verkennen van de mogelijkheden.

Masterplan Nieuwdorp

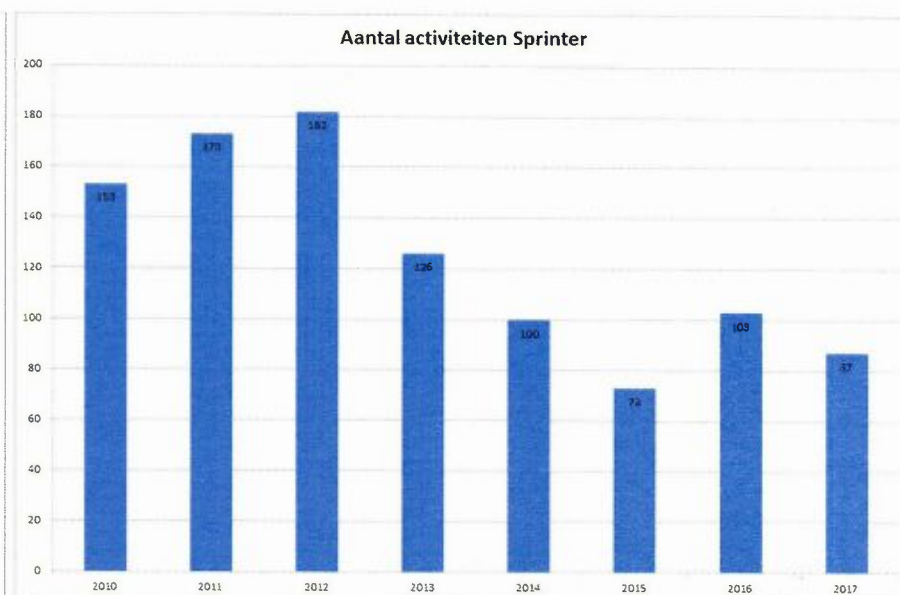
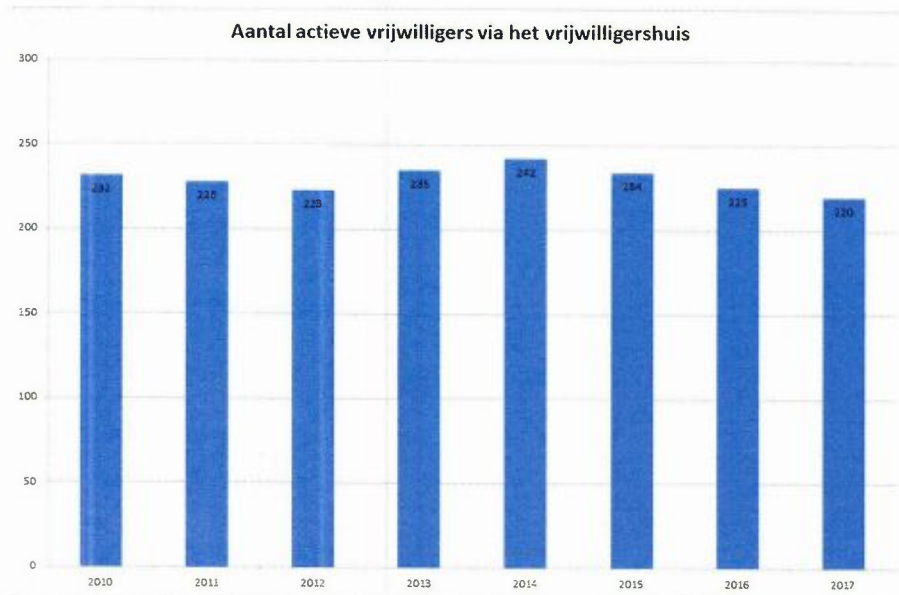
Voor het Masterplan Nieuwdorp stelden we een projectplan vast. We zijn begonnen met de uitvoering van dit projectplan. De eerste stap is dat we een dorpsvisie gaan opstellen. Hiervoor hebben we een aantal bijeenkomsten in het dorp georganiseerd en hebben we afzonderlijke

gesprekken met stakeholders gevoerd. De dorpsvisie vormt de basis voor de keuzes die we, samen met de betrokkenen uit Nieuwdorp, gaan maken voor projecten die we in het dorp uit willen gaan voeren (de deelprojecten binnen het masterplan). Uiteraard is een en ander mede afhankelijk van financiële en ruimtelijke haalbaarheid.

Gewaarmerkt
d.d. 3 juli 2018
Paraaf

Bijdrage van gemeenschappelijke regelingen aan het programma

leefbaarheid onderwijs cultuur en sport	Sportfondsen Borsele BV Stichting Omnischolen Samenwerkingsverband welzijnszorg Oosterschelderegio Regionaal bureau leerplicht
---	---

Gewaarmerkt
d.d. 3 juli 2018
Paraaf

Programma Werk en inkomen

Speerpunten

Speerpunt	Indicator	Stand van zaken per 31 december 2017
Wij willen een vermindering van het aantal uitkeringsgerechtigden.	Omvang van het aantal uitkeringsgerechtigden is minder dan 196 (lange termijn norm minder dan 150).	224*
	Het aantal uitkeringsgerechtigden dat een tegenprestatie levert t.o.v. totaal.	25%**
Wij willen onder het Zeeuws gemiddelde zitten qua werkloosheidcijfers.	Werkloosheidcijfers.	3,7%***
	Aantal arbeidsplaatsen en aantal onvervulde arbeidsplaatsen.	42% groei vacatures en 1,2% banengroei****

taakveld / indicator	eenheid	2017
Werk en inkomen		
Banen	aantal per 1.000 inw. In de leeftijd van 15-64 jaar	652,2
netto arbeidsparticipatie	% v/d/ werkzame beroepsbevolking t.o.v. de beroepsbevolking	70,0
achterstandsleerlingen	% 4 t/m 12 jarigen	9,12
werkloze jongeren	% 16 t/m 22 jarigen	1,07
Personen met een bijstandsuitkering	aantal per 10.000 inwoners	99
lopende re-integratievoorzieningen	aantal per 10.000 inwoners 15 t/m 64 jaar	9,8

Wat heeft het gekost?

Baten en lasten Werk en inkomen				
	Rekening 2016	Begroting 2017	Begr. na wijziging 2017	Rekening 2017
Lasten				
Educatie	5	11	2	3
Inkomensvoorziening	3.578	3.363	3.861	3.941
Arbeidsvoorziening	2.234	1.952	2.143	2.138
Minimabeleid	680	542	687	763
Nieuwkomerbeleid	84	50	107	102
Totaal lasten	6.581	5.919	6.801	6.947
Baten				
Inkomensvoorziening	3.057	2.849	3.178	3.339
Arbeidsvoorziening	2.027	1.794	1.883	1.971
Minimabeleid	35	19	51	84
Nieuwkomerbeleid	70	0	0	38
Totaal baten	5.189	4.662	5.112	5.432
Saldo programma	1.392	1.256	1.689	1.515
Mutaties reserves				
Baten				
Inkomensvoorziening	62	0	236	236
Arbeidsvoorziening	0	0	77	77
Minimabeleid	34	0	0	0
Lasten				
Arbeidsvoorziening	77	0	165	165
Nieuwkomerbeleid	0	0	49	49

Baten en lasten Werk en inkomen				
	Rekening 2016	Begroting 2017	Begr. na wijziging 2017	Rekening 2017
Totaal saldo programma	1.373	1.256	1.590	1.416

Financiële afwijking:

Het programma sluit met een voordelig saldo van € 174.000 ten opzichte van de begroting.

Educatie -/- € 0

Op dit beleidsproduct hebben wij geen significante afwijking te melden.

Inkomensvoorziening + € 202.000

De bijdrage aan uitkeringsgerechtigden is met € 88.000 gestegen. Deze lasten voor een groot deel gedekte door de gestegen rijksvergoeding ad € 60.000 en verhaalde bijstand ad € 10.000, in totaal € 70.000. Het nadelig saldo op de uitkeringen bedraagt dus € 18.000. Verder komen wij in 2017 in aanmerking voor een uitkering van het rijk in het kader van het Besluit bijstandverlening zelfstandigen van € 90.000. Hiermee was in de begroting geen rekening gehouden. Op basis van de jaarrekening van de Betho hebben we recht op een uitkering van € 130.000. Deze vordering hebben we verwerkt.

Arbeidsvoorziening -/- € 37.000

Dit betreft met name extra uitgaven in het kader van de activering en reïntegratie van uitkeringsgerechtigden.

Minimabeleid -/- € 34.000

De kwijtschelding van belastingen overtreft de raming met ruim € 20.000. Verder is in het kader van leenbijstand en bijzondere bijstand € 47.000 meer uitgegeven. Dit bedrag wordt grotendeels gecompenseerd door verhaalde bijstand ad € 33.000.

Nieuwkomersbeleid + € 43.000

Dit voordeel is met name ontstaan door de niet geraamde vergoeding ad € 38.000 van het Centrum Opvang Asielzoekers.

Voortgang projecten/investeringen

Omschrijving	Restant 1-1-2017	Verleend in 2017	Besteed	Over- geheveld 2018	Saldo	Beschikbaar 2018
GR de Bevelanden 1e begr. Wijz. Test en Trainingscentrum	76.800	25.750	25.750			
GR de Bevelanden plan van aanpak WIZ Algemene uitkering / verhoogde asielinstream		209.945	209.945			
		48.700		48.700		48.700

Terugblik overige ontwikkelingen en projecten uit 2017Participatiewet/arbeidsvoorziening- Wet bundeling uitkeringen inkomensvoorziening aan gemeenten (BUIG)

Uit het budget BUIG betalen we de algemene bijstand, IOAW, IOAZ en de bijstand voor starters in het kader van Bijstand voor zelfstandigen(BBZ). We hebben een tekort op BUIG in 2017 van 1,6% van het toegekende budget, ofwel een bedrag van bijna € 49.000.

Mede dankzij de goede werking van de poortwachterfunctie (preventiequote 58%) is het aantal uitkeringsgerechtigden licht gedaald. Verder werd het in 2017 moeilijker om uitstroom uit de uitkering te realiseren vanwege het grote aandeel van personen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt die intensieve en langdurige begeleiding nodig hebben zoals statushouders en jonggehandicapten met arbeidsvermogen.

- Uitvoering Participatiewet/tekort participatiebudget

In het kader van de uitvoering van de Participatiewet heeft de gemeente Borsele een participatiebudget (re-integratie) beschikbaar van in totaal € 191.392. Daarvan wordt € 93.232 besteed aan Betho training en ontwikkeling (BTO), voorheen B-Flex en test en training. Verder besteedde WIZ € 41.321 aan het WerkgeversServicePunt (WSP). Voor individuele maatwerktrajecten is een bedrag beschikbaar van € 56.839. Uit de realisatie van het participatiebudget blijkt dat het bedrag voor individuele maatwerktrajecten ontoereikend was. Er is uiteindelijk in totaal € 143.459 aan individuele maatwerktrajecten; dat is een overschrijding van € 86.620. Mede dankzij de inspanningen en investeringen op het gebied van re-integratie lukte het om het aantal uitkeringen omlaag te brengen.

Onderdeel van de Participatiewet is het uitvoeren van beschut werk. Beschut werk is in 2017 verplicht gesteld. Het beleid ten aanzien van de uitvoering van beschut werk is op 1 oktober 2017 ingegaan.

- Toekomst Betho

De Betho voert de sociale werkvoorziening uit voor de Bevelandse gemeenten en Tholen. Mede vanwege de stop op de instroom in de sociale werkvoorziening per 2015 is de Betho genoodzaakt zich verder te ontwikkelen. De Betho ontwikkelt zich tot een 'mensontwikkelbedrijf' en aanbieder van re-integratievoorzieningen. In 2017 zijn de onderdelen test en training en B-flex samengevoegd op de locatie van de Betho en omgedoopt tot Betho training en ontwikkeling (BTO). Verder is de Betho een belangrijke partner in de werkgeversbenadering die nodig is om gemeentelijke doelgroepen te plaatsen op betaald werk. De Betho heeft aangegeven tot 2020 de sociale werkvoorziening te kunnen uitvoeren met de huidige gemeentelijke bijdrage, dus de herstructurering kan plaatsvinden binnen de grenzen van de begroting van de Betho.

- Baanafspraken

Arbeidsgehandicapten komen met voorrang in aanmerking voor 125.000 nieuwe banen (landelijk), de zogeheten baanafspraken. Dit zijn banen die eerder in het sociaal akkoord zijn afgesproken. Het gaat om 25.000 banen bij de overheid (inclusief onderwijs) en 100.000 banen in de markt. Binnen de arbeidsmarktregio Zeeland wordt uitvoering gegeven aan de ambitie om te voldoen aan de baanafspraken.

Er is een verschil tussen het bedrijfsleven en de overheid als het gaat om de realisatie van de baanafspraken. Inmiddels is duidelijk dat de zogeheten Quotumwet wordt ingevoerd voor de overheid, maar niet voor het bedrijfsleven. Voor het bedrijfsleven gelden de taakstellingen op het gebied van de baanafspraken dus nog steeds op vrijwillige basis. Als de realisatie van de baanafspraken bij de overheid tot en met 2017 meevallen, dan kan de invoering van de quotumwet worden uitgesteld.

Doelstelling tot en met 2017 is om 705 banen te realiseren in de arbeidsmarktregio Zeeland. Tot en met het tweede kwartaal 2017 zijn 399 extra banen gerealiseerd in Zeeland.

Wij hebben onze verantwoordelijkheid genomen als werkgever, door het aannemen van ruim 1 fte in het kader van de baanafspraken zoals ons geadviseerd is door de VNG.

Inkomensvoorziening

Per juni 2017 is de afdeling WIZ aan de slag gegaan met workshops tussen het moment van melden voor een gemeentelijke uitkering en de uitkeringsintake. De bedoeling van de workshops is om enerzijds de personen die zich melden voor een uitkering goed te informeren en anderzijds in een vroeg stadium te activeren om actie te ondernemen richting (arbeids)participatie.

WIZ heeft een verkorte aanvraagprocedure in het leven geroepen voor personen van wie de uitkering korter dan zes maanden onderbroken is geweest wegens werk. Indien zij opnieuw een beroep op bijstand doen, wordt een verkorte aanvraagprocedure toegepast. Deze personen hoeven dan ook niet naar de workshops.

Huisvesting statushouders

Aan de taakstelling over 2017 is ruimschoots voldaan. Er moesten in totaal 29 personen worden gehuisvest en de realisatie is 48 (voorsprong van 19 per 1-1-2018). De hogere realisatie is met name het gevolg van een groot aantal gezinsherenigingen.

Armoedebeleid

De afdeling WIZ heeft in 2015 het initiatief genomen om een breed integraal armoedebeleid te ontwikkelen. Breed wil zeggen dat niet alleen de financiële kant van belang is, maar het hele leefgebied van de cliënt. Hiervoor is het noodzakelijk dat de afdeling WIZ samen met de gemeenten en maatschappelijke organisaties een integraal armoedebeleid ontwikkelt.

De kadernota armoedebeleid is in het derde en vierde kwartaal 2017 door de Bevelandse gemeenten vastgesteld.

Op 16 november 2017 heeft de afdeling WIZ een Armoedeconferentie georganiseerd voor professionals uit de Bevelanden die werkzaam zijn in het Sociaal Domein of op een andere manier betrokken zijn bij de doelgroep. Deze conferentie is een start voor de uitwerking van de kadernota. Veel professionals meldden zich op verzoek aan om betrokken te worden bij de uitwerking van het armoedebeleid. In overleg met de gemeenten startten we met een planning van het proces om de kadernota uit te werken in uitvoeringsbeleid.

Hier is belangrijk dat niet de extra middelen voor armoedebestrijding die we structureel ontvangen het uitgangspunt zijn voor nieuw te ontwikkelen beleid. Juist de input die vanuit de vijf gemeenten, de doelgroep en de maatschappelijke organisaties die op dit terrein werkzaam zijn vormen het uitgangspunt.

De afdeling WIZ heeft in de maanden juli en augustus in samenwerking met Roompot Vakanties een vakantieregeling voor de minima uitgevoerd voor de gemeenten Goes, Borsele en Reimerswaal. In totaal zijn er 28 gezinnen uit Borsele op vakantie geweest.

Schulddienstverlening

In 2017 heeft de Kredietbank Breda de schuldhulpverlening voor de gemeente Borsele uitgevoerd. Dat leidde tot 62 nieuwe aanvragen om schuldhulpverlening van inwoners uit Borsele.

In 2017 is gewerkt aan een plan van aanpak voor de toekomst van schulddienstverlening.

Het plan harmonisatie Schulddienstverlening is in het vierde kwartaal 2017 opgeleverd en is positief ontvangen door de vijf gemeenten. In het plan is aandacht voor een eenduidige werkwijze op het gebied van preventie, vroegsignalering, het regelen van schulden en nazorg.

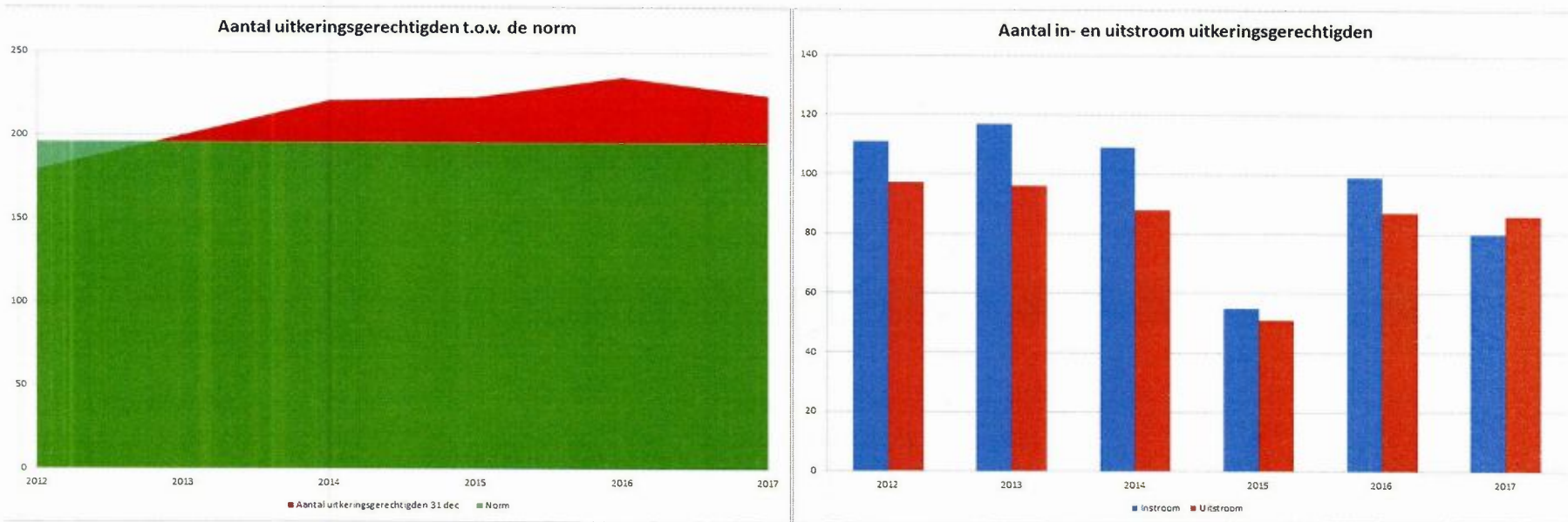
Begin 2017 is GR de Bevelanden WIZ als aspirant lid toegelaten tot de NVVK. Het lidmaatschap kan definitief worden na een audit, welke in het eerste kwartaal van 2018 dient plaats te vinden.

In 2017 is de financiële aansluiting tussen schulddienstverlening en afdeling financiën geborgd door middel van de maandafsluitingen die hebben plaatsgevonden en de jaarafsluiting eind 2017.

Digitalisering dienstverlening WIZ

In de kadernota armoedebeleid 2017-2020 is digitalisering van de dienstverlening opgenomen. WIZ heeft inmiddels acties ingepland om dit in 2018 verder te ontwikkelen.

Bijdrage van gemeenschappelijke regelingen aan het programma	
werk en inkomen	De Betho Samenwerkingsverband GR de Bevelanden

Gewaarmerkt
d.d. 3 juli 2018
Paraaf

Programma Zorg

Speerpunten

Speerpunt	Indicator	Stand van zaken per 31 december 2017
Wij willen door actief burgerschap de sociale cohesie binnen de kernen activeren.	Aantal mantelzorgers.	243
	Aantal Woon+++ aanvragen.	220
	Aantal klanten van tafeltje dekje opgedeeld per aantal dagen.	140
	Aantal huisbezoeken.	227
Wij willen een transformatie binnen de jeugdzorg bewerkstelligen en hierbij financieel binnen het rijksbudget blijven.	Cliënten jeugdzorg ingedeeld per categorie (licht en zwaar).	Zie rapportage Sociaal Domein
	Percentage binnen het rijksbudget voor jeugdzorg.	Zie rapportage Sociaal Domein
	Kosten jeugdzorg gemeente in verhouding met anderen in Zeeland en in Nederland.	Voor zover nu bekend, wijken we niet af.

taakveld / indicator	eenheid	2017
volksgezondheid en Zorg		
jongeren met een delict voor de rechter	% 12 t/m 21 jarigen	0,53
kinderen in uitkeringsgezin	% kinderen tot 18 jaar	2,35
jongeren met jeugdhulp	% van alle jongeren tot 18 jaar	10,1
jongeren met jeugdbescherming	% van alle jongeren tot 18 jaar	8,2
jongeren met jeugdreclassering	% van alle jongeren van 12 tot 23 jaar	0,3
cliënten met een maatwerkarrangement WMO	aantal per 10.000 inwoners	57
waardering algehele persoonlijke gezondheid	Score 1-10	

Wat heeft het gekost?

Baten en lasten Zorg				
	Rekening 2016	Begroting 2017	Begr. na wijziging 2017	Rekening 2017
Lasten				
Maatschappelijke zorg	410	407	407	442
Maatschappelijke activering	144	84	92	91
WMO	4.856	5.175	5.719	5.293
Zorg voor ouderen	587	437	383	367
Jeugdwerk	252	320	230	222
Jeugdzorg	4.518	4.171	3.883	4.615
Gezondheidszorg	1.036	1.041	930	966
Totaal lasten	11.802	11.635	11.643	11.996
Baten				
WMO	4.498	4.660	4.569	4.632
Zorg voor ouderen	6	39	39	6
Jeugdwerk	2	21	30	22
Jeugdzorg	4.662	4.062	4.011	3.808
Gezondheidszorg	10	0	0	0
Totaal baten	9.178	8.781	8.649	8.467
Saldo programma	2.624	2.853	2.995	3.528
Mutaties reserves				
Baten				
Maatschappelijke activering	5	0	9	1
WMO	0	0	87	87
Jeugdzorg	0	200	200	200

Baten en lasten Zorg				
	Rekening 2016	Begroting 2017	Begr. na wijziging 2017	Rekening 2017
Totaal saldo programma	2.620	2.653	2.699	3.240

Financiële afwijking:

Het programma sluit met een nadelig saldo van € -541.000 ten opzichte van de begroting.

Maatschappelijke zorg -/- € 35.000

Hogere bijdrage aan SWVO van	-/-	€ 40.000
Lagere kosten van voor kosten Algemeen Maatschappelijk Werk		€ 5.000

Maatschappelijke activering € 1.000

Op dit product hebben wij geen significante afwijkingen te melden.

WMO € 489.000

Per saldo minder kosten Huishoudelijke hulp		€ 50.000
Per saldo meerkosten aankoop rolstoelen woning aanpassingen en trapliften	-/-	€ 152.000
Algemene info en zorgloket (inhuur personeel)		€ 229.000
Per saldo minder kosten dorpteams (reiskosten en app. kosten)		€ 97.000
Per saldo minder kosten maatwerk immaterieel WMO (o.a. pgb houders)		€ 385.000
Minder eigen bijdragen PGB WMO	-/-	€ 238.000
Minder kosten maatschappelijke opvang		€ 128.000

Zorg voor ouderen -/- € 17.000

Meer kosten Borselse Sprinter van	-/-	€ 3.000
Extra werkbudget vrijwilligershuis van	-/-	€ 30.000
Overige kleine afwijkingen op diverse posten		€ 16.000

Jeugdwerk € 0

Op dit product hebben wij geen significante afwijkingen te melden.

Gewaarmerkt
d.d. 3 juli 2018
Paraaf

Jeugdzorg -/- € 935.000

Hogere vergoeding inhuur van Programmamanager Jeugd		€ 95.000
meer uitgaven Zorg in natura en begeleiding 18-	-/-	€ 382.000
hogere bijdrage aan de Gem regeling IJZ	-/-	€ 675.000

Gezondheidszorg -/- € 36.000

Hogere kosten op het product CJG	-/-	€ 21.000
Per saldo minder kosten JGZ	-/-	€ 11.000

Voortgang projecten/investeringen

Omschrijving	Restant 1-1-2017	Verleend in 2017	Besteed	Overge- heveld 2018	Saldo	Beschikbaar 2018
Maak werk van je idee	8.788	6.400	7.577		7.611	7.611
Zorgzame dorpen		24.500	24.500			
Peurerspeelzaalwerk (OAB)		16.200	16.200			
Tekort sociaal domein (primaire begroting)		200.000	200.000			
Hart veilig wonen		2.571	2.571			
Prorap		37.100	37.100			
AWBZ (restant jaarrekening 2016)	47.054		47.054			

Terugblik overige ontwikkelingen en projecten uit 2017Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG)

In 2017 zijn de toegangstaken geëvalueerd en hebben we een voorstel geformuleerd toe te werken naar een gepaste inrichting van de toegang. Voor het oplossen van de hiaten en het werken aan deze verbeterpunten (zoals goede evaluaties, methodisch werken en juiste registratie) verhoogden we de uren van de jeugdverpleegkundigen en maatschappelijk werkers werkzaam in de toegang. Afgelopen jaar hebben we diverse preventieve activiteiten ontwikkeld en ingezet (gezinsmaatjes, estafettegezinnen). We bouwen verder aan onze visie om professionals bij de uitvoering van hun taken vrijheid te geven met de daarbij horende verantwoordelijkheid.

Opvoedcoaches

Om het gat tussen laag en hoog complexe opvoedondersteuning te dichten zijn we in 2017 gestart met twee opvoedcoaches. Gedurende het eerste jaar is er veel geïnvesteerd in naamsbekendheid en het opzetten van goede netwerken. De eerste resultaten laten zien dat de functie bijdraagt aan een behoefte van ouders, scholen en professionals. De samenwerking met de huisartsen krijgt binnen sommige praktijken vorm bij andere verloopt dit nog moeizaam.

Jeugd-jongerenwerker

In 2017 zijn we gestart met een pilot om de huidige taken van de jeugd-jongerenwerker (begeleiding jongerenraad bij het vormgeven van activiteiten) te combineren met kortdurende begeleiding en advies. Met het vormgeven van deze pilot leggen we op een laagdrempelige manier de verbinding tussen het reguliere jongerenwerk en de jeugdzorg. Uit de eerste tussenevaluatie zien we dat de weg naar de jeugd-jongerenwerker gemakkelijk gevonden wordt. De jongerenwerker wordt in een heel vroeg stadium door veel partijen ingeschakeld. Hiermee voorkomen we dat zwaardere zorg moet worden ingezet.

Maatschappelijke Opvang en Beschermd Wonen

Het proces rondom het beleid voor Beschermd Wonen kreeg in 2017 vervolg. In december hebben we ingestemd met een regiovisie tot 2020. Daarin zijn proeftuinen voorgesteld om in 2018 en 2019 nieuw beleid te ontwikkelen ten aanzien van de toegang, bekostiging en preventie. We spraken op Zeeuws niveau in 2017 belangrijke veranderingen af voor de toegang en bekostiging. De historische basis voor de contractering lieten we los. Vanaf 2018 komt er een koppeling tussen het aantal cliënten en de bekostiging binnen het beschikbare regionale macro budget Beschermd Wonen. De veranderingen zijn verwerkt in de getekende deelovereenkomst uitvoering Beschermd Wonen voor 2018-2019.

Zorg voor jeugd

De Inkooporganisatie Jeugdhulp Zeeland heeft voor de periode 2017-2019 meerjarige contracten afgesloten met de zorgaanbieders. In 2017 zijn we gestart met een traject om te kijken hoe de inkoop voor de volgende periode zal worden vormgegeven. Hierbij wordt uitgegaan van de eerder vastgestelde vier percelen (acuut, intensief, perspectief en duurzaam). In 2017 voerden wij onder andere de landelijke productcodes in en zijn alle verbindingen met de zorgaanbieders geoptimaliseerd. Sinds januari 2018 is het geautomatiseerd berichtenverkeer operationeel. Eind 2017 zijn we ook gestart om samen met de inkoop een verbeterslag te maken voor de accountantscontrole.

Veilig Thuis

De wachtlijsten van Veilig Thuis zijn minimaal en blijven binnen de wettelijke kaders. Binnen de toegang en het verbindingsteam denkt Veilig Thuis regelmatig mee met hoog risico casussen. Indien nodig kan er direct worden op-of afgeschaald. De samenwerking met de professionals binnen Borsele loopt goed. Doordat Veilig thuis regelmatig in huis is zijn er korte lijnen.

GGD Zeeland

In 2017 is er vanuit de JGZ ruim aandacht geweest voor het goed opzetten van de prenatale huisbezoeken en heeft de samenwerking met de verloskundigen structureel vorm gekregen. De rol van de jeugdartsen bij het doorverwijzingsproces van de huisartsen naar de jeugd GGZ

(Geestelijke Gezondheidszorg) is nog onvoldoende op gang gekomen. Eind 2017 is op verzoek van een basisschool gestart met het houden van spreekuren op school voor professionals en ouders, dit om, buitenom de reguliere contactmomenten, de verbinding met het Centrum Jeugd en Gezin nog beter vorm te geven. De zorg aan statushouders is in 2017 opgenomen binnen de reguliere uitvoering van het basistakenpakket.

Begeleiding en dagbesteding

De kosten voor begeleiding en dagbesteding stegen aanzienlijk. Ook vond er een verschuiving plaats van begeleiding van Maatschappelijke Opvang en Beschermd Wonen cliënten die voor begeleiding en dagbesteding eerst werden bekostigd vanuit de centrumgemeente gelden. Een deel daarvan gingen naar de Wmo (Wet maatschappelijke ondersteuning) en een deel daarvan naar de Wiz (Wet langdurige zorg). In december is een actieplan begeleiding opgesteld door het SWVO. De uitvoering van het plan start in 2018.

Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) maatwerkvoorzieningen

De Wmo gaat uit van eigen kracht van burgers. We spreken burgers aan op eigen initiatief en verantwoordelijkheid en activeren die eigen kracht. Dat vraagt een oplossingsgerichte houding van de professionals in onder andere het keukentafelgesprek, maar ook in de samenwerking. Wij schoolden onze professionals daar in en het blijft een terugkerend thema in de samenwerking met de professionals in de domeinen wonen, zorg, welzijn, inkomen en jeugd.

De toegang tot zorg en ondersteuning is een gezamenlijke verantwoordelijkheid van GR de Bevelanden WIZ en de lokale gemeente. Wij borgen dit in onze lokale zorgstructuur. De lijnen met de toegang tot zorg en hulp zijn kort door het gebiedsgericht werken. We maken steeds stappen in de transformatie naar één sociaal domein, vooral op het gebied van preventie.

Voor de Wmo maatwerkvoorzieningen is een beperkte besparing gerealiseerd van 6% ten opzichte van 2016. Voor een nadere toelichting wordt verwezen naar de verschillenanalyse.

Samenwerkingsverband Welzijnszorg Oosterschelderegio (SWVO)

Het bestuur van het SWVO heeft stilgestaan bij de doorontwikkeling in het sociaal domein en de wens om te komen tot een verdergaande optimalisering van integrale hulpverlening aan burgers. Inmiddels ligt er een visie met uitgangspunten. Op basis van de uitgangspunten is een beeld geschetst van de toekomstige samenwerking in het sociaal domein en de betekenis hiervan voor het SWVO. In dat perspectief benoemde het bestuur een aantal speerpunten die door ons college zijn onderschreven. De speerpunten zullen moeten worden uitgewerkt, inclusief eventuele financiële consequenties.

Vrijwilligers- en mantelzorgondersteuning

We hebben veel ingezet op het verbinden van de formele zorg en de informele zorg (vrijwilligers en mantelzorgers) vanuit het VrijwilligersHuis. Doordat er een stevig netwerk is opgebouwd met genoemde partijen zijn de lijnen kort en de onderlinge contacten goed. Hierdoor kunnen we steeds meer betekenen in het voorliggende veld. Voorbeelden hiervan zijn onder andere preventieve huisbezoeken, gezinsmaatjes, aanpak eenzaamheidsproblematiek, voorlichtingsbijeenkomsten rond GGZ-problematiek en dementie.

Vanuit ons Mantelzorgbeleid 2015-2018 hebben we met het project Werk en Mantelzorg in 2017 een belangrijke stap gezet in de bewustwording bij Borselse bedrijven en werknemers. Acht werkgevers, waaronder gemeente Borsele, deden interventies in hun personeelsbeleid op het gebied van de werkende mantelzorg. Zij kregen de erkenning Mantelzorgvriendelijk bedrijf en fungeren als ambassadeur voor andere Borselse bedrijven. Ook registreerden we nieuwe mantelzorgers. Daardoor kregen we meer zicht op de Borselse mantelzorgers om ze beter te kunnen ondersteunen en waarderen.

De druk op de vrijwilligers nam toe. Er is steeds meer vraag naar vrijwilligers met name voor informele zorg. We lanceerden hiervoor een online-dienstenplatform (Borsele voor elkaar) voor vraag en aanbod van vrijwilligers. De website heeft inmiddels een breed bereik onder particulieren als organisaties en verenigingen. We organiseerden eind 2017 een extra moment van aandacht (sandwichborden) en waardering (High tea en een bioscoopbezoek in januari 2018) voor de vrijwilligers.

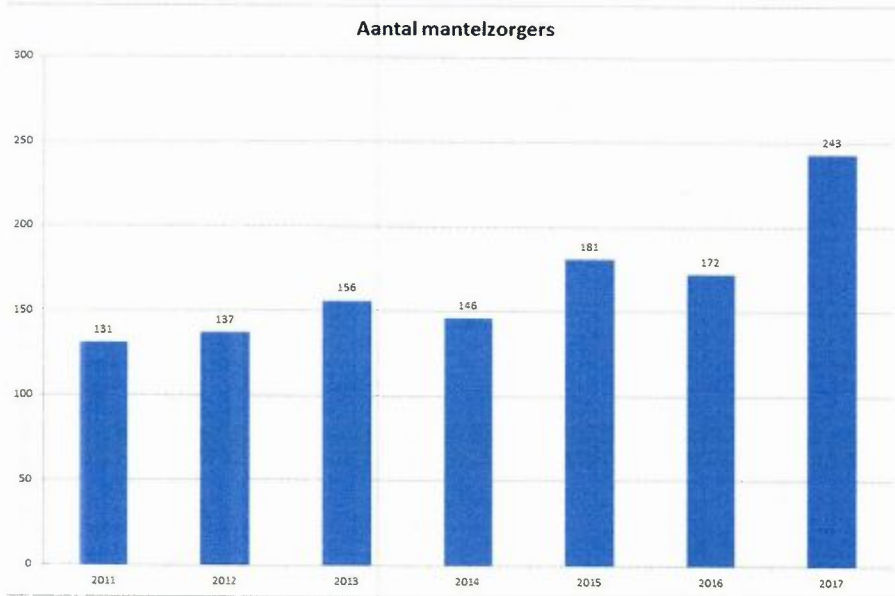
Algemeen maatschappelijk werk

Onder begeleiding van het SWVO hebben ontwikkelsessies plaatsgevonden rondom de contractafspraken met het SMWO (Stichting maatschappelijk werk Oosterschelde). De uitkomsten moeten nog verwerkt worden in concrete afspraken waardoor er nog onvoldoende zicht is of aanpassing van het toegekende budget noodzakelijk is.

Wonen, Zorg en Welzijn

We hebben de uitvoering van het actieplan 'Beter (T)Huis In Borsele' ter hand genomen. Met het 'Maatjesproject', het valpreventieprogramma 'Blijf Op De Been' en 'Estafettegezinnen' hebben de eerste ideeën daaruit vorm gekregen. Het speerpunt 'Langer Zelfstandig Wonen' brachten we onder de aandacht tijdens de Borselse Woningmarkt. Voor de Woon+++regeling hebben we het budget structureel verhoogd. De overeenkomst voor het 'Fonds Activiteiten Zorg en Welzijn' hebben we beëindigd in overleg met R&B Wonen en SVRZ.

Bijdrage van gemeenschappelijke regelingen aan het programma

zorg Gemeenschappelijke gezondheidsdienst Zeeland
Veiligheidsregio Zeeland
Samenwerkingsverband GR de Bevelanden

Gewaarmerkt
d.d. 3 juli 2018
Paraaf

Programma Milieu

Speerpunten

Speerpunt	Indicator	Stand van zaken per 31 december 2017
Wij willen een duurzame samenleving bevorderen.	Jaarlijks 2% energiebesparing op gemeentelijke gebouwen op basis van meterstanden.	<p>Van ons energieverbruik hebben wij slechts gedeeltelijk gegevens aangezien de definitieve eindafrekening nog plaats moet vinden.</p> <p>2017 eindigt, net als de voorgaande drie jaren, in de top 10 van warmste jaren sinds de waarnemingen. Wij verwachten dan ook dat het gasverbruik vergelijkbaar met 2016 zal zijn.</p> <p>Het elektriciteitsverbruik van de openbare verlichting is circa 4% gedaald ten opzichte van 2016. Het elektriciteitsgebruik van de andere grootverbruikers (o.a. gemeentehuis) lijken allen met vijf tot tien procent te zijn gedaald.</p>
	Toename van jaarlijks 2% aan duurzame energiebronnen binnen de gemeente (te meten in aantal systemen o.a. zonneboilers, PV-panelen, warmtepompen).	Volgens onze gegevens zijn er inmiddels ca. 17.500 zonnepanelen geïnstalleerd in onze gemeente. Een stijging van ca. 5% t.o.v. 2016
	Afvalcijfers/ stromen.	Afvalcijfers zijn op dit moment in het jaar nog niet beschikbaar.

taakveld / indicator	eenheid	2017
milieu		
omvang huish. Restafval	KG/inwoner	200
hernieuwbare elektriciteit	%	19,4

Wat heeft het gekost?

Baten en lasten Milieu				
	Rekening 2016	Begroting 2017	Begr. na wijziging 2017	Rekening 2017
Lasten				
Afvalverwerking	2.868	2.598	2.695	2.808
Rioleringen	1.291	1.210	1.305	1.280
Milieu	1.267	934	1.218	1.082
Totaal lasten	5.426	4.742	5.218	5.169
Baten				
Afvalverwerking	3.145	3.114	3.121	3.164
Rioleringen	1.458	1.480	1.561	1.497
Milieu	184	0	207	136
Totaal baten	4.788	4.594	4.889	4.796
Saldo programma	638	148	329	372
Mutaties reserves				
Baten				
Afvalverwerking	0	0	30	30
Milieu	52	0	50	44
Lasten				
Totaal saldo programma	586	148	249	298

Financiële afwijking:

Het programma sluit met een nadelig saldo van € -49.000 ten opzichte van de begroting.

Afvalverwerking -/- € 70.000

De kosten van het product afval zijn door het gescheiden inzamelen van plastic gestegen. De stijging van de lasten is als volgt te specificeren:

Inzet van eigen personeel		€ 72.000
Onderhoud en inhuur huisvuilwagens		€ 26.000
Verwerkingskosten afval		€ 50.000
Lagere kapitaallasten	-/-	€ 43.000
Subsidie zwerfafval	-/-	€ 35.000
Totaal		€ 70.000

De lasten van de eigen personeel vallen hoger door het ophalen van plastic en de werkzaamheden van een medewerker, die in voorgaande jaren was gedetacheerd.

De kapitaallasten vallen lager uit doordat de huisvuilauto met zijlader in de 2e helft van 2017 is aangeschaft. Conform de financiële verordening vindt er in het lopende boekjaar geen afschrijving meer plaats.

Riolerings -/- 38.000

Het positieve saldo van de lasten ad € 25.000 komt minder uren van de buitendienst voor het zuigen van de kolken en hogere onderhoudskosten.

De baten vallen € 63.000 lager uit door een nog geraamde en inmiddels vervallen bijdrage van het waterschap van € 13.000 en een lagere opbrengst rioolrecht van € 52.000. In de het jaar 2016 bedroeg de opbrengst nog € 1.447.637 terwijl in 2017 de opbrengst is gedaald naar € 1.412.840. In de begroting 2017 was rekening gehouden met een opbrengst van € 1.465.000. Naar wij nu concluderen zijn de tarieven voor het jaar 2017 te laag vastgesteld. De daling ten opzichte van de opbrengst 2017 is een te optimistische aanname van de OZB-waarde van de aangesloten objecten op het gemeentelijk rioolstelsel en blijkt de areaaluitbreiding 2017 lager dan geraamd.

Milieu € 59.000

Betreft met name rijksmiddelen waarvan de besteding de komende jaar zal plaatsvinden. Bij de resultaatbestemming wordt voorgesteld niet besteedde rijksmiddelen te reserveren.

Voortgang projecten/investeringen

Omschrijving	Restant 1-1-2017	Verleend in 2017	Besteed	Over- geheveld 2018	Saldo	Beschikbaar 2018
Energie labels	7.622		5.250		2.372	2.372
Olaz jaarstukken		30.000	30.000			
Asbestsanering	267.150		38.941	225.000	3.209	228.209
Investeringen/projecten						
VNG Actieprogramma	80.000		39.213	20.000	20.787	40.787
Geluidsanering woningen	59.800	5.476	6.688		58.588	58.588
Sanering Terrein AMAC	64.200				64.200	64.200

Terugblik overige ontwikkelingen en projecten uit 2017Duurzaamheidsvisie

We boden in het eerste kwartaal van 2017 een geactualiseerde duurzaamheidsvisie ter vaststelling aan de gemeenteraad aan. De ontwikkeling van de visie is gebaseerd op een open planproces waarin inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties actief bijdragen aan de ontwikkeling van de nieuwe visie.

Energiebesparing bestaande woningbouw

De samenwerking van gemeenten op dit thema is ook dit jaar doorgezet. De samenwerking met het bedrijfsleven, maatschappelijke organisaties en samenwerkende inwonerscollectieven is verder geïntensiveerd. Dit leidde tot het sluiten van het 'Zeeuws Energieakkoord voor energiebesparing in de bestaande particuliere woningvoorraad'. Dit akkoord is ondertekend door ongeveer 35 organisaties, waaronder onze gemeente. Doel van het akkoord is dat de bestaande particuliere woningvoorraad uiterlijk in 2045 volledig energieneutraal is.

Biodiversiteit

Het vraagstuk biodiversiteit hebben wij structureel geborgd in het basisdocument groenstructuur dat in april 2017 is vastgesteld.

Bodem in de Omgevingswet

De ontwikkelingen rondom de invoering van de Aanvullingswet Bodem van de Omgevingswet worden zoals opgenomen in de programmabegroting gevolgd. De verwachting is dat invoeringskosten van de wet en de uitvoeringskosten budgetneutraal zullen verlopen.

Nota bodembeheer

De Nota bodembeheer is nog geldig en actualisatie wordt in 2018 opgepakt.

Bodem & Ondergrond/ STRONG (structuurvisie Ondergrond)

Er wordt nagegaan hoe de veranderende rol van bodem en ondergrond in het proces van ruimtelijke ordening en mogelijk ook andere beleidsvelden een juiste plaats kan krijgen en geïmplementeerd kan worden. Dit is een doorlopend proces.

Klimaatadaptatie

Eind dit jaar is de klimaatstresstest uitgevoerd. We verwerken de uitkomsten van deze test in het eerste kwartaal van 2018 (Q1) in een Uitvoeringsplan klimaatadaptatie.

Natuurbescherming

De nieuwe Wet natuurbescherming is per 1 januari 2017 geïmplementeerd in de gemeentelijke organisatie. De toetsing op natuurwaarden is procedureel op een eenduidige manier ingebouwd bij het afhandelen van een aanvraag omgevingsvergunning of melding voor een voorgenomen activiteit.

Geluidsanering woningen

Dit jaar hebben er inzake wegverkeerslawaai onder meer onderzoeken en saneringen plaatsgevonden in 's-Heerenhoek (Molendijk en 's-Heerenhoeksedijk), Heinkenszand (Heinkenszandsewep en Clara's Pad) en Lewedorp (Postweg).

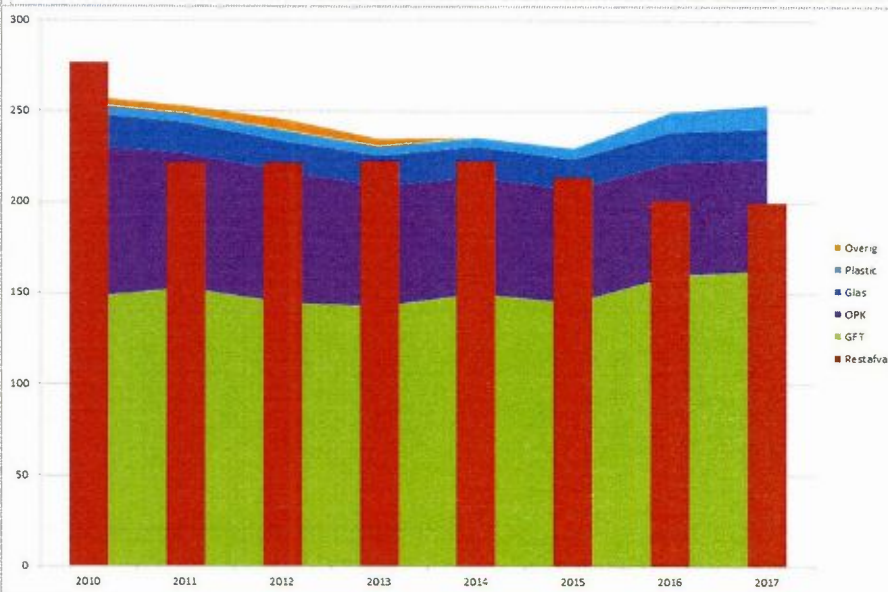
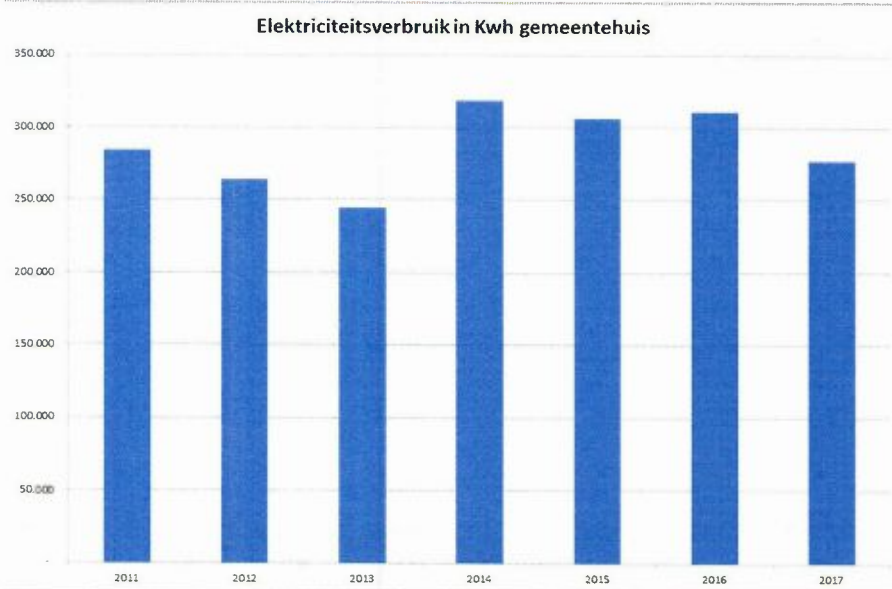
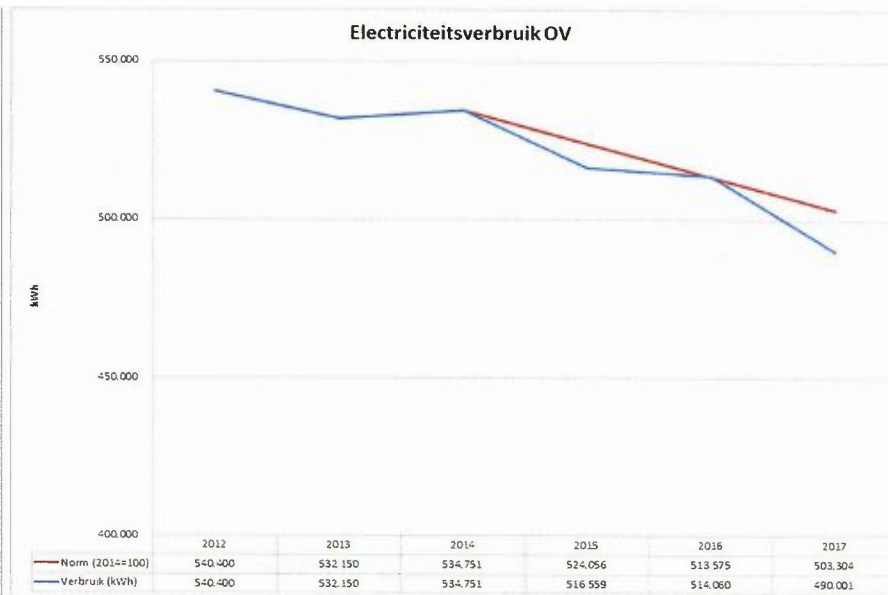
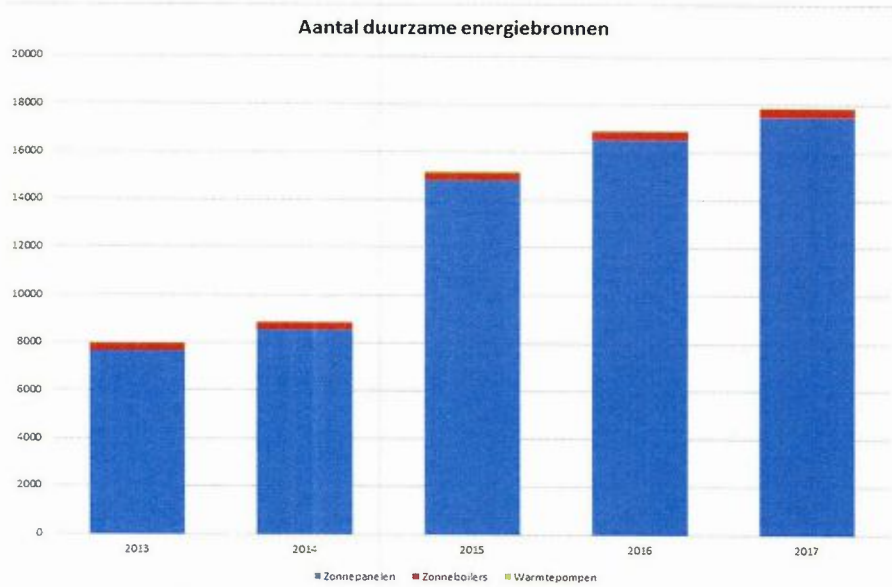
Afvalinzameling

We hebben dit jaar een zijlader aangeschaft voor de huisvuilinzameling. Ook startte we met de re-routing van de inzamelroutes. Inzamelroutes zijn hiermee geoptimaliseerd evenals de inzamelvoertuigen door aanschaf en installatie van boordcomputers en nieuwe software. We verwachten het aanbestedingstraject 2018 is af te ronden.

Waterbeheer

Wij hebben in 2017 het beheer en onderhoud van oppervlaktewater binnen de bebouwde kom voor onbepaalde tijd verlengd in een samenwerkingsverband tussen onze gemeente en het Waterschap Scheldestromen.

Gewaarmerkt
d.d. 3 juli 2018
Paraaf

Bijdrage van gemeenschappelijke regelingen aan het programma	
milieu	Openbaar lichaam afvalstoffenverwijdering Zeeland Regionale uitvoeringsdienst Zeeland

Programma Ruimtelijke ontwikkeling

Speerpunten

Speerpunt	Indicator	Stand van zaken per 31 december 2017
Wij willen een aantrekkelijk woonklimaat bevorderen in alle kernen en voor alle doelgroepen.	100% van de kernen voldoet aan de norm dat de leegstand van het aantal woningen maximaal 6% bedraagt.	
	% actuele bestemmingsplannen.	
	Aantal verleende subsidies voor dorpsvernieuwing.	50

taakveld / indicator	eenheid	2017
VHROSV		
nieuw gebouwde woningen	aantal per 1.000 woningen	6
demografische druk	%	76,8%

Wat heeft het gekost?

Baten en lasten Ruimtelijke ontwikkeling				
	Rekening 2016	Begroting 2017	Begr. na wijziging 2017	Rekening 2017
Lasten				
Ruimtelijke Ordening	1.409	317	1.997	509
Volkshuisvesting	63	45	43	47
Dorpsvernieuwing	846	221	728	680
Bouw- en woningtoezicht	1.231	600	748	757
Totaal lasten	3.549	1.184	3.516	1.992
Baten				
Ruimtelijke Ordening	789	111	958	222
Volkshuisvesting	0	0	0	113
Dorpsvernieuwing	17	1	1	67
Bouw- en woningtoezicht	845	830	830	820
Totaal baten	1.650	941	1.788	1.222
Saldo programma	1.899	242	1.728	771
Mutaties reserves				
Baten				
Ruimtelijke Ordening	147	0	912	153
Dorpsvernieuwing	508	0	510	394
Lasten				
Ruimtelijke Ordening	8	0	0	12
Totaal saldo programma	1.252	242	306	236

Financiële afwijking:

Het programma sluit met een voordelig saldo van € 70.000 ten opzichte van de begroting.

Ruimtelijke Ordening -/- € 19.000

Zowel de baten als lasten vallen € 1.503.000 lager uit dan de raming. De reden hiervan is dat met de herinrichting van het AMAC-terrein niet meer in 2017 is begonnen en derhalve hiervoor geen baten en lasten zijn verantwoord.

Het saldo is het gevolg van de marktomstandigheden waardoor het accent meer bij het actualiseren van bestemmingsplannen ligt dan bij het ontwikkelen van nieuwe bestemmingsplannen. In 2017 is er voor € 75.000 meer aan uren van de eigen dienst zijn besteed. Dit product wordt positief beïnvloed door de geraamde studiekosten in het kader van de Omgevingswet ad € 50.000 die in 2017 niet is besteed.

Volkshuisvesting + € 109.000

Wordt veroorzaakt door een eenmalige bate (€ 113.000) uit de afwikkeling van de GR BWS Oosterschelderegio (Besluit Woninggebonden Subsidies). Dit bedrag wordt geormerkt toegevoegd aan het weerstandsvermogen ter dekking van het actualiseren van de Woonvisie Borsele.

Dorpsvernieuwing -/- € 2.000

Op dit beleidsproduct hebben wij geen significante afwijking te melden.

Bouw- en woningtoezicht -/- € 18.000

De afwijking wordt voornamelijk veroorzaakt door een lagere opbrengst van de bouwleges.

Voortgang projecten/investeringen

Omschrijving	Restant 1-1-2017	Verleend in 2017	Besteed	Overge- heveld 2018	Saldo	Beschikbaar 2018
Dorpsvernieuwing (reserve bouwgrondexploitaties)	336.008	750.000	320.363	900.000	-134.355	765.645
Dorpsvernieuwing	250.000				250.000	250.000
Torens	73.768		73.768			
Uitvoering toezicht plannen bouwleges	78.375		78.375		0	0
Omgevingsplan buitengebied		30.000	30.000		0	0
Herziening projectenatlas		16.000	10.000		6.000	6.000
Borseles buiten	15.000		15.000		0	0
Onderzoekskosten Stenevate 6	19.400		19.400		0	0
Sloebos	965.000		-12.125		977.125	977.125
Investeringen/projecten					0	0
Aankoop AMAC-terrein	753.000		753.000		0	0
Starterslening/ duurzame woningverbetering		750.000	300.000		450.000	450.000

Terugblik overige ontwikkelingen en projecten uit 2017Programma B2030 Demografie en Leefbaarheid

Dit jaar vonden er in vijf dorpen B2030-bijeenkomsten plaats. Dit betreft de kernen Heinkenszand, Ellewoutsdijk, Nisse, Nieuwdorp en Hoedekenskerke. Aan verschillende projecten op het gebied van duurzaamheid, leefbaarheid, dorpsvernieuwing, verkeer, recreatie en cultuur is/wordt in samenwerking tussen inwoners en gemeente gewerkt. Het dorp Nisse is met geringe ondersteuning vanuit de gemeente gestart met het opstellen van een eigen dorpsvisie.

Dorpsvernieuwing/ Monumentenzorg

Door middel van kwartaalrapportages is uw raad geïnformeerd over de stand van zaken. In september 2017 stelde u een nieuwe subsidieverordening voor de particuliere woningvoorraad vast en is de subsidieverordening voor erfgoedzorg gewijzigd. Tegelijkertijd heeft uw raad wederom budget voor de uitvoering van het project DVN2.0 ter beschikking gesteld. Het gaat om een bedrag van € 750.000. De nieuwe subsidieronde voor de particuliere woningvoorraad is 1 november 2017 van start gegaan. Komend jaar wordt de uitvoering gecontinueerd. Naast het verlenen van subsidies voor de particuliere woningvoorraad wordt uitvoering gegeven aan de aanpak van aandachtslocaties. In 2018 wordt uw raad over de stand van zaken hiervan nader geïnformeerd.

Handhaving

Naast de reguliere werkzaamheden stonden in het HUP voor 2017 onrechtmatig gebruik van recreatiewoningen en controle op de (veilige) huisvesting van arbeidsmigranten op de agenda. Er zijn wekelijks controles uitgevoerd op de recreatieparken in de gemeente Borsele. Naast de focus op het houden van toezicht (zichtbare aanwezigheid) zijn de nodige vooraankondigingen last onder dwangsom de deur uit gegaan voor illegale (permanente) bewoning. Vanwege personele wisselingen heeft de controle op huisvesting van arbeidsmigranten in de vorm van een integrale avondcontrole samen met de VRZ in 2017 geen doorgang gevonden. Dit zal in 2018 weer worden opgepakt.

Erfgoedzorg

In 2017 zijn de voorbereidingen getroffen om de rijksmonumentale molens weer te laten instromen in de Subsidieregeling instandhouding monumenten (Sim) 2018 bij de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE). Verder is De Koutermolen in Hoedekenskerke ingediend bij de provincie Zeeland om in aanmerking te komen voor de achterstandenregeling. Dit om tot fundering- en metselwerkherstel te komen van de molen. Voor de Bethelkerk in Nieuwdorp is een subsidieverzoek ingediend bij de RCE om in aanmerking te komen voor een subsidie om een herbestedingsonderzoek uit te voeren. Verder worden de voorbereidingen getroffen om een deelrestauratie uit te voeren aan de Maartenskerk in 's-Gravenpolder.

Agenda Wonen in De Bevelanden 2025

In juli 2017 hebben wij u het jaarverslag 2016 met betrekking tot de Agenda Wonen ter informatie toegestuurd. Hiermee wordt inzicht geboden in de voortgang van de uitvoering van de regionale agenda.

Regelingen Particuliere Woningverbetering Borsele

Uw raad stelde in juli 2017 een nieuwe verordening en budget vast voor de uitvoering van deze stimuleringsregeling. Circa 50% van de informatieaanvragen resulteert in een daadwerkelijke aanvraag en het verstrekken van een lening. De lening wordt hoofdzakelijk ingezet voor cascoverbetering en energiebesparende maatregelen. In 2017 verstrekten wij twee leningen. In 2018 continueren we de uitvoering (informatie geven en leningen verstrekken).

Starterslening

Na de vaststelling van een nieuwe verordening en beschikbaar stellen van nieuw budget in juli 2017 blijft er een groeiende vraag naar de Starterslening. Circa 90% van de informatievragen resulteert in een daadwerkelijke aanvraag en het verstrekken van een lening. In 2017 verstrekten wij, zoals geprognostiseerd bij het verzoek om nieuw budget, vijftien startersleningen. In 2018 continueren we de uitvoering (informatie geven en leningen verstrekken).

WOONvisie

Oorspronkelijk stond er voor oktober 2017 een informatiebijeenkomst Volkshuisvesting gepland, waarbij u geïnformeerd zou worden over enkele actuele onderwerpen met betrekking tot dit beleidsveld. Vanwege de drukke raadsagenda is door het presidium besloten deze bijeenkomst door te schuiven naar januari 2018. Daarnaast is het de intentie om uw raad door middel van jaarverslagen op de hoogte te houden van ontwikkelingen op het gebied van volkshuisvesting. Door omstandigheden is dit in 2017 niet gelukt. De planning is dat u in het

eerste kwartaal van 2018 een jaarverslag over de jaren 2016 en 2017 ontvangt. Verder treffen wij in de loop van 2018 de voorbereidingen voor de nieuwe WOONvisie 2020-2024. De inhoud van deze visie zal mede worden bepaald door de op te stellen regionale woonvisie, die naar verwachting in het najaar van 2018 wordt vastgesteld. Aansluitend geven wij invulling aan de nieuwe WOONvisie op maat voor de gemeente Borsele.

Prestatieafspraken/Volkshuisvesting

In 2017 zijn met de woningcorporatie R&B Wonen, gemeente Reimerswaal en huurdersvereniging Reimerswaal-Borsele (HVRB) jaarlijkse prestatieafspraken gemaakt voor 2018. Daarnaast is een start gemaakt met het opstellen van een nieuwe raamovereenkomst prestatieafspraken voor de periode 2018 – 2022. Deze is naar verwachting half 2018 gereed. De raamovereenkomst vormt de basis voor de jaarlijkse prestatieafspraken voor de komende jaren.

Omgevingswet

In de raadsbijeenkomst van 12 oktober 2017 spraken wij nader met u over de (on)mogelijkheden en ambities die de Omgevingswet biedt en is een eerste aanzet gedaan om samen met u het ambitieniveau te bepalen. Daarnaast is een eerste voortgangsrapportage implementatie Omgevingswet over de periode 1 januari 2017 tot en met 31 oktober 2017 aan u toegezonden. Overigens merken wij op dat de invoering van de Omgevingswet wederom is uitgesteld, nu naar 1 januari 2021.

Groenproject 't Sloe.

Wij voerden over de verwerving van een viertal kavels enkele keren overleg ter afwikkeling van grondtransacties. Dit heeft in 2017 nog niet geleid tot akte-passeren. Wij zetten deze acties in 2018 voort. De inrichting van kavels schuift hiermee een jaar op.

Kwaliteitsimpuls Sloerand.

De sanering van het AMAC-terrein is afgerond en wij hebben (het grootste deel van) het terrein geleverd gekregen in december. Een kleiner deel blijft –zoals afgesproken- in eigendom bij Cingelveste BV. De inrichting kan (gedeeltelijk) in het plantseizoen 2017-2018 plaatsvinden. De (financiële) afspraken met de provincie over de Kwaliteitsimpuls Sloerand zijn hiermee afgewikkeld. Nieuwe initiatieven in dit gebied vallen dan rechtstreeks onder het algemene Sloerandbeleid.

Private kwaliteitsborging in de bouw / Regionale samenwerking

Deze wet bepaalt onder meer dat een deel van onze huidige toetsingstaken bij vergunningverlening voor de reguliere bouw (onder andere controle Bouwbesluit) worden overgelaten aan de private markt. Deze wet is vanwege tegenvallende pilot-resultaten wederom uitgesteld. De inwerkingtreding ervan wordt nu voorzien per 1 januari 2019. Dit betekent ook dat de hiermee samenhangende netwerksamenwerking in de regio De Bevelanden en Tholen tijdelijk on hold is gezet.

Omgevingsplan Buitengebied Borsele, 2018

In het meerjarentraject om te komen tot een “bestemmingsplan nieuwe stijl”; het omgevingsplan genaamd zijn in de eerste helft van 2017 alle inspraak- en vooroverlegreacties op het voorontwerpomgevingsplan beschouwd en voorzien van een antwoord. Daar waar dit geleid heeft tot aanpassingen in het in voorbereiding zijnde plan zijn deze doorgevoerd, evenals ambtshalve geconstateerde verbeterpunten / gewenste aanpassingen. Vervolgens hebben wij het ontwerpbestemmingsplan begin oktober 2017 in de vaststellingsprocedure gebracht. De tervisielegging van het ontwerpbestemmingsplan is medio november 2017 geëindigd. Tegen het ontwerpbestemmingsplan zijn zeventig zienswijzen ontvangen. De beantwoording (opstellen raadsvoorstel) hiervan zal in december 2017 – januari 2018 plaatsvinden. Het bestemmingsplan is op 1 maart 2018 door de gemeenteraad vastgesteld.

Bestemmingsplan Sloe

In het kader van de actualisering bestemmingsplannen wordt gewerkt aan de actualisering van het bestemmingsplan voor het Sloegebied. Onderdeel van deze actualisering is het opstellen van een milieueffectrapportage. In maart 2017 is de milieueffectrapportage voor advies toegezonden aan de commissie m.e.r.. Op 11 oktober 2017 heeft de commissie m.e.r. haar advies uitgebracht. Aan de hand van dit advies hebben wij de laatste maanden van 2017 benut om te komen tot een ontwerpbestemmingsplan. Dit is nog helemaal gereed. De eerste maanden van 2018 zal dit verder zijn beslag krijgen, waarna het ontwerpbestemmingsplan vervolgens in de vaststellingsprocedure gebracht wordt.

Sanering asbest

Het aantal aanvragen voor subsidie asbestverwijdering loopt achter bij de verwachting. Dit komt door strengere regelgeving voor asbestverwijdering. In 2017 hebben wij 39 subsidies verstrekt voor een totaal bedrag van circa € 27.500 waarmee ruim 8200 m2 asbestdak is gesaneerd. In 2018 continueren we de uitvoering (informatie en verstrekken subsidie).

Verdubbeling Sloeweg N62

Nadat Provinciale Staten van Zeeland in december 2016 besloten de aansluiting Sloeweg – Westerscheldetunnelweg – Bernhardweg-West uit te laten voeren middels de zogenoemde Stervariant (volledige ongelijkvloers) is vanaf 2017 de voorbereiding tot realisatie hiervan verder opgepakt door initiatiefnemer. De uitvoering zal zijn beslag krijgen binnen de begrenzing van het vigerende bestemmingsplan aldaar. Zowel ambtelijk als bestuurlijk vindt er regelmatig overleg plaats tussen Provincie en gemeente over dit werk.

Medio 2017 concentreerde het overleg zich met name op de vormgeving van de drie ongelijkvloerse kunstwerken (viaducten) en de landschappelijke inpassing. In november 2017 verleenden wij de omgevingsvergunning. In januari 2018 is de daadwerkelijke uitvoering gestart.

Zuid West 380 kV west

Tot eind januari 2017 konden belanghebbenden beroep aantekenen tegen het vaststellingsbesluit inpassingsplan Zuid West 380 kV west en bijbehorende uitvoeringsbesluiten (waaronder omgevingsvergunning college). Dit resulteerde in 36 beroepschriften bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State.

Begin februari 2017 hebben wij ons verweerschrift toegezonden aan de Afdeling. De Afdeling heeft begin juni 2017 de Stichting advisering bestuursrechtspraak (StAB) als deskundige benoemd in deze en verzocht om in die hoedanigheid een onderzoek in te stellen naar de feiten en gevolgen van dit plan. De StAb heeft in september 2017 advies uitgebracht aan de Afdeling, waarna partijen door de Afdeling in de gelegenheid

zijn gesteld schriftelijk te reageren op dit advies. Eind 2017 wordt het dossier compleet gemaakt door de Afdeling, gevolgd door een zitting bij de Afdeling. De zitting is gepland op maandag 5 en dinsdag 6 februari 2018. Als de besluiten in stand blijven kan tot uitvoering van het werk worden overgegaan.

Net op zee Borssele

Betreft de aansluiting van het offshore windpark voor de kust van Walcheren op het uit te breiden hoogspanningsstation Borssele, waarna vervolgens aansluiting op het landelijk transportnet plaatsvindt. Besluitvorming is 1ste kwartaal 2017 onherroepelijk geworden. In aansluiting daarop zijn wij in gesprek met het ministerie en TenneT over de uitvoering van de werken (bouw station en aanleggen kabels) op Borseles grondgebied. Inmiddels is gestart met de voorbereidende werkzaamheden.

150 kV Ellewoutsdijk – Goes

In verband met het robuust maken van het 150 kV-net in Zeeuws-Vlaanderen heeft TenneT TSO B.V. een plan in voorbereiding tot het aanleggen van een nieuwe ondergrondse 150 kV-kabelverbinding tussen het 150 kV-station Goes de Poel en het 150 kV-station Westdorpe. Omdat dit tracé ook op Borseles grondgebied is gelegen, hebben wij in 2017 een bestemmingsplan in voorbereiding genomen om de aanleg planologisch mogelijk te maken.

De tervisielegging van het ontwerpbestemmingsplan, in het kader van de vaststellingsprocedure, is medio november 2017 geëindigd. Tegen het ontwerpbestemmingsplan zijn tien zienswijzen ontvangen. De beantwoording (opstellen raadsvoorstel) hiervan zal in december 2017 – januari 2018 plaatsvinden. Het bestemmingsplan is op 1 februari 2018 door de gemeenteraad vastgesteld.

Bijdrage van gemeenschappelijke regelingen aan het programma	
ruimtelijke ontwikkeling	Geen

Programma Algemene dekkingsmiddelen

Speerpunten

Speerpunt	Indicator	Stand van zaken per 31 december 2017
Wij willen een financieel gezonde gemeente zijn met een zo beperkt mogelijke lastendruk voor onze burgers.	De Borselse lastendruk bevindt zich onder het Zeeuws gemiddelde.	
	De verhouding reserve weerstandsvermogen/ provinciale norm bedraagt minimaal 1,0.	

taakveld / indicator	eenheid	2017
VHROSV		
gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuish.	in euro's	605
gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuish.	in euro's	721

Wat heeft het gekost?

Baten en lasten Algemene dekkingsmiddelen				
	Rekening 2016	Begroting 2017	Begr. na wijziging 2017	Rekening 2017
Lasten				
Belastingen	132	617	101	777
Algemene dekkingsmiddelen	1.462	873	1.599	929
Onvoorzien	263	0	19	31
Verschil kostenplaatsen	65	55	0	0
Vennootschapsbelasting	173	20	20	314
Totaal lasten	2.095	1.565	1.738	2.051
Baten				
Belastingen	8.076	7.868	8.252	8.116
Algemene dekkingsmiddelen	18.626	18.106	18.828	19.023
Onvoorzien	0	168	42	0
Verschil kostenplaatsen	48	0	0	0
Vennootschapsbelasting	0	0	0	0
Totaal baten	26.750	26.142	27.121	27.139
Saldo programma	-24.655	-24.577	-25.383	-25.088
Mutaties reserves				
Baten				
Algemene dekkingsmiddelen	558	70	785	781
Verschil kostenplaatsen	29	15	9	17
Vennootschapsbelasting				314
Lasten				
Belastingen	525	0	1.098	1.101
Algemene dekkingsmiddelen	21	0	34	34
Totaal saldo programma	-23.522	-24.492	-25.045	-25.065

Financiële afwijking:

Het programma sluit met een nadelig saldo van € 20.000 ten opzichte van de begroting.

Belastingen -/- € 141.000

Dit wordt veroorzaakt door lagere inkomsten OZB-belasting op niet-woning (€ 145.000) oa een waardedaling van grote industriële objecten. In verband met een uitspraak van de hoge raad is een tergubetalingsverplichting i.v.m. precariorechten op kabels en leidingen opgenomen onder de lasten als storting aan de voorziening precarirechten van € 673.404. Dit bedrage is onttrokken aan de reserve precariorechten.

Algemene dekkingsmiddelen + € 188.000

De Algemene Uitkering uit het gemeentefonds valt € 158.000 hoger uit door de decembercirculaire van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijkrelaties. De rentebaten vallen € 30.000 hoger uit door het saldo van toegerekende rente, betaalde rente en ontvangen rente. Deze valt in 2017 hoger uit door met name de afkoop van de overeenkomst van het "Fonds Activiteiten Zorg en Welzijn" met R&B Wonen.

Onvoorzien -/- € 54.000

Deze afwijking bestaat uit een stelpost onvoorzien van € 19.000, hogere afrekening vakantiegeld 2016 van € 29.000 en het restant van de nog te realiseren bezuiniging van het Borsels investeringsfonds ad € 42.000.

Verschil kostenplaatsen + € 8.000

Op dit beleidsproduct hebben wij geen significante afwijking te melden.

Vennootschapsbelasting + 20.000

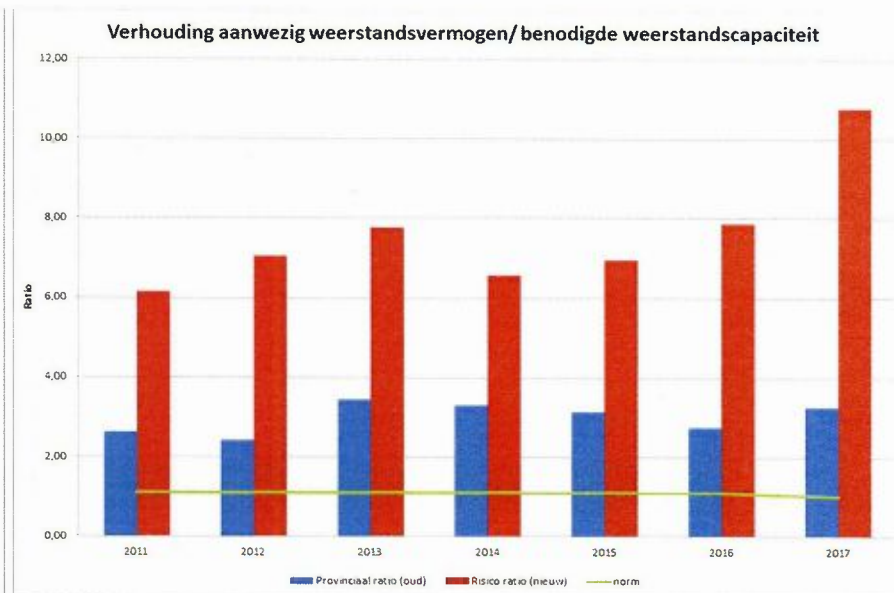
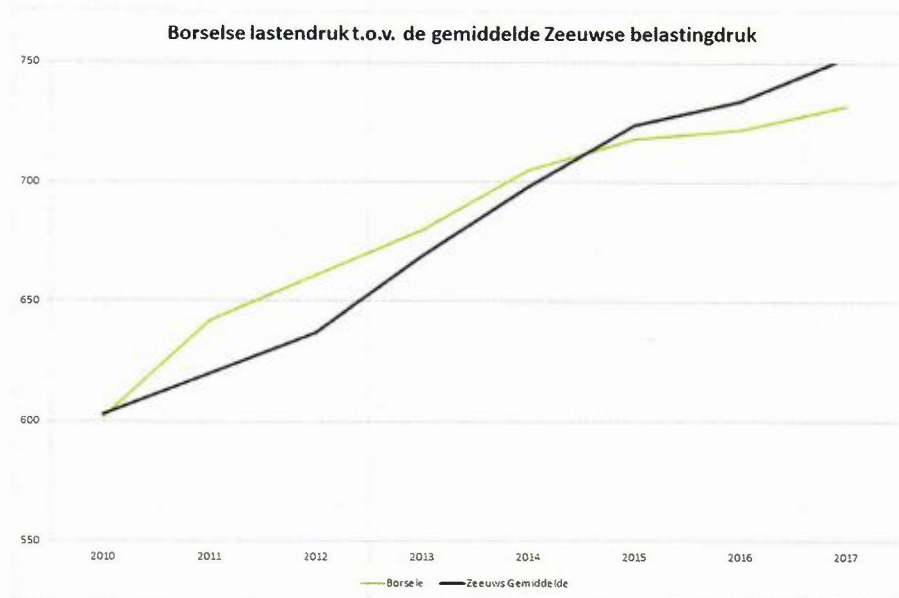
In de begroting is een post opgenomen van € 20.000 voor te betalen vennootschapsbelasting. Voor de exploitatie zijn wij in 2017 geen vennootschapsbelasting verschuldigd. De vennootschapsbelasting voor de bouwgrondexploitaties bedraagt € 313.700 en wordt gedekt uit de reserve bouwgrondexploitatie.

Voortgang projecten/investeringen

Omschrijving	Restant 1-1-2017	Verleend in 2017	Besteed	Overge- heveld 2018	Saldo	Beschikbaar 2018
Investeringsfondsen						
Investeringsfondsen	714.336		38.109		676.227	676.227
Perscontainer	30.000				30.000	30.000
Minihuisvuilwagen	15.055				15.055	15.055
Weed-it sproeier / tractor	19.258				19.258	19.258
Tractor	110.400	-32.400	77.319		681	681
Veegmachine	2.960	-2.960				
John Deere kooimaaiër		94.000	92.500		1.500	1.500
Grafliften		15.000	12.100		2.900	2.900
Lichte vrachtwagen 2017 (OW 37)		31.000			31.000	31.000
Lichte vrachtwagen 2017 (OW 38)		41.000			41.000	41.000
Heftruck		17.706	21.206		-3.500	-3.500
Uitbreiding werkplaats	72.220		47.495		24.725	24.725
Werkplaats		5.300	2.340		2.960	2.960
Zijlader OW 50		200.000			200.000	200.000
Amazone Grasshopper		26.000	26.154		-154	-154
Boordcomputers vervoersmiddelen		20.000	19.551		449	449
Borstelmachine	3.100					
Cirkelmaaier OW-211	24.000				24.000	24.000
Kleine tractor OW-159 OW-160 OW-161	81.000				81.000	81.000
Schaarhoogwerker OW-129 (2018)	12.000				12.000	12.000
Rembank werkplaats (2018)	24.000				24.000	24.000
John Deere cirkelmaaier (2018)	24.000				24.000	24.000

Bijdrage van gemeenschappelijke regelingen aan het programma	
algemene dekkingsmiddelen	NV bank Nederlandse gemeenten
	Samenwerkingsverband belastingen en waardebeoordeling Zeeland

Gewaarmerkt
d.d. 3 juli 2018
Paraaf

Programma Bedrijfsvoering

Onderwerpen

Binnen dit programma worden alle kosten verband houdende met het taakveld overhead verantwoord. Met de invoering van het vernieuwde BBV, vanaf begrotingsjaar 2017, gelden andere regels voor de wijze waarop de overhead in de begroting moet worden opgenomen. Het uitgangspunt is dat op een eenvoudige wijze meer inzicht wordt gegeven in de totale kosten van de overhead.

Relevante bestuurlijke kaders

- Vernieuwd BBV
- Financiële verordening

Bestaand beleid

In het bestaande beleid werden de kosten van de overhead verdisconteerd in de uurtarieven van de medewerkers en het materieel. Met ingang van 2017 is deze werkwijze niet meer toegestaan.

taakveld / indicator	eenheid	2017
Bedrijfsvoering		
overhead	% v/d/ totale lasten	10,5

Wat heeft het gekost?

Baten en lasten Bedrijfsvoering				
	Rekening 2016	Begroting 2017	Begr. na wijziging 2017	Rekening 2017
Lasten				
Overhead	0	726	987	984
Huisvesting	0	820	899	836
Interne bedrijfsvoering	0	3.202	2.677	2.220
GR De Bevelanden	0	1.076	1.231	1.261
Totaal lasten	0	5.822	5.795	5.301
Baten				
Gewaarmarkt				

d.d. 3 juli 2018
Paraaf

Baten en lasten Bedrijfsvoering				
	Rekening 2016	Begroting 2017	Begr. na wijziging 2017	Rekening 2017
Overhead	0	0	45	65
Huisvesting	0	91	119	80
Interne bedrijfsvoering	0	198	90	57
Totaal baten	0	289	254	202
Saldo programma	0	5.533	5.541	5.099
Mutaties reserves				
Baten				
Overhead	0	0	91	36
Lasten				
Totaal saldo programma	0	5.533	5.449	5.064

Financiële afwijking:

Het programma sluit met een voordelig saldo van € 386.000 ten opzichte van de begroting.

Door de nieuwe voorschriften in het kader van het Besluit Begroten en Verantwoorden (BBV) is in 2017 verplicht voorgeschreven, dat voor het taakveld overhead de baten en lasten afzonderlijk in beeld worden gebracht. Dit gehele programma bevat de baten en lasten van de overhead. De toelichting vindt dan ook in zijn geheel plaats, omdat interne verschuivingen tussen de producten elkaar opheffen.

In hoofdlijnen zijn de afwijkingen van de lasten als volgt te specificeren:

- De stelpost voor de hogere lasten van het IKB zijn verdeeld in het uurtarief en maakt daarmee onderdeel uit van de voorgaande programma's + € 50.000
- De uren van de ondernemingsraad zijn als improductief aangemerkt en middels het uurtarief ook over de voorgaande programma's verdeeld + € 64.000
- Idem voor de improductieve uren die geraamd waren aan de werkplaatsen + € 66.000

• De overheveling van de informatievoorziening is overgeheveld naar GR de Bevelanden. De begroting 2017 is hierop niet aangepast. De salarislasten zijn niet afgeraamd en bijdrage aan de GR niet verhoogd	+	€	165.000		
• Aan de producten Geografische en Juridische zaken zijn in 2017 minder besteed. Ook deze lasten zijn over de voorgaande programma's verdeeld.	+	€	76.000		
• Verder zijn eenmalige kredieten niet volledig besteed te weten: -koelsysteem gemeentehuis/ werkplaats		€	45.000		
-restant kredieten 2016 ICT/P&O en Archief		€	52.000		
Totaal		€	97.000	besteed € 37.000	
• De exploitatiekosten van het gemeentehuis en de werkplaatsen vielen lager uit	+	€	13.000		
Totale daling van de lasten:					+ € 494.000

De daling van de baten zijn als volgt te specificeren:

Overhead

Extra baten bij het product overhead door een extra bate van € 15.000 van nog geclaimde btw over voorgaande dienstjaren.

+ € 15.000

Huisvesting

De bijdrage van de VRZ voor het schoonhouden van de brandweerkazerne te Borsele is vervallen. Hiervoor is een bedrag geraamd van € 16.000.

-/- € 16.000

De interne doorbelasting voor stalling van gemeentelijk materieel ad € 20.000 is vervallen.

In het kader van het BBV is het niet langer toegestaan baten in het tarief te verwerken.

Voor de totale begroting c.q. jaarrekening heeft dit geen effect. Het uurtarief van het

gemeentelijk materieel is daardoor gedaald.

-/- € 20.000

Interne bedrijfsvoering

De lagere baten zijn met name het gevolg van niet meer detacheren van een medewerker buiten de organisatie, maar deze wordt ingezet binnen de eigen organisatie en is met name werkzaam voor het product milieu.

-/- € 33.000

Daling van de baten:

-/- € 52.000

Lagere onttrekking aan het weerstandsvermogen voor eenmalige kredieten.

Zie de specificatie onder de lasten

-/- € 55.000

Totale afwijking van dit programma

+ € 386.000

Voortgang projecten/investeringen

Omschrijving	Restant 1-1-2017	Verleend in 2017	Besteed	Overge- heveld 2018	Saldo	Beschikbaar 2018
Archief	27.090		12.559	18.000	-3.469	14.531
Geografische diensten	25.000			25.000		25.000
Koelsysteem raad- en trouwzaal		40.000	23.207		16.793	16.793

Bijdrage van gemeenschappelijke regelingen aan het programma	
bedrijfsvoering	Samenwerkingsverband GR de Bevelanden

Paragrafen

Paragraaf Lokale heffingen

Algemeen

Iedere inwoner van de gemeente Borsele is verplicht lokale heffingen te betalen die op hem/haar betrekking hebben. Het doel van deze heffingen is het genereren van inkomsten, die worden gebruikt ter dekking van de eventueel gemaakte kosten door de gemeente Borsele. In onze gemeente kennen we een negental verschillende belastingen en heffingen die via verordeningen door de gemeenteraad zijn vastgesteld.

De gemeenschappelijke regeling SaBeWa-Zeeland voert vanaf 1 januari 2013 voor de gemeente Borsele de werkzaamheden uit met betrekking tot de uitvoering Wet WOZ en de heffing en invordering van de onroerende zaakbelastingen, afvalstoffenheffing, rioolrecht, forensenbelasting, hondenbelasting en precariobelasting.

Opbrengstramingen belastingen en heffingen

In onderstaand overzicht zijn de opbrengsten tevens nog eens afgezet tegen de ramingen 2017.

Naam	Raming 2017	Opbrengst 2017
Onroerende zaakbelastingen	€ 7.576.000	€ 7.430.827
Forensenbelasting	€ 23.000	€ 27.238
Hondenbelasting	€ 130.000	€ 130.530
Precariobelasting	€ 522.700	€ 527.179
Afvalstoffenheffing	€ 2.726.565	€ 2.724.497
Reinigingsrechten	€ 68.340	€ 67.077
Lijkbezorgingsrechten	€ 270.000	€ 300.512
Leges	*	*
Rioolrechten	€ 1.465.000	€ 1.412.840

Toelichting per belastingsoort en heffing**Onroerende zaakbelastingen**

De onroerende zaakbelastingen bestaan uit drie soorten belastingen: de eigenarenbelasting woningen, de eigenarenbelasting niet-woningen en de gebruikersbelasting niet-woningen. Het tarief bedraagt een vast heffingspercentage van de WOZ waarde. Voor 2017 waren de tarieven:

Tarief	2017
Eigenaren woningen	0,1278%
Eigenaren niet-woningen	0,2328%
Gebruikers niet-woningen	0,2052%

Forensenbelasting

De forensenbelasting heffen we van personen die niet binnen de gemeente Borsele wonen, maar wel een woning of recreatiewoning voor zichzelf ter beschikking houden (de zogenaamde 2e woningbezitter).

WOZ-waarde	2017
Tot € 44.000	€ 114,00
€ 44.000 - € 88.000	€ 155,00
€ 88.000- € 133.000	€ 195,00
€ 133.000 of meer	€ 235,00

Hondenbelasting

Hondenbelasting heffen we voor het houden van een hond binnen de gemeente. Qua tarief maken we onderscheid in een tarief voor één hond, twee of meerdere honden en een zogenaamd kenneltarief (honden die gehouden worden in geregistreerde kennels). In 2017 waren de tarieven:

Tarief	2017
Eén hond	€ 53,40
Tweede en volgende hond	€ 79,80
Kenneltarief	€ 160,20

Precariobelasting

De precariobelasting is qua inhoud en financiële omvang een beperkte belasting voor de gemeente. De belasting heffen we voor het plaatsen of hebben van bezittingen op gemeentegrond (zoals het hebben van een benzinepompinstallatie en het plaatsen van marktkramen op grond van de gemeente). Met ingang van 2016 wordt er precariobelasting geheven op kabels en leidingen.

Afvalstoffenheffing

De afvalstoffenheffing is een vergoeding voor de kosten van het ophalen en verwerken van huishoudelijke afvalstoffen. De totale belastingopbrengst mag hierbij de totale lasten niet overschrijden en maximaal 100% kostendekkend zijn. De tarieven waren in 2017:

Tarief	2017
Eénpersoonshuishouden	€ 213,00
Meerpersoonshuishouden	€ 318,00

	Begroting	Rekening
Afvalstoffenheffing		
Kosten taakveld, incl. (omslag)rente	2.597.667	2.807.730
Inkomsten taakveld, excl. Afvalstoffenheffing	318.455	330.482
Netto kosten taakveld	2.279.212	2.477.248
Toe te rekenen kosten		
Overhead, incl. (omslag)rente	347.757	310.318
BTW	433.304	462.693
Totaal toe te rekenen kosten	781.061	773.010
Totale kosten	3.060.273	3.250.258
Opbrengst afvalstoffenheffing	2.795.609	2.797.980
Dekkingspercentage	91%	86%
Bedragen in hele €.		

Reinigingsrechten

Reinigingsrechten worden geheven voor het ophalen van afvalstoffen (uitgezonderd autowrakken) van bedrijven en instellingen die door hun aard, omvang of hoeveelheid niet periodiek worden ingezameld. Het tarief voor het standaardpakket bedroeg in 2017 € 420,60.

Lijkbezorgingsrechten

Deze rechten heffen we voor het gebruik van de begraafplaatsen en voor het door de gemeente verlenen van diensten in verband met de begraafplaatsen. Het tarief voor een begrafenis bedroeg in 2017 € 710,00.

Leges

Voor het verstrekken van een vergunning of document vragen we een vergoeding in de vorm van leges. Er zijn verschillende soorten leges, die op verschillende posten en programma's in de begroting worden verantwoord. Zo worden de leges voor het afgeven van een paspoort onder

het programma Bestuur geboekt, terwijl de leges voor een bouwvergunning onder het programma Bouwen aan ruimte vallen.

Rioolrechten

De rioolrechten heffen we van eenieder die direct of indirect op de gemeentelijke riolering is aangesloten. De raad heeft in 2010 besloten om voor 2011 de heffingsgrondslagen te wijzigen en de rioolheffing mede afhankelijk te maken van de WOZ waarde en het waterverbruik. Op 1 november 2012 heeft de raad besloten om vanaf 2013 de gebruikersbelasting volledig afhankelijk van het waterverbruik te maken. De tarieven bedroegen in 2017:

Tarief	2017
Eigenarenbelasting per eigendom woning	0,0381%
Eigenarenbelasting per eigendom niet-woning	0,0362%
Gebruikersbelasting waterverbruik < 75m ³	€ 52,20
Gebruikersbelasting waterverbruik 75m ³ - 150m ³	€ 67,20
Gebruikersbelasting waterverbruik 151m ³ - 225m ³	€ 82,20
Gebruikersbelasting waterverbruik 226m ³ - 300m ³	€ 114,00
Toeslag waterverbruik > 300m ³ , per 100m ³	€ 26,40

	Begroting	Rekening
Rioolheffing		
Kosten taakveld, incl. (omslag)rente	1.210.230	1.279.504
Inkomsten taakveld, excl.rioolheffing	15.308	84.139
Netto kosten taakveld	1.194.922	1.195.365
Toe te rekenen kosten		
Overhead, incl. (omslag)rente	162.017	141.414
BTW	213.139	216.512
Totaal toe te rekenen kosten	375.156	357.926
Totale kosten	1.570.078	1.553.291
Opbrengst rioolheffing	1.465.000	1.412.840
Dekkingspercentage	93%	91%

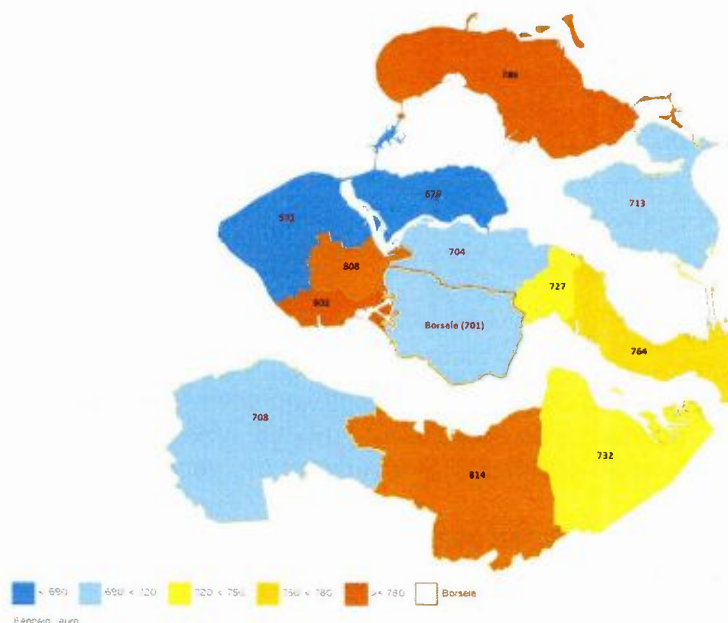

Lokale lastendruk

De lokale belastingdruk bestaat uit de OZB, afvalstoffenheffing en het rioolrecht en wordt berekend op basis van een standaard gezin met een twee onder een kap woning met een WOZ waarde van € 200.000. Van de dertien Zeeuwse gemeenten staat Borsele met € 701,00 wat de laagste belastingdruk betreft met een derde plaats (Zeeuws gemiddelde bedroeg € 739,00).

Kwijtscheldingsbeleid

De gemeente hanteert het uitgangspunt dat alle inwoners met een inkomen op 100% van de bijstandsnorm in aanmerking moeten kunnen komen voor kwijtschelding van de afvalstoffenheffing en het rioolrecht, tenzij sprake is van een vermogen dat groter is dan het wettelijke normbedrag. De uitvoering van het kwijtscheldingsbeleid voor zowel gemeenten als het waterschap vindt plaats door SaBeWa-Zeeland. In 2017 hebben we voor een bedrag van € 71.000 aan kwijtschelding verleend.

Gewaarmerkt
d.d. 3 juli 2018
Paraaf

Paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Algemeen

Over de paragraaf weerstandsvermogen zegt het BBV dat deze ten minste moet bevatten:

- Een inventarisatie van de weerstandscapaciteit
- Een inventarisatie van de risico's
- Het beleid betreffende de weerstandscapaciteit en de risico's
- Een scenario en beleidsmatige opties waardoor de risico's kunnen worden beheerst

Op deze begrippen wordt hieronder kort ingegaan. Daarna wordt uitgewerkt wat dit betekent voor onze gemeente.

Het weerstandsvermogen bestaat volgens het BBV uit:

- De weerstandscapaciteit, zijnde de middelen en mogelijkheden waarover de gemeente beschikt of kan beschikken om niet begrote kosten te dekken
- Alle risico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen en die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie

Het weerstandsvermogen is voldoende als financiële tegenvallers goed opgevangen kunnen worden. Het saldo van weerstandscapaciteit minus risico's dient positief te zijn.

Er wordt een onderscheid gemaakt tussen statisch en dynamisch weerstandsvermogen. Voor de berekening hiervan wordt respectievelijk de incidentele en de structurele weerstandscapaciteit gehanteerd.

Weerstandscapaciteit

De weerstandscapaciteit bestaat uit middelen en mogelijkheden waarover de gemeente beschikt om niet begrote kosten, die onverwacht en substantieel zijn, te dekken zonder dat de begroting en het beleid aangepast hoeven te worden. Deze middelen bestaan uit bijvoorbeeld de algemene reserve, stille reserves en de onbenutte belastingcapaciteit.

Onder incidentele weerstandscapaciteit wordt verstaan de capaciteit die de gemeente heeft om eenmalige tegenvallers op te vangen.

Onder structurele weerstandscapaciteit wordt verstaan de middelen die permanent inzetbaar zijn om tegenvallers op te vangen.

Risico's zullen in de regel opgevangen worden binnen de incidentele weerstandscapaciteit, de gevolgen van verreweg de meeste risico's zijn éénmalig.

Bestanddeel	Incidentele weerstandscapaciteit	Structurele weerstandscapaciteit
Algemeen weerstandsvermogen	X	
Weerstandvermogen bouwgrondexploitatie	X	
Post onvoorziene uitgaven	X	
Begrotingsruimte / structureel onvoorzien		X
Stille reserves	X	
Onbenutte belastingcapaciteit		X
Kostenreductie / efficiency maatregelen		X

Met de vaststelling in 2007 van het beleid voor de weerstandscapaciteit is bepaald dat de ratio weerstandsvermogen (dit is de beschikbare weerstandscapaciteit gedeeld door de benodigde weerstandscapaciteit) minimaal 1,0 dient te zijn.

Risico's

Een risico is een kans op het optreden van een gebeurtenis met een bepaald gevolg. De risico's die van belang zijn voor het weerstandsvermogen, zijn die risico's die niet op een andere manier zijn afgedekt en die een financieel gevolg kunnen hebben. Doen deze risico's zich voor, dan worden ze opgevangen middels het weerstandsvermogen.

Reguliere risico's, dat wil zeggen risico's die zich regelmatig voordoen en die in het algemeen vrij goed meetbaar zijn, zijn niet van belang voor het weerstandsvermogen. Daarvoor kunnen immers verzekeringen worden afgesloten of voorzieningen gevormd.

Van de risico's die overblijven, zijn de gevolgen uitgedrukt in een geldbedrag. De kans dat de risico's zich voordoen is uitgedrukt in een percentage. Met de formule $K \times G$ (kans in % \times gevolg in €) is per risico het uiteindelijke risicobedrag bepaald. Deze samen vormen de benodigde weerstandscapaciteit. Deze risico-inventarisatie wordt jaarlijks geactualiseerd.

Daardoor is het totaalbedrag bekend dat op dit moment middels het weerstandsvermogen dient te worden afgedekt. In de hierna volgende berekeningen is rekening gehouden met dit aldus berekende bedrag. De belangrijkste risico's (\geq € 15.000) worden hierna toegelicht. Uit het overzicht blijkt dat ruim 85% van het risicobedrag veroorzaakt wordt door een derde van de risico's.

Omschrijving risico	Risicobedrag (K x G)
Overheveling van taken naar gemeenten zonder voldoende middelen (bijvoorbeeld in het kader van de WMO)	250.000
Boetes en of schadeclaims als gevolg van onvoldoende maatregelen ter bescherming van (persoons)gegevens	200.000
Tekorten (10% eigen risico) op open einde regeling WWB door economische recessie	125.000
Schommelingen in het gemeentefonds als gevolg van rijksbezuinigingen leiden tot een tekort	100.000
Minder verkoop bouwgrond waardoor exploitatietekorten ontstaan	50.000
Aanvullende uitkering Buig ad 10% ER wordt niet uitgekeerd	50.000
Groot onderhoud schoolgebouwen is taak van schoolbesturen, gemeente blijft eigenaar van de gebouwen	50.000
Fouten bij het verlenen van een omgevingsvergunning: schadeclaims	37.500
Tekort aan vrijwilligers voor de uitvoering van taken zorg en welzijn	35.000
Extra kosten onderhoud en exploitatie sportvoorzieningen	30.000
Niet voldoen aan wettelijke verplichtingen door Omnischolen	30.000
Tussentijdse beëindiging van een contract: nieuwe aanbesteding	30.000

Tekort bij een gemeenschappelijke regeling waarvoor de deelnemende gemeenten worden aangesproken om dit aan te vullen	25.000
Langlopende handhavingzaken die een andere wending krijgen	25.000
Financiële fraude	25.000
Kortingen op verstrekte subsidies die leiden tot tekorten	25.000
Aantasting leefbaarheid door verwaarlozen voorzieningen	25.000
Planschade bij planologische ontwikkelingen	17.500
Sluiten openbare school. Gemeente kan worden aangesproken op het treffen van passende maatregelen	17.500
Fouten in BTW aangiftes, waardoor naheffingen	15.000
Hardware storing met data verlies	15.000
Juridische kosten na aansprakelijkheidsstelling	15.000
Samen (22 stuks)	1.192.500
Overige risico's (52 stuks)	174.600
Totaal (74 stuks)	1.367.100

Benodigde weerstandscapaciteit

De totaal benodigde weerstandscapaciteit komt uit op € 1.367.100.

Voor de bepaling van de aanwezige weerstandscapaciteit komen in aanmerking:

Algemeen weerstandsvermogen (beschikbaar € 6.061.314 -/- claims € 1.975.850) € 4.085.464

Weerstandsvermogen bouwgrondexploitaties (beschikbaar € 9.256.905 (inclusief winstneming) -/- claims € 765.645) € 8.491.260

Stille reserves (ruim 50 ha. Verpachte landbouwgrond: € 2.000.000)

Er moet wel rekening mee worden gehouden dat bij verkoop de pachtopbrengst van ca. € 35.000 per jaar vervalt.

Totaal komt de aanwezige weerstandscapaciteit uit op € 14.576.724. Uitgaande van de risico-inventarisatie komt de ratio weerstandsvermogen uit op ruim 10,7. We voldoen hiermee ruim aan de eis dat het weerstandsvermogen (beschikbare weerstandscapaciteit afgezet tegen de benodigde) minimaal 1,0 moet zijn.

Beleid betreffende de weerstandscapaciteit en de risico's

Het beleid is sinds 2007 als volgt geformuleerd:

- De ratio weerstandsvermogen is vastgesteld op 1,0 met de kwalificatie voldoende.
- De nota "weerstandsvermogen en risicomanagement gemeente Borsele" wordt elke vier jaar geactualiseerd.
- Het risicomanagement binnen de gemeentelijke organisatie wordt geïmplementeerd op de wijze zoals in de nota "weerstandsvermogen en risicomanagement gemeente Borsele" is aangegeven.
- In nota's aan het college en voorstellen aan de raad wordt voortaan gewerkt met een rubriek risico's, waarin aandacht geschonken wordt aan de identificatie, analyse, beoordeling en beheersing van risico's.

- Voortaan wordt in de begroting en jaarrekening een paragraaf weerstandsvermogen opgenomen, waarin ingegaan wordt op de ontwikkeling van risico's.

Beleidsmatige opties voor risicobeheersing

Het is niet voldoende de risico's in beeld te brengen en te waarderen. Voor elk risico moet ook besloten worden hoe er mee wordt omgegaan. Daarvoor is er een keuze uit verschillende maatregelen:

- Vermijden: aanpassen van werkprocessen of van beleid, waardoor risico's zoveel mogelijk worden vermeden.
- Verminderen: aanpakken of wegnemen van de oorzaak van het risico.
- Afdekken: instellen van een voorziening of een budget in de begroting, of afsluiten van een verzekering.
- Overdragen: het beleid dat een risico met zich meebrengt uit laten voeren door een andere partij, die ook de risico's overneemt.
- Accepteren: als een risico niet kan worden vermeden, verminderd, afgedekt of overgedragen, wordt het geaccepteerd. Bij het berekenen van de weerstandscapaciteit zal dan met dit risico rekening moeten worden gehouden. Dit betekent niet dat verder geen maatregelen genomen moeten worden. Uiteraard blijft het van belang om het risico zo klein mogelijk te houden.

Ook dient een systeem aanwezig te zijn waarin gewaarborgd is dat alle risico's in beeld zijn gebracht en nieuwe risico's worden toegevoegd. Het systeem moet up-to-date gehouden worden door regelmatig ook de bestaande risico's opnieuw te beoordelen. Het systeem dient zowel te voorzien in aanwijzing van verantwoordelijken voor het uitvoeren van risicobeheer, als voor het toezicht daarop.

Om een beeld te schetsen van de ontwikkeling van de risico's, zowel in aantallen als in bedragen, is het navolgende overzicht opgenomen.

	Jaarrekening 2014		Jaarrekening 2015		Jaarrekening 2016		Jaarrekening 2017	
	aantal	Bedrag	aantal	Bedrag	aantal	bedrag	aantal	Bedrag
Grote risico's	21	2.317.500	20	1.467.000	17	1.117.500	22	1.192.500
Overige risico's	59	257.700	57	260.700	57	283.200	45	174.600
Totaal	80	2.575.200	77	1.727.700	74	1.400.700	67	1.367.100

Scenario's

De VNG heeft een model ontwikkeld die de houdbaarheid van de gemeentefinanciën voor de toekomst beoordeeld. Het model is een financiële stresstest voor gemeenten die bekijkt of bij een nieuwe recessie de gemeente in staat is om haar gemeentefinanciën op orde te houden. Hiervoor zijn twee scenario's; de huidige financiële realiteit als bestaand scenario en een "jaren 30 recessie" scenario. Borsele heeft meegewerkt aan de pilot voor dit model. Uit het model blijkt, doordat de schuldquote daalt, dat we de stresstest goed doorstaan.

Kengetallen financiële positie

Om de financiële positie in beeld te brengen wordt jaarlijks een overzicht van de exploitatie in baten en lasten (de begroting en jaarrekening) en een balans opgesteld. Voor een goed oordeel over de financiële positie zijn aanvullende kengetallen nodig, zodat bijvoorbeeld een beeld kan worden geschetst in welke mate de schuldpositie kan worden gedragen. Dat de schuldpositie risico's met zich meebrengt zal duidelijk zijn.

Netto schuldquote

De netto schuld weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van een gemeente ten opzichte van de eigen middelen. De netto schuldquote geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie.

Kengetal	jaarverslag	begroting	jaarverslag
	2016	2017	2017
Netto schuldquote	23%	29%	19%

Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

Om inzicht te verkrijgen in hoeverre sprake is van zogenaamd doorlenen wordt de netto schuldquote zowel in- als exclusief doorgeleende gelden weergegeven. Op deze manier wordt duidelijk in beeld gebracht wat het aandeel van de verstrekte leningen is en wat dit betekent voor de schuldenlast. De wijze waarop de netto schuldquote gecorrigeerd voor de doorgeleende gelden wordt berekend is gelijk aan de netto schuldquote, met dien verstande dat bij de financiële activa ook alle verstrekte geldleningen worden opgenomen.

Kengetal	jaarverslag	begroting	jaarverslag
	2016	2017	2017
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	11%	18%	11%

Solvabiliteitsratio

De solvabiliteitsratio geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Bij deze ratio wordt het eigen vermogen uitgedrukt in een percentage van het balanstotaal. Het eigen vermogen van de gemeente bestaat uit de reserves (zowel de algemene reserve als de bestemmingsreserves) en het resultaat uit het overzicht van baten en lasten (resultaat jaarrekening).

Kengetal	jaarverslag	begroting	jaarverslag
	2016	2017	2017
Solvabiliteitsratio	51%	46%	50%

Kengetal grondexploitatie

De afgelopen jaren is gebleken dat grondexploitatie een forse impact kan hebben op de financiële positie van gemeenten. De boekwaarde van de voorraden grond is van belang, omdat deze waarde moet worden terugverdiend bij de verkoop. Het kengetal van de grondexploitatie geeft aan wat de verhouding is van de gronden in vergelijking met de baten van de begroting.

Kengetal	jaarverslag 2016	begroting 2017	jaarverslag 2017
Grondexploitatie	0%	0%	4%

Structurele exploitatieruimte

Een begroting waarvan de structurele baten hoger zijn dan de structurele lasten is meer flexibel dan een begroting waarbij de structurele baten en lasten in evenwicht zijn. De overzichten van de geraamde incidentele baten en lasten en structurele toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves maken onderdeel uit van het overzicht van baten en lasten in de begroting.

Deze gegevens worden ook opgenomen in de jaarstukken. Op basis hiervan kan het saldo van de structurele baten en structurele lasten worden berekend.

Kengetal	jaarverslag 2016	begroting 2017	jaarverslag 2017
Structurele exploitatieruimte	0%	0%	2%

Belastingcapaciteit: woonlasten meerpersoonshuishouden

De ruimte die een gemeente heeft om belastingen te verhogen wordt vaak gerelateerd aan de totale woonlasten. De totale woonlasten bestaan uit de OZB, de rioolheffing en afvalstoffenheffing voor een woning met een gemiddelde WOZ-waarde in de betreffende gemeente. De belastingcapaciteit van gemeenten wordt berekend door de totale woonlasten van een meerpersoonshuishouden te vergelijken met een landelijk gemiddelde.

Kengetal	jaarverslag 2016	begroting 2017	jaarverslag 2017
Belastingcapaciteit	102%	102%	102%

Paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen

Algemeen

In deze paragraaf gaan wij in op het beleidskader en de daaruit voortvloeiende financiële consequenties met betrekking tot de 'grotere' kapitaalgoederen van de gemeente. Denk hierbij aan de kosten van aanleg en instandhouding van wegen, riolering, water, groen en gebouwen. De instandhoudingskosten behoren hun weerslag te vinden in onderhoudsplannen. Voor rioleringen, gebouwen, water en openbare ruimte zijn die door de gemeenteraad vastgesteld.

Onderhoudskosten maken een substantieel deel uit van de uitgaven. Tegelijkertijd kunnen zij ook voorzien worden van het etiket 'beheer' of 'uitvoering'. Zij lenen er zich daarom niet direct voor om te worden opgenomen in een van de programma's; daar wordt immers toch meer aandacht besteed aan tot een visie terug te leiden doelstellingen en de concrete richtingen, waarin de uitwerkingen moeten worden gevonden.

Echter, een groot deel van het 'vermogen' van onze gemeente ligt in de grond of op het openbaar gebied. Een zorgvuldig beheer hiervan is dan ook van wezenlijk belang.

Een tweede, wellicht nog belangrijker aspect, is dat inwoners de kwaliteit van het openbaar gebied vaak het meest intensief beleven. Zwerfvuil, hondenpoep, loszittende stoeptegels, boomwortels, slecht onderhouden schoolgebouwen, moeilijk toegankelijke gemeentelijke gebouwen: deze onderwerpen in de directe omgeving raken de burgers direct en hier hebben zij vaak een eigen en duidelijke mening over. Met de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen kunnen wij de kaders stellen voor het onderhoud van wegen, riolering en gebouwen. Een individueel geval of een individuele klacht kan dan beoordeeld worden aan deze totale kaders.

Een derde reden voor specifieke aandacht voor het geïnvesteerde vermogen in het openbaar gebied is dat deze kapitaalgoederen vaak van belang zijn voor het realiseren van de gemeentelijke programma's.

De volgende cijfers mogen dit illustreren:

De totale oppervlakte van onze gemeente is 14.430 ha; hiervan neemt het openbaar gebied 187 ha in beslag en de historische dorpskernen 43 ha. Openbaar groen omvat 162 ha en binnenwater 25 ha.

De hoeveelheid asfaltverharding bedraagt 280.970 m². Aan klinker- en tegelverharding hebben we 835.274 m² (binnen en buiten de bebouwde kom) in eigendom en beheer en aan halfverhardingen 13.930 m² (bron weginspectie 2017). De totale vervangingswaarde van de openbare ruimte, inclusief de onder- en bovengrondse infrastructuur, bedraagt circa € 142 miljoen. De balanswaarde van de gemeentelijke gebouwen bedraagt € 24,5 miljoen. De werkelijke waarde is iets hoger daar een aantal gebouwen inmiddels volledig zijn afgeschreven en dus een 'stille reserve' vormen.

Het totaal aan kapitaallasten van de kapitaalgoederen was in 2016 € 3.171.000.

Er is een nota Onderhoud openbare ruimte en een Rioleringsplan vastgesteld. Een bijkomend aspect is dat onvoorziene ingrijpende wegverbeteringen in principe ten laste van de exploitatie gebracht moeten worden. De kosten daarvan moeten in het jaar van uitvoering ineens van dekkingsmiddelen worden voorzien. Op 9 maart 2017 heeft de gemeenteraad een integrale planning (wegen, groen, rioleringen, openbare verlichting, renovatie sportvelden) vastgesteld voor de periode 2017 – 2021.

Wegen

Elk jaar wordt een bedrag aan de voorziening wegen toegevoegd om middelen op te bouwen waarmee de kosten voor groot onderhoud en vervanging kunnen worden bestreden. Dit is gebaseerd op algemeen aanvaarde onderhouds- en vervangingstermijnen. Elk jaar vindt ook een inspectie van de wegen plaats wat resulteert in een kwalitatief oordeel (cijfers van 1 tot 10). Wegvakken die laag scoren (een 1 of een 2) pakken we vervolgens aan.

In 2017 bedroeg de dotatie aan de voorziening wegen € 980.000. In 2017 hadden we voor €1.000.000 onderhoudsuitgaven gepland. Grote projecten waren hierbij onder andere de Prunusstraat, de Nieuweweg, Coudorp, Julianastraat/Simonswei en Van Steestraat/Merietestraat.

Openbare verlichting

De gemeente Borsele telt ongeveer 4.000 lichtmasten, van diverse aard, kwaliteit en leeftijd. Voor het reguliere onderhoud, reparatie en vervanging van onderdelen is een voorziening lichtmasten ingesteld. Kwaliteitsarme masten en energie verslindende armaturen worden eerst vervangen. De vervanging wordt ook afgestemd op andere uit te voeren openbare werken.

De jaarlijkse dotatie aan de voorziening openbare verlichting bedraagt € 138.000. In 2017 hadden we voor € 116.000 aan onderhoudsuitgaven gepland. Grote projecten waren hierbij onder andere de wijk Blikhoek en Kapelaan Koningstraat in 's-Heerenhoek, de Sebastiaanstraat, Schuttershof, Uithof, Ridderhofstraat en Witte dam in Kwadendamme en de Oeverloperstraat, Strandloperstraat, Waadvogelstraat, Reigerstraat in Heinkenszand. Daarnaast zijn armaturen vervangen in onder andere de Pr. Clausstraat, Pr. Bernharstraat, Pr. Christinastraat te Nieuwdorp.

Riolering

Borsele telt ongeveer 145 km vrij-vervalriolering, 48 gemalen, 72 km drukriolering en 340 drukrioleringsgemalen met een geschatte waarde van € 75 miljoen. De gemiddelde levensduur wordt landelijk geraamd op 60 jaar. Gezien de verschillende jaren van aanleg wordt het zwaartepunt van vervangingen verwacht in de periode 2020 tot 2030.

Op 5 april 2012 heeft de raad het Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) 2012-2017 vastgesteld. In het GRP gaat veel aandacht uit naar het onderhoud van de riolering en het voorkomen van (grond)wateroverlast.

De jaarlijkse dotatie aan de voorziening riolering (incl. water) bedraagt € 618.000. In 2017 hadden we voor € 618.000 aan onderhoudsuitgaven gepland. Grote projecten hierbij waren onder andere relining in Scheldeoord, relining van de Langeweg en Schoorkenszandweg, relinen van de Iepstraat en rioleringswerkzaamheden aan de Mr. Dr. Meslaan.

Water

In het op 6 juni 2016 vastgestelde gemeentelijk waterplan "Samen met water" staan normen voor de inrichting van waterpartijen en waterkwaliteit en wordt de beheerswijze van het oppervlaktewater toegelicht. Oppervlaktewater dient primair te worden vastgehouden, daarna moet het accent liggen op bergen en als laatste afvoeren.

Ambities uit het waterplan zijn verdere samenwerking met het waterschap, voorkomen van schade door de klimaatsverandering, verbeteren van de waterkwaliteit en benutten van de ecologische kansen van waterpartijen, verdere ontvlechting van de afvalwaterstromen

en de vermindering van de hoeveelheid rioolvreemd water. Binnen de afvalwaterketen is onze insteek om maximaal samen te werken. We

onderzoeken in hoeverre een intensieve samenwerking tot praktische en financiële vereenvoudigingen leiden.

Groen

Het basisdocument groenstructuur (2017) vormt het beleidskader voor de verschijningsvorm en het verzorgingsniveau van het openbaar groen. Het geeft de hoofdlijnen voor de toekomstige ontwikkelingen weer. Voor de uitvoering van maatregelen worden uitwerkingsplannen opgesteld. De onderhoudswerkzaamheden zijn vastgelegd in uniforme werkpakketten.

De hoofddoelstellingen zijn:

- 1 - Verbetering van de ruimtelijke kwaliteit
- 2 - Verbetering van de financiële beheersing
- 3 – Duurzame groeiplaatsen
- 4 – Inspelen op een veranderende leefomgeving
- 5 – Draagvlak en participatie

In het basisdocument groenstructuur komt het verband tussen het openbaar groen en de stedenbouwkundige opbouw van een dorpskern tot uiting. De verschijningsvorm en de beheersintensiteit van de groenelementen worden in de groenzonering vastgelegd.

In het Landschapsbeleidsplan Borsele is de gemeentelijke visie op de ontwikkeling van het landschap beschreven. Behoud en versterking van natuur- en landschapswaarden wordt nagestreefd.

Overleg vindt plaats met de provincie, het waterschap en andere terreinbeheerders om samen projecten voor te bereiden en uit te voeren. Verder gelden er richtlijnen voor erfbepantingen die toegepast worden wanneer er agrarische nieuwbouw in het buitengebied plaatsvindt.

De jaarlijkse dotatie aan de voorziening groen bedraagt € 105.000. In 2017 hadden we voor € 100.000 aan onderhoudsuitgaven gepland. Een groot project hierbij was de Prunusstraat met daarnaast een veelvoud aan kleinere werken.

Begraafplaatsen

De raad heeft in het kader van het algemeen beleid begraafplaatsen besloten om de inrichtingskwaliteit van de begraafplaatsen te handhaven. In overeenstemming met de beleidsuitgangspunten wordt het peil van het groen verder versterkt.

In december 2007 heeft de gemeenteraad het begraafbeleid geactualiseerd. Onder meer is besloten om de tarieven geleidelijk te verhogen met als doel in 2017 te komen tot een kostendekkingspercentage van 75%. In 2017 hebben wij u via een voorstel geïnformeerd dat dit kostendekkingspercentage door verschillende ontwikkelingen niet kan worden gehaald. In de loop van 2018 volgt een aanvullend raadsvoorstel over de kostendekkendheid in relatie tot de verschillende leges. Op 7 juli 2011 is besloten de uitvoering van het begraafbeleid te wijzigen. Monumenten van voor 1970 en monumenten waarvoor 40 jaar grafrecht is betaald, worden niet verwijderd na het verstrijken van de grafrechten.

Gebouwen

We kunnen drie soorten onderhoud onderscheiden:

- **dagelijks onderhoud**, dat tot doel heeft om het gebouw en de installaties in een toestand te houden die voor dagelijkse functievervulling noodzakelijk zijn. Als indicatie geldt dat de werkzaamheden tot € 10.000 tot dagelijks onderhoud kunnen worden gerekend. Een en ander is afhankelijk van de grootte van het desbetreffende gebouw. In de exploitatiebegroting is hier voor elk jaar een post opgenomen.
- **periodiek onderhoud**, waarbij in de regel geen vernieuwing plaatsvindt, zoals binnenschilderwerk. Dit betreft terugkerend onderhoud met een zekere cyclus.
- **groot onderhoud**, waarbij veelal onderdelen van het gebouw of de installaties moeten worden vervangen (zoals vernieuwing van het dak of vervanging van de cv-installatie)

Oppervlakte gebouwen

De totale oppervlakte aan gebouwen, die door de gemeente worden onderhouden heeft met ingang van 2016 een bruto vloeroppervlak van 51.943 m² (was 51.822 m² bvo). 84% van de gemeentelijke gebouwen wordt door de gemeente onderhouden, 16% wordt door sportfondsen Borsele onderhouden.

Financieel

De benodigde voeding op basis van de nieuwe onderhoudsnota 2016-2025 is voor:

1. Voorziening Groot onderhoud gemeentelijke gebouwen, € 738.941 per jaar
2. Voorziening Sportfondsen (in beheer bij derden), € 228.000 per jaar

In 2017 hebben we aan onderhoudsuitgaven het volgende uitgevoerd

Voorziening groot onderhoud gemeentelijke gebouwen

In 2017 zijn werkzaamheden uitgevoerd tot een totaalbedrag van € 349.790.

De belangrijkste werkzaamheden waren:

- Binnenschilderwerk diverse gebouwen
- Buitenschilderwerk diverse gebouwen en objecten
- Groot onderhoud E-installaties diverse gebouwen
- Groot onderhoud W-installaties diverse gebouwen
- Groot onderhoud Bouwkundige elementen diverse gebouwen en objecten
- Verwijderen asbest opslag werkplaats 's-Heerenhoek
- Verwijderen asbest en slopen buitenberging dorps huis Baarland

- Vervangen uurwerkinstallatie en verlichting kerktoren Heinkenszand
- Aanpassingen ventilatievoorzieningen diverse kinderdagverblijven i.v.m. nieuwe eisen Bouwbesluit
- Vervangen gyminventaris diverse gymzalen

Investering: Uitbreiding werkplaats Heinkenszand en 's-Gravenpolder

In 2017 is gestart met de uitbreiding van de garage werkplaats Heinkenszand. Ook is gestart met de voorbereiding voor het bouwen van één overkapping op de werkplaatsen Heinkenszand en het bouwen van een overkapping op de werkplaats 's-Gravenpolder. De uitbreiding van de garage is in 2017 afgerond. Het bouwen van de overkappingen vindt plaats in het eerste kwartaal van 2018.

Aanbrengen koeling Trouw-raadszaal gemeente Borsele

In 2017 is gestart met het aanbrengen van koeling in de raadszaal. In oktober zijn deze werkzaamheden afgerond. In het eerste kwartaal van 2018 wordt ook koeling aangebracht in de trouwzaal.

Energiebesparende maatregelen De Stenge, De Zwake en zwembad Stelleplas

Vanuit het investeringsfonds staan projecten gepland die betrekking hebben op de Sportfondsenaccommodaties. Het zal hier gaan om de volgende objecten en mogelijk energiebesparende maatregelen: zonnepanelen en/of boilers voor De Zwake. In 2018 zal dit verder worden vormgegeven.

Paragraaf Financiering

De belangrijkste uitgangspunten van de Wet financiering decentrale overheden (Wet fido) zijn het bevorderen van een solide financiering en kredietwaardigheid van de decentrale overheden alsmede het beheersen van renterisico's. Om dit te bereiken worden in de Wet fido diverse regels gesteld. De gemeenteraad heeft het treasury statuut vastgesteld op 4 februari 2010. Naast het statuut is een paragraaf financiering verplicht in de begroting en de jaarrekening.

Gemeentefinanciering

Financieringen voor een periode van één jaar en langer worden enkel aangetrokken ten behoeve van de uitoefening van de publieke taak. We hebben momenteel vier vaste geldleningen uitstaan bij de Bank Nederlandse Gemeenten (BNG). Deze komen niet voor vervroegde aflossing in aanmerking. In 2016 waren er de volgende mutaties in onze leningenportefeuille:

Opgenomen geldleningen

Stand leningen per 1 januari	€ 13.433.609
Reguliere aflossingen	€ 1.061.512
Vervroegde aflossingen	€ -
Nieuw aan te trekken leningen	€ -
Stand leningen per 31 december	€ 12.372.097

Liquiditeitsbeheer

De liquiditeitspositie was steeds voldoende om te garanderen dat de verplichtingen tijdig werden nagekomen. Om de saldi optimaal te beheren, maken wij gebruik van het pakket voor geïntegreerde dienstverlening op het terrein van betalingsverkeer en kredietverlening van de NV Bank Nederlandse Gemeenten. Het betalingsverkeer verloopt via het digitale communicatiekanaal BDS online.

Uitgeleende middelen

Per 31 december hebben we 1 uitstaande geldlening aan de gemeente Kapelle.

De uitstaande geldlening aan de gemeenschappelijke regeling Reinigingstaak Borsele/Goes is ten tijde van de opheffing afgelost.

Verstrekte leningen

	Gemeente Kapelle
Stand leningen per 1 januari	€ 3.240.000
Regulieren aflossingen	€ 270.000
Vervroegde aflossingen	€ -
Stand leningen per 31 december	€ 2.970.000

Gewaarmerkt
d.d. 3 juli 2018
Paraaf

Kasgeldlimiet

Eenmaal per kwartaal maken wij een opstelling van de gemiddelde netto vlottende schuld. Dit bedrag mag de kasgeldlimiet –dit is de maximaal toegestane netto vlottende schuld- niet overschrijden. Hiermee wordt voorkomen dat het totaal aan korte schulden van een gemeente bepaalde grenzen overschrijdt. De kasgeldlimiet bedraagt 8,5% van het begrotingstotaal. Bij overschrijding van de kasgeldlimiet moeten we een vaste geldlening aantrekken. Er heeft geen overschrijding van de kasgeldlimiet plaats gevonden.

Renterisiconorm

De leningenportefeuille is zodanig opgebouwd dat het renterisico uit hoofde van rente- aanpassing en herfinanciering van leningen in voldoende mate wordt beperkt. Omdat de leningenportefeuille gelijkmatig is opgebouwd, is ook het renterisico over de vaste schuld in de tijd gelijkmatig verspreid. Als bovengrens geldt een bedrag van 20% van het begrotingstotaal (20 % van € 49 mln. = € 9, 8 mln.) In 2017 bleven de aflossingen (€ 1.062.000) onder dit niveau, zodat we ruimschoots voldoen aan deze norm uit de Wet fido.

Risicobeheer

In 2011 hebben we een beleidskader ontwikkeld voor het garant staan voor leningen van derden. In de beleidsregeling hebben we criteria opgenomen onder welke voorwaarden we een gemeentegarantie afgeven.

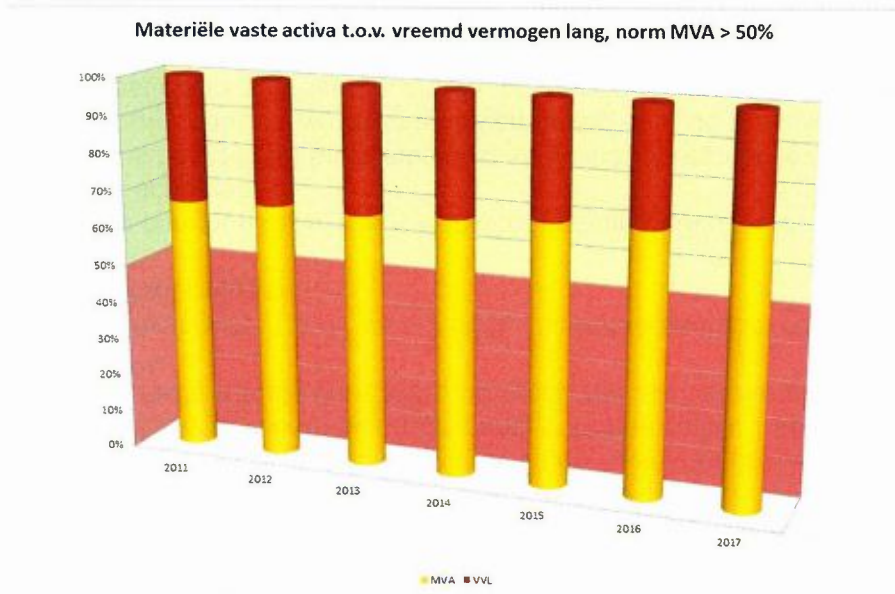
De gemeente kan middelen uitzetten uit hoofde van de treasuryfunctie. Indien deze uitzettingen een prudent karakter hebben en niet zijn gericht op het genereren van inkomen door het lopen van overmatig risico. Het prudente karakter van deze uitzettingen wordt gewaarborgd middels de richtlijnen en limieten van het treasurystatuut.

Het gebruik van derivaten is niet toegestaan; verder mogen de kasgeldlimiet en de renterisiconorm niet worden overschreden conform de Wet fido.

Schuldpositie

In onderstaande grafiek hebben wij als kengetal onze schuldpositie vergeleken met de boekwaarde van onze materiële vaste activa (te vergelijken met omvang “hypotheek” versus de waarde van de “woning”). Omdat onze schuldpositie ruim onder de boekwaarde van onze gebouwen blijft, vinden wij dat we een gezonde schuldpositie innemen.

Rente-ontwikkeling

Het blijft een onzekere tijd op monetair gebied. Voor de korte termijn verwachten we nog weinig verandering en gaan we ervan uit dat de rentetarieven nog historisch laag blijven. Op de langere termijn zullen de rentetarieven wel weer een keer gaan stijgen, alleen is onduidelijk wanneer dit gebeurt.

Schatkistbankieren

Sinds december 2013 is de gemeente verplicht tot schatkistbankieren. Hierbij geldt een minimum drempel van 0,75% van het begrotingstotaal, wat voor Borsele een drempel van ca. € 369.000 inhoudt. Wanneer er overtollige liquide middelen ontstaan, heeft het schatkistbankieren voor ons nadelige gevolgen wegens een lagere rentevergoeding en een mogelijk lagere BNG dividenduitkering.

Personeel & Organisatie

De totale formatie per 31 december bedraagt 147,7 fte.

In het afgelopen jaar hebben we een eerste evaluatie gedaan rondom ons generatiepact dat in 2016 van start is gegaan. Ook uw raad is hierover geïnformeerd. Uit de evaluatie blijkt dat ruim 66% van de doelgroep deelneemt aan het generatiepact. Van de resterende 34% zegt ruim de helft dat ze in de toekomst zeker willen deelnemen. De deelnemers ervaren de regeling zeer positief. Een aantal mensen denkt zelfs aan uitbreiding van het huidige aantal uren generatiepact.

Deelname vindt door de hele organisatie plaats, zowel in de binnen- als buitendienst. Door het combineren van bestaande formatie met vrijkomende uren door het generatiepact, kunnen we de doelstellingen van het generatiepact op een goede manier invullen. Zo trekken we jong talent aan via vier traineeships en werk-/leertrajecten.

De aanbevelingen uit het evaluatierapport krijgen in 2018 een vervolg in concrete acties en/of oplossingen. Eind 2019, een jaar voor afloop van de huidige regeling, moeten we opnieuw keuzes maken voor een mogelijk toekomstig generatiepact.

Op 1 januari 2017 is het Individueel Keuze Budget ingevoerd. Het valt op dat het grootste gedeelte van de medewerkers kiest voor het handhaven van de vroegere situatie rondom zaken zoals vakantiegeld en eindejaarsuitkering. Deze trend is overigens landelijk zichtbaar. Het zou kunnen dat dit vooral het eerste jaar gebeurt en dat medewerkers wellicht vanaf 2018 wel andere keuzes maken. We monitoren dit ook het komende jaar.

In 2017 hebben we een vervolg gegeven aan de trainingen en workshops integriteit. We hebben dit gedaan via een online training waarin medewerkers met dilemma's werden geconfronteerd. De resultaten hiervan zijn in een rapportage verwerkt. Vervolgens zijn deze casussen besproken in groepsoverleggen. In een evaluatierapport zijn ook de thema's die besproken zijn in deze groepsoverleggen opgenomen. De aanbevelingen uit het rapport richten zich op zowel het proces (vervolgtrainingen en inbedden van het onderwerp) als op de inhoud (voorbeeldgedrag, verantwoordelijkheid, communicatie). Tijdens de najaarsbijeenkomst hebben wij hieraan aandacht gegeven. In 2018 geven we een vervolg aan dit onderwerp op basis van alle verzamelde informatie en ervaringen.

Ons ziekteverzuim in 2017 was 3,86%. Via het regiemodel verzuim dat we hanteren, geven we veel aandacht aan ziekteverzuim en hoe je hiermee kunt omgaan.

Vanuit de communicatievisie is een schrijftraining geïnitieerd. Deze training vond in 2017 plaats voor medewerkers die regelmatig brieven en adviezen schrijven.

Het doel is doelgericht en doelbewust schrijven; op een actieve manier en vanuit gezamenlijke afspraken over wat we wel of niet doen. Tijdens de trainingen hebben we informatie verzameld over de praktijk. Ook hebben we na afloop geëvalueerd met de trainer. Op basis hiervan stellen we een actieplan op. Hierin is aandacht voor het up to date houden van toepasbare kennis over het schrijven, eenduidige werkafspraken en heldere controlemechanismes. Dit plan is in het eerste kwartaal van 2018 gereed.

Wij ontvingen in 2017 de erkenning 'wij werken mantelzorgvriendelijk'. Dit is een onderscheiding voor werkgevers die aandacht hebben voor mantelzorg door hun medewerkers en bij wie mantelzorg een onderwerp is binnen het totale personeelsbeleid. Wij hebben veel aandacht voor duurzame inzetbaarheid van medewerkers. Daarbinnen heeft ook de aandacht voor mantelzorg een plaats.

De Vereniging van Nederlandse Gemeenten en de vakbonden hebben op 5 oktober 2017 de Cao Gemeenten bekrachtigd. De Cao heeft een looptijd van 1 mei 2017 tot 1 januari 2019. De salarissen zijn gestegen met 1 procent per 1 augustus 2017. Daarnaast is het Individueel Keuzebudget gestegen, per 1 december 2017, met een half procentpunt. Per 1 juli 2018 gaat het IKB nogmaals met een kwart procent omhoog. Het salaris stijgt vanaf 1 januari 2018 met 1,5 procent.

Ons vernieuwde introductieprogramma vond in 2017 twee keer plaats. Nieuwe medewerkers krijgen een algemene en brede introductie van onze gemeente, de organisatie en onze visie en waarden die we belangrijk vinden. Dit combineren we met het afleggen van de eed of belofte.

Informatiebeheer en Automatisering

Per 1 juli 2017 is het taakveld Informatievoorziening ondergebracht bij de GR De Bevelanden. Het taakveld maakt daar onderdeel uit van de ICT-afdeling. De medewerkers die binnen Borsele werkzaam waren op dit vlak, zijn in dienst getreden bij de GR De Bevelanden. De medewerkers van Informatievoorziening werken vanuit ons gemeentehuis.

In 2017 is aan de hand van het Uitvoeringsprogramma Informatievoorziening gewerkt aan een aantal projecten. Ook zijn we via de GR geadviseerd rondom specifieke onderwerpen zoals Gemeenteoplossingen. Dit vond plaats in goed overleg met de Programmagroep Informatievoorziening waarin ook Borsele vertegenwoordigd is.

De Corsa (DIV) software werd geharmoniseerd en de Europese aanbesteding voor een gezamenlijke oplossing voor een Zaaksysteem werd gestart. Verder zijn we begonnen met het harmoniseren van de BAG en Nieuwe Handels Register oplossingen.

Op het gebied van Informatieveiligheid speelde de ICT-afdeling een trekkende en coördinerende rol. Dit resulteerde in goed voorbereide audits, die voor een deel generiek konden plaatsvinden (1x informatie aanleveren en 5x gebruiken). Functioneel applicatiebeheer voor de website en de makelaarsuite is gestart en operationeel.

Informatiebeveiliging

Hoewel informatiebeveiliging en privacy in hoofdzaak een verantwoordelijkheid blijft van de gemeenten zelf, kijken we wel naar mogelijkheden voor een gezamenlijke aanpak vanwege onder andere de technische ICT-ondersteuning. Uiteraard blijft er aandacht nodig voor het gebruik en het organiseren van de informatiestromen binnen de gemeente. Vooral op het gebied van informatiebeveiliging en privacy vinden veel ontwikkelingen plaats.

Samen met de GR, en in afstemming met de overige vier gemeenten, zijn we erin geslaagd de ENSIA-evaluatie tijdig af te ronden. ENSIA staat voor Eenduidige Normatiek Single Information Audit. ENSIA is een systematiek die gebruikt wordt om zowel horizontaal als verticaal verantwoording af te leggen over de stand van zaken op het gebied van informatieveiligheid. In het kader van de horizontale verantwoording

wordt er voor 15 juli 2018 een collegeverklaring aan de Raad aangeboden.

De structurele aandacht voor informatieveiligheid (en privacy) is in 2017 geborgd door het aanstellen van een CISO (Chief Information Security Officer). Deze rol wordt voorlopig interim ingevuld. De CISO maakte in 2017 een start met het organisatiebreed invoeren van informatieveiligheid. Vooruitlopend hierop is in de voorjaarsbijeenkomst voor alle medewerkers een bewustwordingssessie georganiseerd.

Zoals bij vele andere organisaties is de gemeente Borsele ook bekend met het fenomeen datalekken. We zijn goed uitgerust om hier adequaat op in te spelen. Daar waar mogelijk zullen we deze uiteraard voorkomen. Indien we hier wel mee te maken krijgen is alles er op gericht om de gevolgen te beperken.

Controlling/ rechtmatigheid

De controlfunctie wordt ingevuld door een concerncontroller en een medewerker control. De formatie omvat gezamenlijk 1,4 fte.

Als gevolg van de pensionering van de huidige concerncontroller per 1 juni 2018, en de taakstellende bezuiniging op control, wordt gezocht naar een gewijzigde invulling. Daarbij wordt gedacht aan een combinatie met informatiebeveiliging en CISO. Zolang daarover nog geen duidelijkheid is, hebben wij het hoofd van financiën gevraagd deze taak tijdelijk waar te nemen. Wij zijn van mening dat deze tijdelijke waarneming zo kort mogelijk moet zijn.

Jaarlijks wordt een rechtmatigheidstoets uitgevoerd, volgens een Interne Controleplan dat wordt vastgesteld in nauw overleg met de accountant. Beoordeeld worden zowel de inkomsten als de uitgaven. Daarbij gaat het met name om recht, hoogte en duur. Een groot deel van de werkzaamheden vindt al plaats tijdens het begrotingsjaar. Afronding van de toets en rapportage daarover vindt plaats na afloop van het jaar. De accountant neemt de rapportage mee in zijn oordeel over de jaarrekening.

In de achterliggende jaren is vanuit control ingezet op het opzetten van interne controlesystemen binnen afdelingen. Het werk verschuift nu naar het toezicht houden op de uitvoering van interne controle. Daardoor ontstaat ook meer ruimte voor het versterken van de P&C-cyclus.

Control Borsele verzorgt met Reimerswaal de controlfunctie voor GR De Bevelanden.

Paragraaf Grondbeleid

Algemeen

De gemeenteraad heeft de nota Grondbeleid vastgesteld op 18 juni 2015. In deze nota is een overzicht gegeven van de instrumenten die de gemeente ter beschikking staan om grondbeleid te voeren.

De twee belangrijkste kerndoelstellingen van het grondbeleid:

- Het bevorderen van het gewenste ruimtegebruik en de ruimtelijke kwaliteit;
- Het bevorderen van een rechtvaardige verdeling van kosten en opbrengsten.

De Nota Grondbeleid geeft inzicht in het gemeentelijk handelen bij locatieontwikkelingen. De kerndoelstellingen zijn vertaald naar specifieke beleidsuitgangspunten waaraan de uitvoering van het grondbeleid kan worden getoetst. De Nota Grondbeleid geeft het beleid weer voor vier jaar. In 2019 wordt de nota geëvalueerd en herzien.

Ook in 2017 is er een stijgende vraag naar bouwgrond. Er zijn 7 bouw kavels grond in erfpacht uitgegeven en 15 bouw kavels verkocht. Dit is aanmerkelijk meer dan de respectievelijk 4 en 11 kavels van vorig jaar. Vooral in de kernen Heinkenszand en 's-Gravenpolder verloopt de nieuwbouw voorspoedig. Maar ook in Borssele begint de bouw op gang te komen. Daarentegen is er in de andere dorpen geen grond uitgegeven. Wel zijn er over het plan in Ovezande gesprekken gaande over de bouw van enkele woningen. In het bedrijventerrein Noordzak III is er 1 kavel verkocht. Daarnaast hebben we hier enkele optieafspraken gemaakt.

Op grond van het gewijzigde Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) kan en moet er winst genomen worden volgens het percentage of completion methode. Dit betekent dat winst moet worden genomen pro rata de voortgang van het werk. E.e.a. is beschreven in artikel 5.2 van het BBV. Dit is in afwijking van de regels uit het verleden en van de voorzichtiger wijze van winstneming, zoals beschreven in onze Nota Grondbeleid. Ook nu moet er aan enkele voorwaarden worden voldaan om winst te kunnen nemen. Indien het resultaat betrouwbaar kan worden ingeschat én de grond is verkocht én de kosten zijn gerealiseerd zal er ook winst moeten worden genomen. Indien er binnen een exploitatie nog onzekerheden bestaan zullen we, nadat we deze per exploitatie hebben geïdentificeerd en gekwantificeerd, van de initieel geprognoseerde winst aftrekken. Over het boekjaar 2017 hebben we in diverse exploitatieplannen winst moeten nemen volgens de nieuwe methode tot een bedrag van in totaal € 4.071.106. Bij de periodieke herziening van de Nota Grondbeleid in 2019 zullen we de beschrijving van de werkwijze actualiseren.

De discussie tussen de VNG en het Rijk over de invulling van de vennootschapsbelasting per 1-1-2016 is nog steeds gaande. Het Grondbedrijf van de gemeente Borsele wordt als ondernemer aangemerkt. Wij zullen voortaan elk jaar aangifte doen. Er zal 1 aangifte voor het hele Grondbedrijf worden gedaan. De winsten en verliezen van de verschillende in exploitatie zijnde plannen kunnen jaarlijks worden verrekend.

Sinds 1-1-2016 zijn de nog niet in exploitatie genomen gronden losgemaakt van het Grondbedrijf. Deze maken nu deel uit van de Algemene Dienst als vaste materiële activa onder de noemer "strategische gronden". Het jaarlijkst lasten hiervan worden jaarlijks verrekend de reserve grondexploitaties.

Financiële positie Grondbedrijf

Het grondbedrijf leent gelden van de Algemene dienst voor het uitvoeren van de exploitaties en betaalt rente over dit geleende bedrag. In het geval het Grondbedrijf geld leent aan de algemene dienst betaalt deze rente aan het grondbedrijf.

In 2017 is de financiële positie van het grondbedrijf nauwelijks veranderd. Er zijn meer opbrengsten binnengekomen dan kosten gemaakt. Door de gewijzigde regelgeving is winst genomen welke al in de plannen aanwezig waren. Zoals u hieronder kunt waarnemen heeft de gemeente Borsele een gezond Grondbedrijf.

Indien er vanaf 1-1-2018 geen opbrengsten meer binnenkomen en er geen kosten meer worden gemaakt in de bouwgrondexploitaties en bovendien alleen de gronden die nog niet in exploitatie zijn genomen voor agrarische doeleinden worden verkocht, dan is er geen risico voor de gemeente maar een ruimte van € 6.916.955.

Grondbedrijf	
Geïnvesteed vermogen per 1 januari 2018	€ 2.339.950
Reserve weerstandsvermogen bouwgrond-exploitaties	€ 9.256.905
Vermogen grondbedrijf per 1 januari 2018	€ 6.916.955

Waarde gronden in grondbedrijf 1-1-2018	94.088 m ²	€ 3.493.649
--	-----------------------	-------------

Reserve bouwgrondexploitatie	
Stand reserve per 1 januari 2017	€ 5.941.965
Bij: Diverse winstneming exploitatieplannen	€ 4.071.106
	€ 10.013.071
Af: Bijdrage dorpsvernieuwing € 320.363	
Af: Bijdrage KOR (uit plannen) - 87.674	
Af: Bijdrage strat. Gronden - 34.422	
Af: Bijdrage VPB - 313.707	€ 756.166
Nog te verrekenen: Dorpsvern 2.0 € 765.645	
Stand per 1 januari 2018	€ 9.256.905

Reserve kwaliteit openbare ruimte	
Geïnvesteed vermogen per 1 januari 2017	€ 584.418
Bij: Dotatie 2017	€ 102.743
Af: Uitgaven t.b.v. projecten	€ -/ 214.465
Stand per 1 januari 2018	€ 472.696

Paragraaf Verbonden partijen

Algemeen

Deze paragraaf gaat in op de definitie van en het beleid voor verbonden partijen. Van de belangrijkste verbonden partijen wordt vermeld: de vestigingsplaats, het publieke belang, het bestuurlijke belang, wie namens onze gemeente vertegenwoordigd is in het bestuur, wat de stemverhouding in het bestuur is, wat ons financiële belang is en de belangrijkste beleidsvoornemens van de verbonden partij.

Definitie verbonden partijen

Verbonden partijen zijn die partijen waarin de gemeente een bestuurlijk én een financieel belang heeft. Onder bestuurlijk belang wordt verstaan: zeggenschap, ofwel door vertegenwoordiging in het bestuur ofwel door het hebben van stemrecht. Met financieel belang wordt bedoeld op een bedrag dat aan de verbonden partij ter beschikking wordt gesteld en dat niet verhaalbaar is indien de verbonden partij failliet gaat en/of het bedrag waarvoor aansprakelijkheid bestaat indien de verbonden partij haar verplichtingen niet nakomt. Deze definities houden in dat gemeenschappelijke regelingen en participaties in N.V.'s, B.V.'s, V.O.F.'s en commanditaire vennootschappen verbonden partijen zijn. Ook stichtingen en verenigingen kunnen onder de verbonden partijen vallen, indien de gemeente een zetel in het bestuur heeft en financiële risico's loopt. Een stichting of vereniging die jaarlijks subsidie krijgt, maar waaraan geen andere financiële verplichtingen zitten met een juridische afdwingbaarheid door derden is geen verbonden partij.

Beleid

De belangrijkste uitgangspunten voor deelname aan verbonden partijen zijn:

- De gemeente participeert uitsluitend in verbonden partijen indien daarmee een publieke taak wordt gediend.
- De gemeente participeert uitsluitend in privaatrechtelijke rechtsvormen als de desbetreffende taak niet vanuit een publieke rechtsvorm kan worden uitgevoerd.

Kernvragen die de gemeente zichzelf hierbij regelmatig dient te stellen zijn:

- Corresponderen de doelstellingen van de verbonden partij nog steeds met die van de gemeente?
- Worden de doelstellingen van de gemeente via de verbonden partij gerealiseerd?

Besliskader

Besliskader voor het oprichten van of deelnemen in verbonden partijen:

1. Vaststellen of er sprake is van een publiek belang dat door de gemeente moet worden behartigd.

Indien dit het geval is:

2. Vaststellen of de gemeente, in de hoedanigheid van publiekrechtelijk rechtspersoon, zelf het publieke belang kan behartigen.

Indien dit niet mogelijk of wenselijk is:

3. Vaststellen of de gemeente de bestuurlijke en financiële verantwoordelijkheid beter kan overdragen aan een andere publiekrechtelijke organisatie.

Indien dit niet mogelijk of wenselijk is:

4. Het oprichten van of deelnemen in een besloten vennootschap, naamloze vennootschap, stichting, vereniging of Publiek Private Samenwerking.

Criteria

Het ontwerpbesluit voor het oprichten van of deelnemen aan een verbonden partij dat aan de gemeenteraad wordt voorgelegd, behandelt ten minste de volgende punten:

- het besliskader verbonden partijen;
- de vertegenwoordiging in het bestuur;
- de andere betrokkenen in de verbonden partij;
- de financiële gevolgen voor de gemeente;
- de juridische aspecten

Beleidskaders

Beleidskaders voor het aanwijzen van gemeentelijke vertegenwoordigers:

A. Gemeentelijke vertegenwoordiging in publiekrechtelijke organisaties.

Er worden geen raadsleden benoemd als vertegenwoordiger van de gemeente in een publiekrechtelijke organisatie, tenzij de publiekrechtelijke organisatie dit zelf voorschrijft.

B. Gemeentelijke vertegenwoordiging in privaatrechtelijke organisaties.

1. Het college benoemt geen collegeleden in:

- a. een raad van commissarissen,
- b. een raad van toezicht of
- c. het bestuur, tenzij het benoemen van collegeleden in genoemde functies in het bijzonder bij kan dragen aan het publieke belang en het private belang van de verbonden partij ook overeenstemt met het publieke belang. Het college dient de afweging tussen het publieke belang en belangenverstrengeling voor een dergelijke benoeming nadrukkelijk te motiveren.

2. Het college benoemt geen gemeenteambtenaren in:

- a. een raad van commissarissen;
- b. een raad van toezicht.

3. Gezien de controlerende functie van de raad kunnen raadsleden niet de functie van gemeentelijke vertegenwoordiger in privaatrechtelijke organisaties bekleden.

4. Voor benoeming als gemeentelijke vertegenwoordigers in toezichthoudende en adviserende organen als genoemd onder 1. en 2. komen in beginsel gekwalificeerde buitenstaanders ('externen') in aanmerking.

5. In geval van vennootschappen maakt de gemeente actief in ieder geval gebruik van haar rechten als aandeelhouder in de algemene vergadering van aandeelhouders voor het inbrengen van het gemeentelijk belang.

Naast bovenstaande uitgangspunten wordt in het college de richtlijn gehanteerd dat, indien er om dwingende redenen toch voor een overheidscommissaris wordt gekozen, de portefeuillehouder als vertegenwoordiger in de algemene vergadering van aandeelhouders zal optreden en de wethouder van Financiën in de raad van commissarissen.

De belangrijkste verbonden partijen voor onze gemeente zijn hieronder nader toegelicht.

PZEM NV (Delta NV)

Vestigingsplaats	Middelburg
Publiek belang	Het maatschappelijk kapitaal is verdeeld in 15.280 aandelen. Hiervan is 50% in eigendom van de provincie en 50% in eigendom van de gemeenten in Zeeland en enige gemeenten in Noord-Brabant en Zuid-Holland en de provincie Noord-Brabant.
Bestuurlijk belang	De gemeente Borsele neemt voor 2,644% deel in het maatschappelijk kapitaal (404 van de 15.280 aandelen) en heeft zitting in de aandeelhoudersvergadering.
Vertegenwoordiging in het bestuur	Wethouder A.M.A. Schenk is vertegenwoordiger in de aandeelhoudersvergadering. Met ingang van mei 2018 zal burgemeester G.M. Dijksterhuis de gemeente vertegenwoordigen.
Stemverhouding in het bestuur	Stem in de aandeelhoudersvergadering naar rato van het aandelenkapitaal.
Financieel belang	In 2017 hebben we geen dividend ontvangen. In de begroting was € 0 geraamd.
Belangrijkste risico's	2017 was het eerste jaar als PZEM, na vele jaren als DELTA door het leven te zijn gegaan. Ook in 2017 had PZEM te maken met moeilijke marktomstandigheden vanwege de lage elektriciteitsprijzen. Wel lijken de prijzen over hun dieptepunt heen. Toch is de verwachting dat structurele winstgevendheid nog wel enkele jaren op zich laat wachten.
Jaarcijfers	De nettowinst is in 2017 uitgekomen op € 313,6 mln, met name gedreven door een netto resultaat uit de verkopen van de Retail activiteiten en het Netwerkbedrijf ad € 561,7 mln. Anderzijds werd het resultaat in het afgelopen jaar gedrukt door een eenmalige afboeking van de fair value op het afnamecontract van elektriciteit uit de kerncentrale van EPZ, voor een bedrag van € 200,4 mln.
Bijdrage 2017	n.v.t.
Beleidsvoornemens	Actieve deelname in de discussie over de toekomst van het bedrijf met zekerheidsstelling van de nutsfuncties en behoud van werkgelegenheid en aandeelhouderswaarde.

NV Zeeland Seaports (ZSP)

Vestigingsplaats	Terneuzen
Deelnemers	Borsele, Terneuzen, Vlissingen en de provincie via de GR ZSP
Publiek belang	ZSP NV beheert en ontwikkelt de Zeeuwse havens. Zij heeft het doel om d.m.v. het ontwikkelen en exploiteren van de havens van Terneuzen en Vlissingen, welvaart te genereren in de regio. Dit wordt nagestreefd door het accommoderen van nieuwe en het faciliteren van reeds gevestigde haven- en industriebedrijven. ZSP ontwikkelt en beheert hiervoor vele vormen van infrastructuur: havenbekkens, kades, wegen spoorwegen, buisleidingen, etc. Daarnaast levert ZSP een actieve bijdrage aan de ontwikkeling van investeringsplannen van bedrijven. ZSP NV exploiteert voor eigen risico, maar verricht ook publieke taken zoals (water)wegenonderhoud.
Bestuurlijk belang	De gemeente is via de gemeenschappelijke regeling ZSP voor 16 2/3% aandeelhouder in ZSP NV. De gemeenten Terneuzen en Vlissingen hebben ook beide 16 2/3% en de provincie is voor de resterende 50%

	aandeelhouder. De oude gemeenschappelijke regeling ZSP is blijven bestaan. De GR zal nog geruime tijd (in beginsel tot 2028), maar wel afbouwend, garant staan voor leningen. Vanaf 2011 is het onderscheid tussen de twee voormalige businessunits Vlissingen en Terneuzen vervallen. Er is nu sprake van één organisatie, zowel juridisch als financieel.
Vertegenwoordiging in het bestuur	De gemeente heeft 2 leden in het algemeen bestuur (AB: A.M.A. Schenk en C. Weststrate) van de GR waarvan één tevens lid is van het dagelijks bestuur (A.M.A. Schenk). De gemeentelijke vertegenwoordigers worden door de gemeenteraad gekozen uit de leden van het college van burgemeester en wethouders. Het AB fungeert tevens als AVA van ZSP NV.
Stemverhouding in het bestuur	Per bestuurslid één stem. Voor zwaarwegende beslissingen is een gekwalificeerde meerderheid van stemmen vereist.
Financieel belang	ZSP NV exploiteert voor eigen rekening en risico. Exploitatieverliezen komen ten laste van de NV en hebben uiteindelijk hun effect op de waarde van het aandeel. Exploitatiewinsten kunnen leiden tot dividenduitkeringen. Gelet op de toekomstige investeringsplannen en de garantiestelling voor de leningen is een dividenduitkering nog niet aan de orde, in principe zolang de garanties gelden. Borsele staat via de GR voor 16 2/3% garant voor de leningen van ZSP NV tot een maximum van. € 500 mln. Hiervan is per 31-12-2017 € 312 mln. benut. De reeds eerder door de GR aangegane garantie voor WarmCo2 bedraagt € 65 mln, (Hiervan € 64 mln ingezet). Totaal dus €376 mln. De extra garanties op leningen WarmCO2 van € 6,6 mln en € 7,5 mln zijn opgenomen in voornoemd bedrag van €312 mln.
Belangrijkste risico's	De gemeente kan worden aangesproken voor uitstaande leningen van ZSP waarvoor de gemeente zich via de GR garant heeft gesteld. Daarbij kan het gemeentelijk aandeel zijn waarde verliezen.
Jaarcijfers	Resultaat over 2017 € 43 mln negatief, m.n. i.v.m. (voorziening voor) Thermphos en bijdrage Sluis. Eigen vermogen € 104 mln. Vreemd vermogen inclusief voorzieningen € 628 mln..
Bijdrage 2017	N.v.t.
Beleidsvoornemens	Voortzetting van de economische ontwikkeling van de havens in fusieverband met Gent in North Sea Port m.i.v. 2018.

NV Economische Impuls Zeeland

Vestigingsplaats	Middelburg
Deelnemers	De 13 Zeeuwse gemeenten, ABN AMRO, Dow Benelux, Kamer van Koophandel, Rabobank, Provincie Zeeland
Publiek belang	Ontwikkelingsmaatschappij NV Economische Impuls Zeeland (Impuls) heeft als doel het vergroten van de dynamiek van de Zeeuwse economie. De kerndoelen van Impuls zijn: <ul style="list-style-type: none"> • structuurversterking en ontwikkeling van de regionale economie door grote projecten te faciliteren; • de ontwikkeling en uitvoering van projecten voor de Zeeuwse kenniseconomie (in het kader van het Akkoord Zeeuwse Kenniseconomie, waarbij de nadruk wordt gelegd op het verhogen van het opleidingsniveau, betere uitwisseling tussen onderwijs en arbeidsmarkt en innovatie); • economische promotie en acquisitie.
Bestuurlijk belang	De gemeente is aandeelhouder van Impuls Zeeland.

Vertegenwoordiging in het bestuur	Burgemeester Dijksterhuis is vertegenwoordiger in de aandeelhoudersvergadering.
Stemverhouding in het bestuur	Elke aandeel geeft recht tot het uitbrengen van één stem. Borsele heeft 1.503 van de totaal 750.000 aandelen. Alle besluiten van de algemene vergadering worden genomen met volstrekte meerderheid van stemmen, voor zover bij de wet of de statuten geen grotere meerderheid is voorgeschreven.
Financieel belang	Op basis van een meerjarenbegroting stemmen de aandeelhouders jaarlijks in met de deelnemersbijdrage (nu € 1,00 per inwoner) en verbinden zich hier telkens voor een periode van drie jaar aan.
Belangrijkste risico's	Het risico beperkt zich tot mogelijk een hogere jaarlijkse bijdrage per inwoner.
Jaarcijfers	Resultaat over 2017 € 15.641 positief.
Bijdrage 2017	De bijdrage voor 2017 bedroeg: € 22.612.
Beleidsvoornemens	Impuls zet in op het verder versterken van Zeeland als kwalitatief sterkste economie van Nederland.

Openbaar lichaam afvalstoffenverwijdering Zeeland (OLAZ)

Vestigingsplaats	Sluis
Deelnemers	Alle Zeeuwse gemeenten
Publiek belang	Behartiging van de gemeenschappelijke belangen van de deelnemers op het gebied van de afvalstoffenverwijdering.
Bestuurlijk belang	De gemeente heeft zitting in zowel het algemeen als het dagelijks bestuur.
Vertegenwoordiging in het bestuur	Wethouder C. Weststrate.
Stemverhouding in het bestuur	De gemeente Borsele brengt in het algemeen bestuur 5 stemmen uit.
Financieel belang	Het nadelig saldo wordt omgeslagen zowel naar rato van de hoeveelheid aangeboden afval als naar rato van het aantal inwoners.
Belangrijkste risico's	De opbrengsten zijn afhankelijk van de ontwikkelingen in de markt van de recyclebare afvalcomponenten, zoals oud papier, schroot, etc. Aan een jaarlijkse geraamde stijging zit het risico verbonden dat bij negatieve marktontwikkelingen de werkelijke opbrengsten kunnen tegenvallen ten opzichte van de geraamde.
Jaarcijfers	Resultaat 2017, batig saldo € 122.000. Eigen Vermogen 31 december 2017: € 304.000.
Bijdrage 2017	Tarief 2017 brandbaar afval € 131,30 + 13,11 afvalstoffenbelasting per ton. Tarief GFT € 90,73 per ton. Bijdrage milieustraten € 20,30 per inwoner.
Beleidsvoornemens	<ul style="list-style-type: none"> - Uitwerking van het kabinetsprogramma 'Van Afval Naar Grondstof' waarbij de ambitie is geformuleerd om te komen tot 75% afvalscheiding in 2020 en om uiteindelijk richting 100% te gaan. Van de gemeenten wordt in dat kader een inzet verwacht op het gebied van de gescheiden inzameling. Veranderingen in de wijze van verzamelen zijn dan ook logisch. Sinds 2016 worden in Zeeland kartonnen drankverpakkingen apart ingezameld. - OLAZ gaat met het oog op de periode na 2017 de aanbesteding van afvalstromen in gang zetten. Gestart wordt met brandbaar restafval en GFT-afval. - Daarnaast wordt met een deel van de gelden uit het Afvalfonds gezamenlijk invulling gegeven aan de extra aanpak zwerfafval (0,19 per inwoner). - OLAZ oriënteert zich op de positie van de Zeeuwse Reinigingsdienst, de bijbehorende milieustraten en

	de huisvuilinzameling in verband met de mogelijke verkoop van Indaver door Delta.
--	---

Sportfondsen Borsele B.V.

Vestigingsplaats	Heinkenszand.
Deelnemers	Borsele.
Publiek belang	De gemeente Borsele heeft drie grote sportaccommodaties in beheer ondergebracht in de Sportfondsen Borsele B.V. Sportfondsen dragen zorg voor de exploitaties en het beheer van Sporthal De Zwake in 's-Gravenpolder, het vergader- en congrescentrum De Stenge in Heinkenszand en het zwembad Stelleplas in Heinkenszand. Sportfondsen voeren ook het beheer over het dorps huis De Jeugdhoeve en de jeugdsozen in Heinkenszand en 's-Gravenpolder.
Bestuurlijk belang	Het bestuur wordt gevormd door een directie die wordt benoemd door de Algemene Vergadering van Aandeelhouders. Een raad van commissarissen is belast met het toezicht op het beleid van de directie. De gemeente heeft zitting in de Raad van commissarissen.
Vertegenwoordiging in het bestuur	Burgemeester G.M. Dijksterhuis.
Stemverhouding in het bestuur	De Raad van commissarissen heeft slechts een controlerende taak, toezicht.
Financieel belang	De gemeente verstrekt een exploitatie- en onderhoudssubsidie, evenals een bijdrage voor het gebruik van de sporthal ten behoeve van het gymnastiekonderwijs.
Belangrijkste risico's	De voeding van het onderhoudsfonds vormt een belangrijk risico.
Jaarcijfers	Resultaat 2017 € 141.923 positief. Eigen vermogen € 297.484 Vreemd vermogen € 1.337.762 winstaandeel voor Borsele € 5.000.
Bijdrage 2017	De netto exploitatiebijdrage in 2017 bedroeg € 574.671. Tegenover de reguliere exploitatiesubsidie en bijdrage in groot onderhoud van € 228.615 ontvingen wij € 282.381 aan huurinkomsten. Daarnaast betaalden wij € 121.000 aan huur voor het gymnastiekonderwijs.
Beleidsvoornemens	Sportfondsen investeren in vernieuwingen van de accommodaties. De renovatie van het dak van de Stenge is gerealiseerd. Als Sportfondsen het contract niet meer zou verlengen, moet de gemeente de boekwaarde van de investeringen vergoeden.

Veiligheidsregio Zeeland

Vestigingsplaats	Middelburg.
Deelnemers	Alle Zeeuwse gemeenten.
Publiek belang	Het instellen en instandhouden van een overkoepelend orgaan voor fysieke veiligheid in Zeeland. De taken zijn brandweezorg, geneeskundige hulpverlening bij ongevallen en rampen, de gezamenlijke meldcentrale, de voorbereiding en uitvoering van rampenbestrijding en crisisbeheersing.
Bestuurlijk belang	De gemeente heeft 1 zetel in het algemeen bestuur.
Vertegenwoordiging in het bestuur	Burgemeester.
Stemverhouding in het bestuur	De leden van het algemeen bestuur vertegenwoordigen 1 stem per 5.000 inwoners.
Financieel belang	Eind september 2014 is na bemiddeling door de Provincie de nieuwe verdeelsleutel vastgesteld.

Belangrijkste risico's	De operationele en maatschappelijke effecten van de bezuinigingen en het nieuwe beleidsplan Maatwerk in brandweezorg.
Jaarcijfers	Resultaat 2016: naar verwachting licht negatief. Dekking uit de Algemene Reserve bij de VRZ
Bijdrage 2017	De bijdrage voor 2017 bedroeg € 1.473.000.
Beleidsvoornemens	De VRZ heeft een nieuw beleidsplan "Maatwerk in brandweezorg".

Gemeenschappelijke Gezondheidsdienst Zeeland (GGD)

Vestigingsplaats	Goes.
Deelnemers	Alle Zeeuwse gemeenten.
Publiek belang	Het primaire doel betreft het bevorderen van de algemene gezondheidstoestand van de bevolking. De GGD Zeeland geeft uitvoering aan de wettelijke taak op gebied van de uitvoering van preventief gezondheidsbeleid van gemeenten, zoals beschreven in de Wet publieke gezondheid (Wpg).
Bestuurlijk belang	De GGD Zeeland is een gemeenschappelijke regeling. Alle Zeeuwse gemeenten zijn vertegenwoordigd in het Algemeen bestuur. De gemeente dient zich te conformeren aan meerderheidsbesluiten. De gemeente heeft zitting in zowel het dagelijks als het algemeen bestuur.
Vertegenwoordiging in het bestuur	Wethouder mw. C.T. Miermans.
Stemverhouding in het bestuur	De stemverhouding is per stem met een weging naar verhouding van het aantal inwoners.
Financieel belang	De bijdrage voor de GGD Basis Takenpakket wordt vanuit het gemeentefonds gedekt. De bijdrage voor het ingekochte maatwerk wordt betaald vanuit het budget Sociaal Domein.
Belangrijkste risico's	<p>Ondanks een daling van het aantal jongeren zien wij (nog) geen daling van de gemeentelijke bijdrage voor de JGZ.</p> <p>Omdat de GGD al forse bezuiningsmaatregelen moest doorvoeren, heeft het AB van de GGD Zeeland in 2012 besloten om de VZG-norm los te laten. De discussie hierover blijft echter zowel in de VZG als binnen een aantal gemeenten nog steeds terugkomen wat nieuwe bezuinigingen tot gevolg kan hebben. Veilig Thuis is sinds 2016 een programma binnen de GGD. Intern onderzoek en onderzoek door de Inspectie heeft laten zien dat Veilig Thuis Zeeland nog niet op de juiste manier functioneert. De GGD heeft hiervoor een transformatiemanager aangesteld die in twee jaar Veilig Thuis moet gaan reorganiseren. Mogelijk komen hier frictiekosten uit.</p> <p>Er is een risico voor ons als gemeente in geval van wachtgeld uit markt taken.</p> <p>Een belangrijk risico voor de uitvoering en bekostiging van de jeugdzorg is een negatief herverdeeffeect vanuit het gemeentefonds voor Borsele in combinatie met het loslaten van financiële solidariteit tussen de Zeeuwse gemeenten.</p> <p>De Inkooporganisatie Jeugdhulp Zeeland is een onderdeel binnen de GR GGD. Op dit moment is besloten dat de 13 Zeeuwse gemeenten de Inkooporganisatie in ieder geval 3 jaar behouden. Wat er daarna gebeurt, is niet duidelijk. Hierin is mogelijk op langere termijn het risico op frictiekosten aanwezig.</p>
Jaarcijfers	Resultaat 2017 € 401.816 positief. Eigen vermogen € 3.593.148 Vreemd vermogen € 23.344.507
Bijdrage 2017	GGD € 911.492 Inkoop jeugd zeeland € 4.295.813

Beleidsvoornemens	<p>De GGD heeft in 2016 het programma Veilig Thuis verder vorm geven, op basis van de adviezen en voorschriften van de Inspectie en het interne onderzoek. Dit loopt door in 2017.</p> <p>Onderzoeken ter voorbereiding van het nieuwe gezondheidsbeleid 2018-2021 hebben in 2016 plaatsgevonden. De resultaten gebruiken we voor de opzet van ons gezondheidsbeleid 2018-2021.</p> <p>De GGD gaat de Zeelandscan verder ontwikkelen in samenwerking met de 13 gemeenten, Robuust en ZB-planbureau.</p> <p>De GGD gaat verder met de doorontwikkeling van het wijkgericht werken met zelfsturende teams en relatiemanagers.</p> <p>Als gemeente houden wij in sommige situaties de rol van samenwerkingspartner en soms die van inkoper.</p> <p>De samenwerking zorg en veiligheid is in 2016 verder ontwikkeld en gaat ook in 2017 verder. Vanaf 1 januari 2015 is de inkooporganisatie Jeugdhulp als aparte bestuurscommissie ondergebracht bij de GGD. De inkooporganisatie is namens de 13 Zeeuwse gemeenten verantwoordelijk voor het contractbeheer van alle jeugdzorg in Zeeland. Het beleid blijft de verantwoordelijkheid van de lokale gemeenten. In 2016 is de samenwerking beleid en inkoop verder vorm gegeven.</p>
-------------------	--

Stichting Omnischolten

Vestigingsplaats	Goes.
Deelnemers	Borsele.
Publiek belang	Het openbaar onderwijs van de gemeente Borsele is per 2013 verzelfstandigd: de stichting Omnischolten.
Bestuurlijk belang	Het bestuur wordt gevormd door één bestuurder. De bestuurder wordt benoemd door de raad van toezicht.
Vertegenwoordiging in het bestuur	Niet van toepassing. Echter, jaarlijks legt de stichting de begroting, de jaarrekening en het jaarverslag ter informatie voor aan de gemeenteraad. De extern toezichthoudende rol van de gemeente ziet in het bijzonder toe op de instandhouding van de scholen en vestigingen en de wezenskenmerken van het openbaar onderwijs.
Stemverhouding in het bestuur	Er is één bestuurslid.
Financieel belang	De gemeente verstrekt diverse subsidies aan de stichting Omnischolten.
Belangrijkste risico's	In hoeverre kan de krimp van het aantal leerlingen een halt worden toegeroepen, onder meer door het starten van Integrale Kindcentra (IKC).
Jaarcijfers	Het resultaat 2016 was € 146.664 negatief. Eigen vermogen € 383.506 Vreemd vermogen € 503.352
Bijdrage 2017	We hebben € 56.800 aan subsidie toegekend in het kader van de Verordening materiële financiële gelijkstelling onderwijs gemeente Borsele.
Beleidsvoornemens	De Omnischolten vormen in 6 kernen Integrale Kindcentra.

Samenwerkingsverband Welzijnzorg Oosterschelderegio

Vestigingsplaats	Goes.
------------------	-------

Deelnemers	Gemeenten in de Oosterschelderegio.
Publiek belang	Realisering van de gezamenlijke beleidsvoorbereiding, besluitvorming en beleidsuitvoering ten aanzien van nader aangeduide bovengemeentelijke voorzieningen en activiteiten op het terrein van de welzijnszorg.
Bestuurlijk belang	De gemeente heeft zitting in het algemeen bestuur.
Vertegenwoordiging in het bestuur	Wethouder mw. C.T. Miermans.
Stemverhouding in het bestuur	Naar verhouding van het inwoneraantal. Per 1.000 inwoners wordt één stem toegekend.
Financieel belang	Bijdrage in de kosten van het secretariaat. Daarnaast is het SWVO intermediair voor de financiering van het AMW/SMWO, volwasseneducatie, Wmo (indiceringen, verstrekkingen, huishoudelijke hulp), gezondheidsbeleid, culturele zaken en incidentele regionale projecten.
Belangrijkste risico's	De gemeente Borsele kan door een meerderheidsbesluit in het bestuur met een hogere bijdrage worden geconfronteerd, ingeval van een afwijkend Borseles standpunt over financiële kwesties.
Jaarcijfers	Resultaat 2017 € 12.622 positief. Eigen vermogen € 1.076.790 Vreemd vermogen € 9239.712.
Bijdrage 2017	€ 4.114.8100.
Beleidsvoornemens	Het Samenwerkingsverband geeft uitvoering aan het programma Sociaal Domein Oosterschelderegio in samenwerking met de GR De Bevelanden. Dit in verband met diverse decentralisaties die naar de gemeente komen.

De Betho

Vestigingsplaats	Goes
Deelnemers	Gemeenten in de Oosterschelderegio m.u.v. Schouwen-Duiveland
Publiek belang	Het op een bedrijfsmatig verantwoorde wijze uitvoeren van alle taken die voortvloeien uit de Wet Sociale Werkvoorziening, waaronder het bieden van beschutte werkplaatsen aan inwoners van de deelnemende gemeenten die behoren tot de doelgroep van de Wsw.
Bestuurlijk belang	De gemeente heeft zitting in zowel het algemeen als het dagelijks bestuur.
Vertegenwoordiging in het bestuur	Wethouder mw. C.T. Miermans
Stemverhouding in het bestuur	Het aantal stemmen per lid van het algemeen bestuur is afhankelijk van de gemeentegrootte. In totaal zijn er 17 stemmen; Borsele heeft er 3.
Financieel belang	<p>Er is een directe koppeling gelegd tussen de gemeentelijke bijdrage en de hoeveelheid uit te besteden werk door de gemeenten aan de Betho. De prestatietoetsstelling voor het afnemen van werk of detacheringssuren bij de Betho bedroeg in 2017 € 287.000. De realisatie over 2017 bedroeg € 282.300. Dit heeft tot afrekening van € 4.700. Het algemeen bestuur heeft in haar vergadering van 12-12-2017 besloten dat het overschot (in reserves) wordt uitgekeerd aan de deelnemende gemeentes naar rato van hun inbreng. Voor ons betekent dit een teruggave van € 134.000</p> <ul style="list-style-type: none"> - het aandeel van niet-deelnemende gemeenten wordt berekend naar rato van hun aandeel in het totaal aantal werknemers van het openbaar lichaam; - het resterende tekort wordt als volgt verdeeld: <ul style="list-style-type: none"> o 50% wordt omgeslagen naar rato van het aantal inwoners van de gemeenten;

	<ul style="list-style-type: none"> ○ 50% wordt omgeslagen naar rato van het aantal werknemers in dienst van het openbaar lichamen woonachtig in de gemeenten.
Belangrijkste risico's	De mogelijkheid bestaat dat in de nabije toekomst bezuinigingen worden doorgevoerd op de Wsw subsidie waardoor de gemeentelijke bijdrage zou kunnen stijgen.
Jaarcijfers	Het resultaat bedroeg € 0 Eigen vermogen € 13.615.000 Vreemd vermogen € 3.443.000
Bijdrage 2017	€ 69.300.
Beleidsvoornemens	Eén van de belangrijke pijlers van de modernisering van de Wsw is dat de regierol bij de gemeenten is komen te liggen. In samenspraak met de Betho is een aantal opties uitgewerkt in het kader van uitbreiding van de taken van de Betho op het gebied van re-integratie. Meest concreet is de samenvoeging van het Test- en trainingscentrum en B-flex bij de Betho in 2017.

NV Bank Nederlandse Gemeenten

Vestigingsplaats	's-Gravenhage
Deelnemers	Alle Nederlandse gemeenten en het Rijk.
Publiek belang	De NV BNG is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijke belang. Met gespecialiseerde financiële dienstverlening draagt de BNG bij aan zo laag mogelijke kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger. Daarmee is de bank essentieel voor de publieke taak.
Bestuurlijk belang	De gemeente Borsele neemt voor 0,07% deel in het maatschappelijk kapitaal (39.273 van de 55.590.720 aandelen) en heeft zitting in de aandeelhoudersvergadering.
Vertegenwoordiging in het bestuur	Wethouder A.M.A. Schenk is vertegenwoordiger in de aandeelhoudersvergadering.
Stemverhouding in het bestuur	Stemrecht op de aandelen die in bezit zijn: 1 stem per aandeel van 2,50. Borsele bezit 39.273 aandelen.
Financieel belang	In 2017 hebben wij € 64.000 aan dividend ontvangen.
Belangrijkste risico's	Het verplicht schatkistbankieren voor lagere overheden zet de concurrentiepositie van de bank onder druk.
Jaarcijfers	Resultaat 2017 € 393 mln. Eigen vermogen € 4.953 mln. Vreemd vermogen € 135.072 mln.
Bijdrage 2017	N.v.t.
Beleidsvoornemens	Er zijn geen specifieke beleidsvoornemens. Behoud van het aandelenkapitaal als duurzame belegging.

Samenwerkingsverband Belastingen en Waardebepaling Zeeland (SaBeWa - Zeeland)

Vestigingsplaats	Terneuzen
Deelnemers	Borsele, Hulst, Goes, Kapelle, Reimerswaal, Sluis, Terneuzen en Tholen, Waterschap Scheldestromen
Publiek belang	Uitvoeren van de gemeentelijke en waterschapstaken op het gebied van de gemeentelijke en waterschapsbelastingen - met uitzondering van de leges - en de Wet waardering onroerende zaken. Dat wil zeggen het bepalen van de waardes van de onroerende zaken en het heffen en invorderen van de aanslagen onroerendezaakbelastingen, afvalstoffenheffing, rioolrechten, forensenbelasting en hondenbelasting.
Bestuurlijk belang	De gemeente heeft zitting in het algemeen bestuur.
Vertegenwoordiging in het bestuur	Wethouder A.M.A. Schenk
Stemverhouding in het bestuur	Ieder lid brengt één stem uit.

Financieel belang	Het aandeel in de totale kosten wordt bepaald door de verhouding van het aantal aanslagen en inningen.
Belangrijkste risico's	Een belangrijk risico is het onjuist of niet tijdig versturen van de belastingaanslagen waardoor de belastingopbrengsten niet of later worden geïnd. Door de relatief nieuwe organisatie en de implementatie van een nieuwe belastingapplicatie is er in de opstartfase een grotere kans op fouten in de aanslagen en de administratieve inning en verwerking ervan.
Jaarcijfers	Resultaat 2017 € 394.000 positief. Eigen vermogen € 487.834 Vreemd vermogen € 5.342.379
Bijdrage 2017	€ 288.247.
Beleidsvoornemens	2017 staat vooral in het teken van het verbeteren van de bedrijfsvoeringsprocessen.

Samenwerkingsverband GR De Bevelanden

Vestigingsplaats	Afhankelijk van het samenwerkingsonderdeel.
Deelnemers	Borsele, Goes, Kapelle, Reimerswaal en Noord-Beveland
Publiek belang	Efficiency en kwaliteitsborging uitvoering gemeentelijke taken door samenwerking op diverse onderdelen van de bedrijfsvoering. Vergroten van de bestuurskracht, met behoud van de huidige bestuurlijke schaal, door bundeling van ambtelijke expertise op operationeel, tactisch en/of strategisch niveau met als resultaat verhoogde kwaliteit, continuïteit en efficiëntie.
Bestuurlijk belang	De gemeente heeft zitting in het algemeen bestuur en in het dagelijks bestuur.
Vertegenwoordiging in het bestuur	Twee leden van het college van B & W vanuit elk van de deelnemende gemeenten
Stemverhouding in het bestuur	Gelijke stemverhouding. Ieder lid van het bestuur brengt één stem uit.
Financieel belang	Aandeel in de totale kosten van de samenwerkingsonderdelen.
Belangrijkste risico's	P.M.
Jaarcijfers	Het resultaat van 2017 €
Bijdrage 2017	€ 2.841.564 + afrekening € 37.000
Beleidsvoornemens	Verdere uitbouw van de samenwerking met name op bedrijfsvoeringsonderdelen. De mogelijkheden tot samenwerking op het terrein van informatievoorziening worden nader onderzocht.

Regionale Uitvoeringsdienst Zeeland

Vestigingsplaats	Terneuzen.
Deelnemers	Alle Zeeuwse gemeenten, provincie en waterschap.
Publiek belang	Uitvoering VTH-basistaken milieu.
Bestuurlijk belang	De gemeente heeft zitting in het algemeen bestuur.
Vertegenwoordiging in het bestuur	Wethouder C.T. Miermans.
Stemverhouding in het bestuur	Gemeenten en waterschap ieder één stem. Provincie 7 stemmen.
Financieel belang	Aandeel in de totale kosten.

Belangrijkste risico's	Mogelijke kostenstijging t.g.v. op te leggen minimale kwaliteitsnorm Rijksoverheid.
Jaarcijfers	Resultaat 2016, batig saldo € 235.000. Eigen Vermogen 31 december 2016 € 798.000.
Bijdrage 2017	€ 573.000
Beleidsvoornemens	2017 staat met name in het teken van omschakeling van lumpsum financiering naar afrekening op basis van afgenomen producten (PxQ).

Regionaal Bureau Leerplicht

Vestigingsplaats	Goes.
Deelnemers	Borsele, Goes, Kapelle, Reimerswaal, Noord-Beveland, Schouwen-Duiveland en Tholen.
Publiek belang	Op een hoger plan brengen van de kwaliteit en de dienstverlening, volgen van een eenduidige en consistente handhavingsstrategie.
Bestuurlijk belang	Het behartigen van de belangen van de deelnemende gemeenten op het gebied van de uitvoering van de Leerplichtwet en de Regionale Meld- en Coördinatiefunctie. De gemeente heeft zitting in het algemeen bestuur.
Vertegenwoordiging in het bestuur	Wethouder mw. C.T. Miermans.
Stemverhouding in het bestuur	Gelijke stemverhouding. Ieder lid van het bestuur brengt één stem uit.
Financieel belang	Aandeel in de totale kosten van de samenwerkingsonderdelen.
Belangrijkste risico's	Vanaf 2016 kan er een probleem ontstaan doordat bestaande dekkingsmiddelen wegvallen. Bij ongewijzigde omstandigheden zal er een bezuinigingstaakstelling van 2 fte moeten plaatsvinden.
Jaarcijfers	Resultaat 2017 € 5.004 negatief. Eigen vermogen € 14.796.
Bijdrage 2017	€ 61.355.
Beleidsvoornemens	Inzetten op preventie: leerlingen binnenhouden op de opleidingen en zorgen dat ze die af maken, met name op de mbo-opleidingen.

Naast de hiervoor genoemde regelingen zijn er nog enkele regelingen waarin Borsele deelneemt, waarvan het belang en de risico's gering zijn.

Naam regeling	Gevestigd	Deelnemende gemeenten
Gem. reinigingstaak Borsele-Goes	Borsele	Borsele en Goes (Deze is in 2016 ontbonden)
Zeeuwse Muziekschool	Middelburg	Alle m.u.v. Terneuzen
Stichting administratiekantoor Dataland	Gouda	Nederlandse gemeenten

Behalve de formele verbonden partijen nemen wij ook deel aan een aantal andere gemeentelijke samenwerkingsverbanden. Het betreft hier op contractbasis het uitvoeren van diensten voor andere gemeenten en informele samenwerkingsverbanden.

Contractbasis	Informele samenwerking
Rattenbestrijding voor de gemeenten Goes, Kapelle en N-Beveland	Werkgeversservicepunt
Voertuigonderhoud voor de gemeenten Goes, Kapelle en de VRZ	Samenwerking afvalwaterketen Zeeland (Zeeuwse gemeenten, Waterschap en Provincie)
Dataland, leveren van gebouwgegevens	Samenwerking openbare verlichting (Zeeuwse gemeenten, Zeeland Seaports en Provincie)
Ophalen huisvuil voor de gemeente Goes	Samenwerking SAP gemeenten op ICT gebied (financiële applicatie)
Inhuren veegauto en legen plastic en ondergrondse containers door de gemeente Goes	Bestuurlijk platform de Bevelanden (Samenwerking 5 Bevelandse gemeenten op beleidsterreinen ruimtelijke ordening, recreatie en economische zaken)
Zeeuwind, energiecoöperatie	VVV Zuid-Beveland en Tholen (gemeenten Goes, Reimerswaal, Kapelle, Tholen, Borsele)
	Bureau en College Zorg en Welzijn (Zeeuwse gemeenten)
	ROVZ (Zeeuwse gemeenten, Provincie en Waterschap)
	Taskforce Jeugd Zeeland (Zeeuwse gemeenten en Provincie)

Paragraaf bezuinigingen

Deze paragraaf geeft inzicht in de voortgang van de "oude" bezuinigingen.

De bezuiniging door aanwending van het investeringsfonds is in 2017 nog niet volledig gerealiseerd. Naar verwachting zal de taakstelling de komende jaren gerealiseerd worden. Verder staat vanaf 2019 nog een taakstelling open door de controlfunctie anders in te vullen. In de kadernota 2019-2022 zullen wij u voorstellen doen of deze taakstelling haalbaar is.

In onderstaand overzicht de stand van zaken van de nog openstaande bezuinigingen:

Openstaande bezuinigingen	2017	2018	2019	2020	2021
Herinrichting Control en Financien	-		25.000	25.000	25.000
Borsele investeringsfonds € 1 miljoen	19.229	4.600	4.600	4.600	4.600
Uitbreiding Borsels investeringsfonds 2017	22.500	22.500	22.500	22.500	22.500
Totaal openstaand	41.729	27.100	52.100	52.100	52.100
Totaal oorspronkelijke bezuinigingen	1.102.000	1.550.500	1.550.500	1.550.500	1.550.500
percentage nog te realiseren	4%	2%	3%	3%	3%

Paragraaf subsidies

Conform de financiële verordening presenteren wij in de jaarstukken een overzicht van de verschillende subsidieregelingen en de bijbehorende subsidiebudgetten uit 2017.

Overzicht subsidieregelingen	bedrag	Aantal
Accommodaties	969.025	14
Amateurkunst	17.799	14
Culturele raad	38.700	1
Deskundigheidsbevordering en eenmalige subsidies	9.976	14
Dorpsraden	18.372	14
EHBO	2.315	7
Evenementen	13.473	32
Regionale instellingen	21.000	18
Speeltuinverenigingen	56.963	15
Amateursport	36.165	37
Jeugd- en jongeren werk	45.371	17
Maak werk van je idee	7.577	3
Ouderenwerk	41.498	17
Peutergroepen	213.750	2
Vluchtelingenwerk	67.318	1
Bibliotheek	593.411	1
Zeeuwse Muziekschool	100.889	1
Stoomtrein Goes - Borsele	63.565	1
Asbestsanering woningen	39.416	39
Dorpsvernieuwing	357.908	71
Totaal	2.714.491	329

Jaarrekening

Gewaarmerkt
d.d. 3 juli 2018
Paraaf

Balans per 31 december 2017

(bedragen x € 1)

		31-12-2017	31-12-2016			31-12-2017	31-12-2016
ACTIVA				PASSIVA			
	VASTE ACTIVA			Eigen vermogen			
Immateriële vaste activa	- investeringen met economisch nut	0	1.765.547		- algemene reserves	10.184.391	9.773.209
		0	1.765.547		- bestemmingsreserves	16.115.220	13.320.157
Materiële vaste activa	- investeringen met economisch nut	31.434.285	28.805.586		- resultaat na bestemming	10.163	887.664
	- investeringen met economisch nut waarvoor een heffing kan worden geheven	1.350.173	1.323.029			26.309.774	23.981.030
	- investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut	751.346		Voorzieningen	- egalisatievoorzieningen	2.366.524	1.177.467
		33.535.804	30.128.615		- middelen van derden voor een specifiek doel	1.528.167	1.434.978
Financiële vaste activa	- kapitaalverstekkingen aan deelnemingen	284.345	284.345			3.894.691	2.612.445
	- leningen aan overige verbonden partijen			Vaste schulden met een rentetypische looptijd van één jaar of langer	- onderhandse leningen van binnenlandse banken	12.372.097	13.433.609
	- overige langlopende leningen	4.607.724	6.265.069				
	- overige uitzettingen met rentetypische looptijd van één jaar of langer	674.326	944.279				
		5.566.395	7.493.693				
	Totaal vaste activa	39.102.199	39.387.855		Totaal vaste passiva	42.576.562	40.027.084

VLOTTENDE ACTIVA				VLOTTENDE PASSIVA			
Voorraden:	grond- en hulpstoffen			Netto vlottende schuld met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	- overige schulden	5.367.896	6.386.734
	- overige grond- en hulpstoffen	321.736	217.145		- kasgeldlening	4.000.000	36.575
	- bouwgrond in exploitatie	2.339.950	217.145		- banksaldi		
		2.661.686	217.145				
Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	- openbare lichamen	4.300.705	4.068.665	Overlopende passiva:	- voorschotbedragen van overheidslichamen met specifiek bestedingsdoel	193.125	204.000
	- overige vorderingen	1.947.024	2.234.491		- overige vooruit ontvangen bedragen die t.b.v. volgende begrotingsjaren komen	1.338	32.000
	- schatkistbankieren	3.919.073	608.306				
		10.166.802	6.911.462				
Liquide middelen Overlopende activa	- kas- en banksaldi	115.766	72.920	Het bedrag waartoe aan natuurlijke en rechtspersonen borgstellingen of garantstellingen zijn verstrekt			56.833.188
	- overige nog te ontvangen en vooruitbetaalde bedragen die t.l.v. volgende begrotingsjaren komen	92.468	97.011				
Totaal vlottende activa		13.036.722	7.298.538	Totaal vlottende passiva		9.562.359	6.659.309
Totaal generaal		52.138.921	46.686.393	Totaal generaal		52.138.921	46.686.393

Programmarekening 2017

(bedragen x € 1.000)

Volg- Nr.	Omschrijving	Lasten <i>begroting primair</i>	Lasten <i>begroting na wijz</i>	Lasten <i>rekening</i>	Baten <i>begroting primair</i>	Baten <i>begroting na wijz</i>	Baten <i>rekening</i>	Saldo 2017 <i>begroting primair</i>	Saldo 2017 <i>rekening</i>	Saldo 2016 <i>rekening</i>
1	Bestuursorganen	893	968	1.019	0	0	52	893	967	1.329
2	Bestuursondersteuning	434	506	552	59	59	56	375	496	1.506
3	Voorlichting	195	187	185	0	0	0	195	185	271
4	Promotie en representatie	31	31	30	0	0	0	31	30	30
5	Burgerzaken	609	663	754	373	408	501	236	253	628
6	Verkiezingen	51	81	84	0	0	0	51	84	86
10	Openbare orde / Bijz. wetten	198	223	196	15	80	80	183	116	468
11	Brandweer	1.670	1.668	1.672	0	0	0	1.670	1.672	1.653
12	Rampenbestrijding	78	50	47	0	0	0	78	47	35
1	Programma Bestuur, dienstverlening en veiligheid	4.160	4.378	4.538	447	547	688	3.712	3.850	6.005
15	Wegen	3.219	3.579	3.704	56	40	46	3.163	3.658	4.155
16	Verkeersveiligheid	145	172	184	0	0	7	145	177	184
43	Natuur- en groenbeheer	1.376	1.404	1.474	30	44	34	1.346	1.440	1.790
71	Volksgesondheid	60	60	60	49	49	49	11	11	32
78	Lijkbezorging	390	390	379	302	272	302	88	77	207
2	Programma Verkeer en openbare ruimte	5.190	5.605	5.801	437	405	439	4.753	5.362	6.368
8	Eigendommen	178	183	223	81	191	206	98	17	-208
18	Economische Zaken	137	204	213	0	429	427	137	-214	194
48	Toeristische recreatie	339	488	368	82	133	77	257	291	295
81	Bouwgrondexploitatie	1.731	1.731	2.226	1.730	1.730	6.312	1	-4.086	-975
3	Programma Lokale economie	2.386	2.606	3.030	1.893	2.482	7.022	494	-3.992	-694

Volg- Nr.	Omschrijving	Lasten <i>begroting primair</i>	Lasten <i>begroting na wijz</i>	Lasten <i>rekening</i>	Baten <i>begroting primair</i>	Baten <i>begroting na wijz</i>	Baten <i>rekening</i>	Saldo 2017 <i>begroting primair</i>	Saldo 2017 <i>rekening</i>	Saldo 2016 <i>rekening</i>
20	Pers/Mat. Basisonderwijs	0	0	235	0	0	1	0	234	-106
21	Huisvesting Basisonderwijs	1.291	1.290	1.185	178	172	95	1.114	1.090	1.030
24	Lokaal onderwijsbeleid	386	463	420	38	59	59	348	361	380
27	Leerlingenvervoer	432	427	395	33	33	13	399	382	414
28	Sportzalen en sporthallen	671	786	750	6	132	135	665	616	729
30	Bibliotheekwerk	684	709	688	31	56	57	653	631	653
34	Sportbeleid	218	279	282	0	0	18	218	264	399
35	Buitensportaccommodaties	755	786	766	56	67	65	698	701	708
39	Kunst en cultuur	280	447	301	0	0	0	280	301	350
46	Evenementen	40	30	29	5	5	4	36	25	33
47	Speeltuinen en speelweiden	247	207	208	0	0	0	247	208	245
61	Kindercentra	557	547	499	148	151	142	408	356	464
63	Dorpshuizen	1.139	1.227	1.192	15	116	108	1.123	1.085	1.080
4	Programma Leefbaarheid, Onderwijs, Cultuur en Sport	6.700	7.198	6.951	510	790	697	6.191	6.253	6.378
29	Educatie	11	2	3	0	0	0	11	3	5
50	Inkomensvoorziening	3.363	3.861	3.941	2.849	3.178	3.339	514	602	521
51	Arbeidsvoorziening	1.952	2.143	2.138	1.794	1.883	1.971	158	298	207
52	Minimabeleid	542	687	763	19	51	84	523	678	644
58	Nieuwkomerbeleid	50	107	102	0	0	38	50	64	14
5	Programma Werk en inkomen	5.919	6.801	6.947	4.662	5.112	5.432	1.256	1.515	1.392
53	Maatschappelijke zorg	407	407	442	0	0	0	407	442	410
54	Maatschappelijke activering	84	92	91	0	0	0	84	90	144
55	WMO	5.175	5.719	5.293	4.660	4.569	4.632	514	661	358
57	Zorg voor ouderen	437	383	367	39	39	6	398	361	581
60	Jeugdwerk	320	230	222	21	30	22	300	201	250
62	Jeugdzorg	4.171	3.883	4.911	4.062	4.011	4.104	110	807	-145
70	Gezondheidszorg	1.041	930	966	0	0	0	1.041	966	1.027
6	Programma Zorg	11.635	11.643	12.454	8.781	8.649	8.763	2.853	3.528	2.624

Volg- Nr.	Omschrijving	Lasten <i>begroting primair</i>	Lasten <i>begroting na wijz</i>	Lasten <i>rekening</i>	Baten <i>begroting primair</i>	Baten <i>begroting na wijz</i>	Baten <i>rekening</i>	Saldo 2017 <i>begroting primair</i>	Saldo 2017 <i>rekening</i>	Saldo 2016 <i>rekening</i>
72	Afvalverwerking	2.598	2.695	2.808	3.114	3.121	3.164	-516	-356	-277
74	Rioleringen	1.210	1.305	1.280	1.480	1.561	1.497	-270	-217	-168
76	Milieu	934	1.218	1.082	0	207	136	934	946	1.083
7	Programma Milieu	4.742	5.218	5.169	4.594	4.889	4.796	148	372	638
80	Ruimtelijke Ordening	317	1.997	509	111	958	222	207	287	620
82	Volkshuisvesting	45	43	47	0	0	113	45	-66	63
84	Dorpsvernieuwing	221	728	680	1	1	67	220	613	830
86	Bouw- en woningtoezicht	600	748	757	830	830	820	-230	-63	387
8	Programma Ruimtelijke ontwikkeling	1.184	3.516	1.992	941	1.788	1.222	242	771	1.899
90	Belastingen	617	101	777	7.868	8.252	8.116	-7.251	-7.339	-7.944
91	Algemene dekkingsmiddelen	873	1.599	929	18.106	18.828	19.023	-17.233	-18.094	-17.165
92	Onvoorzien	0	19	31	168	42	0	-168	31	263
93	Verschil kostenplaatsen	55	0	0	0	0	0	55	0	17
96	Vennootschapsbelasting	20	20	314	0	0	0	20	314	173
9	Programma Algemene dekkingsmiddelen	1.565	1.738	2.051	26.142	27.121	27.136	-24.576	-25.088	-24.656
9	Overhead	726	987	984	0	45	65	726	919	0
101	Huisvesting	820	899	836	91	119	80	728	756	0
102	Interne bedrijfsvoering	3.202	2.677	2.220	198	90	57	3.004	2.163	0
105	GR De Bevelanden	1.076	1.231	1.261	0	0	0	1.076	1.261	0
10	Programma Bedrijfsvoering	5.822	5.795	5.301	289	254	202	5.533	5.099	0
	Resultaat voor bestemming	49.303	54.497	53.775	48.697	52.038	56.105	606	-2.330	-46
	Mutaties in reserves	0	1.271	6.045	615	4.306	3.725	-615	2.320	-841
94	Resultaat na bestemming	9	576	10	0	0	0	9	10	888
	Totaal exploitatie	49.312	56.344	59.830	49.312	56.344	59.830	0	0	0

Waarderingsgrondslagen

De jaarrekening is opgemaakt met inachtneming van de voorschriften die het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten en de verordening ex artikel 212 Gemeentewet, waarin door de gemeenteraad op d.d. 18 november 2014 de uitgangspunten voor het financiële beleid, alsmede de regels voor het financiële beheer en voor de inrichting van de financiële organisatie zijn vastgesteld.

De waardering van de activa en passiva en bepaling van het resultaat vindt plaats op basis van historische kosten. Tenzij het desbetreffend balanshoofd anders is vermeld, worden de activa en passiva opgenomen tegen nominale waarden.

De baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het begrotingsjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Dividendopbrengsten van deelnemingen worden als bate genomen op het moment waarop het dividend betaalbaar wordt gesteld.

Personeelslasten worden in principe toegerekend aan het boekjaar waarop ze betrekking hebben. Als gevolg van het formele verbod op het opnemen van voorzieningen c.q. schulden uit hoofde van jaarlijks terugkerende arbeidskostengerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume, worden sommige personele lasten echter toegerekend aan de periode waarin uitbetaling plaatsvindt; daarbij moet worden gedacht aan componenten zoals ziektekostenpremie t.b.v. gepensioneerden, overlopende vakantie- en verlofaanspraken en dergelijke.

Voor arbeidskostengerelateerde verplichtingen van een jaarlijks vergelijkbaar volume wordt geen voorziening getroffen of op andere wijze een verplichting opgenomen. De referentieperiode is dezelfde als die van de meerjarenraming, te weten vier jaar. Indien er sprake is van (eenmalige) schokeffecten (bv. reorganisaties) dient wel een verplichting opgenomen te worden.

Presentatiewijziging

Met ingang van boekjaar 2017 is de volgende presentatiewijziging uit hoofde van BBV doorgevoerd.

- De in erfpacht uitgegeven gronden worden met ingang van boekjaar 2017 volledig gepresenteerd onder de materiële vaste activa in plaats van de financiële vaste activa.
- De brandweerkazernes die opgenomen waren onder de immateriële vaste activa dien vanaf 2017 opgenomen te worden onder vaste activa.

Materiële vaste activa

Investerings met economisch nut en met maatschappelijk nut

Deze zijn gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs (inkoopprijs en de bijkomende kosten) onder aftrek van subsidies, bijdragen van derden, en verminderd met de jaarlijkse afschrijvingen. De afschrijvingen vinden voor het eerst plaats in het jaar volgende op het jaar van gereedmelding van de investering. De afschrijvingstermijnen worden bepaald met inachtneming van de verwachte gebruiks- of nuttigheidsduur. De activa worden lineair afgeschreven. Indien het actief in het eerste halfjaar in gebruik wordt genomen, wordt er afgeschreven met ingang van dat desbetreffende jaar. Ligt de datum van ingebruikname in het tweede halfjaar, dan wordt er afgeschreven met ingang van het daarop volgende

jaar. De afschrijvingstermijnen worden bepaald met inachtneming van de verwachte gebruiks- of nuttigheidsduur. De activa worden lineair afgeschreven. Afschrijvingen geschieden daarnaast onafhankelijk van het resultaat van het boekjaar. Op grondbezit wordt niet afgeschreven. Eventuele boekwinsten bij inruil of afstoting van een kapitaalgoed zijn als incidentele bate in de jaarrekening verwerkt. Op grondbezit wordt niet afgeschreven.

Bij de waardering wordt in voorkomende gevallen rekening gehouden met een bijzondere vermindering van de waarde, indien deze naar verwachting duurzaam is. Dergelijke afwaarderingen worden teruggenomen als ze niet langer noodzakelijk blijven. In het begrotingsjaar heeft een dergelijke waardevermindering overigens niet plaatsgevonden. De strategische gronden (nog niet in exploitatie genomen bouwgronden) zijn gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs dan wel lagere marktwaarde.

Erfpachtgronden waarbij het erfpachtrecht eeuwigdurend is gevestigd worden geactiveerd tegen de grondwaarde (marktwaard bij eerste uitgifte).

Stelselwijziging investeringen in de openbare ruimte met maatschappelijk nut

Gemeente Borsele verantwoorde investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut tot 31 december 2016 direct in de lasten. Vanaf 1 januari 2017 is de keuzemogelijkheid ten aanzien van het wel of niet activeren van investeringen in de openbare ruimte met maatschappelijk nut vervallen. Vanaf 1 januari worden derhalve alle investeringen in de openbare ruimte met maatschappelijk nut geactiveerd en over de gebruiksduur afgeschreven

Financiële vaste activa

De financiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen de oorspronkelijke verkrijgingsprijs (de inkoopprijs en de bijkomende kosten), de jaarlijkse aflossingen, afschrijvingslasten en afwaarderingen wegens duurzame waardeverminderingen. Duurzame waardeverminderingen van vaste activa worden onafhankelijk van het resultaat van het boekjaar in aanmerking genomen. Zo nodig is een voorziening voor verwachte oninbaarheid op de boekwaarde in mindering gebracht. Participaties in het aandelenkapitaal van NV's en BV's (kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen in de zin van het BBV) zijn gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs van de aandelen. Indien de marktwaarde van de aandelen daalt tot onder de verkrijgingsprijs, vindt afwaardering naar deze lagere marktwaarde plaats.

Grond- en hulpstoffen

Grond- en hulpstoffen worden gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs. Indien de marktwaarde lager is dan de verkrijgings- of vervaardigingsprijs worden de grond- en hulpstoffen tegen deze lagere marktwaarde gewaardeerd.

Onderhanden werk, waaronder bouwgronden in exploitatie

Het startpunt van een grondexploitatie is het raadsbesluit met de vaststelling van het complex, inclusief grondexploitatiebegroting. Vanaf dat moment wordt de grondexploitatie geopend en kunnen vervaardigingskosten worden geactiveerd.

De onderhanden werken grondexploitatie zijn opgenomen tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs, verminderd met de opbrengst wegens verkopen. Indien de boekwaarde de marktwaarde van de grond overschrijdt, wordt een afwaardering naar de lagere marktwaarde verantwoord/wordt een voorziening voor het verwachte negatieve resultaat getroffen. De vervaardigingsprijs omvat de aanschaffingskosten van

de gebruikte grond- en hulpstoffen en de overige kosten (limitatief opgesomd in de kostensoortenlijst zoals opgenomen artikel 6.2.4 van het Besluit ruimtelijke ordening), welke rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend. In de vervaardigingsprijs worden daarnaast een redelijk deel van de indirecte kosten opgenomen en is de werkelijk over vreemd vermogen betaalde rente over het boekjaar toegerekend. De rente is toegerekend over de boekwaarde van de grondexploitatie per 1 januari van het betreffende boekjaar.

De disconteringsvoet die is gehanteerd in de berekening van de contante waarde ten behoeve van het treffen van een verliesvoorziening voor negatieve grondexploitaties is voor alle gemeenten gelijk gesteld aan het maximale meerjarig streefpercentage van de Europese Centrale Bank voor de inflatie binnen de Eurozone (voor 2017: 2%)

Voor winstneming geldt de percentage of completion methode: voor zover gronden zijn verkocht en opbrengsten zijn gerealiseerd wordt tussentijds naar rato van de voortgang van de kosten en de opbrengsten winst worden genomen. Indien aan de volgende voorwaarden is voldaan, bestaat er voldoende zekerheid om winst te kunnen nemen:

1. Het resultaat op de grondexploitatie kan betrouwbaar worden ingeschat; én
2. De grond (of het deelperceel) moet zijn verkocht; én
3. De kosten zijn gerealiseerd (winst wordt naar rato van de realisatie gerealiseerd)

Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar en overlopende activa

De uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Voor verwachte oninbaarheid is een voorziening in mindering gebracht. Deze voorziening wordt statisch bepaald.

Liquide middelen

De liquide middelen zijn gewaardeerd tegen nominale waarde.

Voorzieningen

Voorzieningen worden gewaardeerd op het nominale bedrag van de betrokken verplichting c.q. het voorzienbare verlies. De pensioenverplichting ten behoeve van de wethouders is echter tegen de contante waarde van de (reeds opgebouwde) toekomstige uitkeringsverplichtingen gewaardeerd. De onderhoudsegalisatievoorzieningen stelen op een meerjarenraming van het uit te voeren groot onderhoud aan (een deel van) de gemeentelijke kapitaalgoederen, waarin rekening is gehouden met de kwaliteitseisen die ter zake geformuleerd zijn. In de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen die is opgenomen in het jaarverslag is het beleid ter zake nader uiteengezet.

Vaste schulden

Vaste schulden worden gewaardeerd tegen de nominale waarde, verminderd met gedane aflossingen. De vaste schulden hebben een rentetypische looptijd van één jaar of langer.

Kortlopende schulden en overlopende passiva

Deze posten zijn gewaardeerd tegen nominale waarde per balansdatum.

Borg- en garantiestellingen

Voor zover leningen door de gemeente gewaarborgd zijn, is buiten telling het totaalbedrag van de geborgde schuldrestanten per einde boekjaar opgenomen. Overigens is in de toelichting op de balans nadere informatie opgenomen.

Eigen bijdrage op grond van de Wmo

Een aanvrager van een voorziening, hulp in de huishouding of een financiële tegemoetkoming (persoonsgebonden budget) is op grond van de Wmo een bijdrage verschuldigd. De wetgever heeft bepaald dat de berekening, oplegging en incasso van deze eigen bijdrage wordt uitgevoerd door het CAK. De informatie van het CAK (om privacyredenen beperkt) is ontoereikend om als gemeente de juistheid op persoonsniveau en volledigheid van de eigen bijdragen als geheel te kunnen vaststellen. Door de systematiek te kiezen van het vaststellen van de eigen bijdragen door het CAK, heeft de wetgever in feite bepaald, dat de verantwoordelijkheid voor de juistheid en volledigheid van de eigen bijdragen op grond van de Wmo geen gemeentelijke verantwoordelijkheid is. Dit betekent dat door de gemeenten geen zekerheden omtrent omvang en hoogte van de eigen bijdragen kunnen worden verkregen.

Toelichting op de balans

VASTE ACTIVA

IMMATERIELE VASTE ACTIVA

Investerings met een economisch nut;

	Boekwaarde 31-12-2017	Boekwaarde 31-12-2016
Gronden en terreinen	0	165.767
Bedrijfsgebouwen	0	1.599.780
	0	1.765.547

Het onderstaand overzicht geeft het verloop van de boekwaarde van de investeringen met economisch nut weer:

	Boekwaarde 01-01-2017	investeringen	desinvesteringen subsidies	herrubricering	afschrijvingen	Boekwaarde 31-12-2017
Gronden en terreinen	165.767	0		-165.767		0
Bedrijfsgebouwen	1.599.780	0		-1.545.175	54.605	0
	1.765.547	0	0	1.710.942	54.605	0

Herrubricering a.g.v. wijziging BBV

Gronden en terreinen overgeheveld naar vaste activa	165.767
Bedrijfsgebouwen overgeheveld naar vaste activa	1.545.175

Volgens onderstaande methoden zijn de afschrijvingen berekend:

Immateriële vaste activa met economisch nut:

Bedrijfsgebouwen: 40 jaar

Materiële vaste activa met economisch nut:

Gebouwen t.b.v. het onderwijs: 40 jaar

Bedrijfsgebouwen: 40 jaar

Vervoermiddelen 10 jaar

Machines, apparaten en installaties 10 jaar

Overige materiële vaste activa 10 jaar

Grond-, weg- en waterbouwkundige werken 20 jaar

Per 1 januari 2004 is het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeente (BBV) in werking getreden.

In 2014 is de BBV gewijzigd. Investerings met economisch nut waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven dienen afzonderlijk te worden weergegeven.

I.v.m. de wijziging van de BBV vanaf 01-01-2016 dient het economische eigendom 2 kazernes niet langer onder de

I.v.m. de wijziging van de BBV vanaf 01-01-2017 dienen investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut geactiveerd te worden.

In 2017 is onder de investeringen in de openbare ruimte € 751.346 de aankoop van het voormalig AMAC-terrein opgenomen. Ter dekking van de kapitaallasten is een bedrag van € 750.000 overgeheveld van de reserve Sloerand naar het Algemeen weerstandsvermogen.

**MATERIELE VASTE
ACTIVA**

Investerings met een economisch nut;

	Boekwaarde 31-12-2017	Boekwaarde 31-12-2016
Gronden en terreinen	5.149.937	2.958.505
Bedrijfsgebouwen	24.880.084	24.487.036
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	608.391	680.139
Vervoermiddelen	288.327	318.730
Machines, apparaten en installaties	485.865	332.801
Overige materiele vaste activa	21.680	28.375
	31.434.285	28.805.586

Het onderstaand overzicht geeft het verloop van de boekwaarde van de investeringen met economisch nut weer:

	Boekwaarde 01-01-2017	investeringen	desinvesteringen subsidies	herrubricering	afschrijvingen	Boekwaarde 31-12-2017
Gronden en terreinen	2.958.505	935.986		1.255.446		5.149.937
Bedrijfsgebouwen	24.487.036	47.496		1.545.175	1.199.623	24.880.084
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	680.139				71.748	608.391
Vervoermiddelen	318.730	38.413			68.816	288.327
Machines, apparaten en installaties	332.801	229.279			76.215	485.865
Overige materiele vaste activa	28.375				6.695	21.680
	28.805.586	1.251.174	0	-2.800.621	1.423.097	31.434.285

Onder gronden en terreinen zijn erfpachtgronden opgenomen voor een totaalbedrag per 31-12-2017 van € 2.019.501.

Investerings met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven

	Boekwaarde 31-12-2017	Boekwaarde 31-12-2016
Gronden en terreinen	48.385	54.549
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	786.134	887.534
Vervoermiddelen	488.654	349.445
Machines, apparaten en installaties	27.000	31.500
	1.350.173	1.323.029

Het onderstaand overzicht geeft het verloop van de boekwaarde van de investeringen met economisch nut waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven weer:

	Boekwaarde 01-01-2017	investerings	desinvesterings subsidies	herrubricering	afschrijvingen	Boekwaarde 31-12-2017
Gronden en terreinen	54.549			-6.164		48.385
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	887.534				101.400	786.134
Vervoermiddelen	349.445	215.256			76.047	488.654
Machines, apparaten en installaties	31.500				4.500	27.000
	1.323.029	215.256	0	6.164	181.947	1.350.173

Investerings in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut;

	Boekwaarde 31-12-2017	Boekwaarde 31-12-2016
Gronden en terreinen	751.346	0
	751.346	0

Het onderstaand overzicht geeft het verloop van de boekwaarde van de investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut weer:

	Boekwaarde 01-01-2017	investeringen	desinvesteringen subsidies	afschrijvingen	Boekwaarde 31-12-2017
Gronden en terreinen	0	1.501.346	750.000		751.346
	0	1.501.346	750.000	0	751.346

In 2017 waren de mutaties in de vaste activa als volgt:

Herrubricering a.g.v. wijziging BBV

In erfpacht uitgegeven gronden	6.164
In erfpacht uitgegeven gronden vorige jaren	1.083.514
Gronden en terrein kazernes	165.767
Bedrijfsgebouwen kazernes	1.545.175
	<u>2.800.620</u>

De investeringen over 2017 bedroegen:

Gronden en terreinen	Erfpachtgronden	935.987
	Aankoop voormalig AMAC-terrein	1.501.346
Bedrijfsgebouwen	Uitbreiding werkplaats	
	Heinkenszand	47.496
Vervoermiddelen	Lichte vrachtwagen	38.413
	Huisvuilauto zijlader	215.256
Machines en apparaten	Heftruck	21.206
	Grafliften	12.100
	John Deere kooimaaiër	92.500
	Amazone Grashopper	26.154
	Tractor	77.319
		<u>2.967.777</u>

**FINANCIELE VASTE
ACTIVA**

De financiële vaste activa bestaan uit de volgende onderdelen:

	Boekwaarde 31-12-2017	Boekwaarde 31-12-2016
Kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen	284.345	284.345
Overige langlopende leningen	4.607.724	6.265.069
Overige uitzettingen met een rentetypische looptijd van één jaar of langer	674.326	944.279
	5.566.395	7.493.693

Het onderstaand overzicht geeft het verloop van de boekwaarde van de financiële vaste activa weer:

	Boekwaarde 01-01-2017	investeringen	desinvesteringen subsidies	herrubricering	afschrijvingen/ aflossingen	Boekwaarde 31-12-2017
Kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen	284.345					284.345
Overige langlopende leningen	6.265.069	300.000		-1.083.514	873.831	4.607.724
Overige uitzettingen met een rentetypische looptijd van één jaar of langer	944.279	80	264.168		5.865	674.326
	7.493.693	300.080	264.168	1.083.514	879.696	5.566.395

De investeringen over 2017 bedroegen:

SVN lening Starters/ woningverbetering	300.000
Fiets	80
	<hr/>
	300.080
Herrubricering erfpachtgronden i.v.m. wijziging BBV	1.083.514

De deelnemingen hebben betrekking op aandelen Delta, Bank Nederlandse Gemeenten en Zeeuwind.

De leningen van SVN vallen onder Nationale Hypotheek Garantie. De gemeente loopt hierin geen verder risico.

De overige vorderingen betreffen personele fietsprojecten ad € 3.470

en te vorderen bijstand, krediethypotheek en leenbijstand € 759.132 minus voorziening € 88.276

	Boekwaarde 31-12-2017	Boekwaarde 31-12-2016
TOTAAL VASTE ACTIVA	39.102.199	39.387.855

VOORRADEN

	Boekwaarde 31-12-2017	Boekwaarde 31-12-2016
Grond- en hulpstoffen	321.736	0
Totaal	321.736	0

Dit betreft de aankoop van Stenevate 6 (voormalig Politiebureau)

Bouwgronden in exploitatie

Het verloop van de bouwgronden wordt in onderstaand overzicht weergegeven

Bouwgronden in exploitatie	Boekwaarde 01-01-2017	ver- meerderingen	ver- minderingen	winst- neming	Boekwaarde 31-12-2017	aantal m2
Woningbouw:						
Borsele, Stadshoek	402.402	22.908	176.135	120.000	369.175	6.405
's-Gravenpolder, Oostgaarde	-1.918.679	35.122	575.262	1.132.990	-1.325.829	6.617
's-Heer Abtskerke. Colenshoek 2	-5.780	4.296	0	250.289	248.805	1.830
's-Heerenhoek, De Blikken 2	950.142	25.785	0		975.927	15.485
Heinkenszand, Over de Dijk 2 en 3	-1.299.967	82.189	1.123.739	2.175.855	-165.662	10.450
Heinkenszand. Stenevate	502.772	35.675	254.750	136.074	419.771	3.256
Kwadendamme, 2001	-391.959	125	0	377.289	-14.545	2.932
Lewedorp, Nieuwe Kraaijertpolder	-641.975	-9.637		-463.391	-1.115.003	2.752
Ovezande, 2001	1.575.511	38.099		255.000	1.868.610	18.532
Bedrijventerreinen:						
Heinkenszand, Noordzak fase 3	1.044.683	35.683	88.665	87.000	1.078.701	25.829
Totaal	217.145	270.245	2.218.551	4.071.106	2.339.950	94.088

Voor een nadere toelichting op de grondexploitatie wordt verwezen naar de toelichting op het programma Bouwen aan ruimte en de paragraaf grondbeleid

Het verwachte verloop van de bouwgronden wordt in onderstaand overzicht weergegeven

Bouwgronden in exploitatie	aantal m2	Boekwaarde 31-12-2017	Geraamde kosten	Geraamde opbrengsten	Geraamd eindresultaat
Woningbouw:					
Borsele, Stadshoek	6.405	369.175	496.463	1.063.410	197.772
's-Gravenpolder, Oostgaarde	6.617	-1.325.829	1.784.151	1.361.300	902.978
's-Heer Abtskerke. Colenshoek 2	1.830	248.805	234.705	344.245	-139.265
's-Heerenhoek, De Blikken 2	15.485	975.927	1.101.549	2.883.075	805.599
Heinkenszand, Over de Dijk 2 en 3	10.450	-165.662	1.149.930	2.131.525	1.147.257
Heinkenszand. Stenevate	3.256	419.771	187.298	733.725	126.656
Kwadendamme, 2001	2.932	-14.545	374.034	484.895	125.406
Lewedorp, Nieuwe Kraaijertpolder	2.752	-1.115.003	490.208	481.600	1.106.395
Ovezande, 2001	18.532	1.868.610	1.200.582	3.068.745	-447
Bedrijventerreinen:					
Heinkenszand, Noordzak fase 3	25.829	1.078.701	943.688	2.750.765	728.376
Totaal	94.088	2.339.950	7.962.608	15.303.285	5.000.727

De waardering van de in exploitatie genomen gronden is gebaseerd op de inzichten van maart-2018 en de daarbij behorende inschatting van uitgangspunten, parameters en risico's. Uiteraard betreft dit een inschatting die omgeven is door onzekerheden, die periodiek, maar minimaal jaarlijks, wordt herzien en waarbij de waardering in het komende jaar zowel positief als negatief kan uitvallen. Het college is van mening dat op basis van de huidige informatie en inzichten de beste schatting is gemaakt voor de waardering van de in exploitatie genomen gronden.

Het college hanteert de volgende algemene uitgangspunten ten aanzien van haar schattingen:

- Rentepercentage bedraagt 2,18%;
- Kostenindexatie bedraagt 1,5 % voor de eerste jaren;
- Opbrengstenindexatie bedraagt 0%;
- De geplande afzet is gebaseerd op cijfers uit het verleden, de uitgegeven opties die tot verkoop kan leiden en de verwachtingen in de huidige economie.

Ten aanzien van de geraamde nog te maken kosten heeft het college de volgende uitgangspunten gehanteerd: • een kostenstijging van 1,5 % tot 2021 en 2% vanaf 2022 naar aanleiding van het rapport van Metafoor R.O. Outlook grondexploitaties;

Ten aanzien van de geraamde nog te realiseren opbrengsten heeft het college de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- De verwachtingen naar aanleiding van de aantallen opties die nog lopen; De aanwezige bouwgrond in de exploitatieplannen; De opbrengsten uit het verleden; De inschatting van de opbrengsten door opgaande woningmarkt.

**UITZETTINGEN MET EEN
RENTETYPISCHE LOOPTIJD
KORTER DAN ÉÉN JAAR**

De in de balans opgenomen uitzettingen met een looptijd korter dan een jaar kunnen als volgt gespecificeerd worden:

	Boekwaarde 31-12-2017	Boekwaarde 31-12-2016
Vorderingen op openbare lichamen	4.300.705	4.068.665
Overige vorderingen	1.947.024	2.234.491
Schatkistbankieren	3.919.073	608.306
	10.181.527	7.230.362

Vorderingen op openbare lichamen	<u>31-12-2017</u>	<u>31-12-2016</u>
Min. Van Fin.: BCF	2.560.289	2.845.613
SVB (pgb's WMO)	100.040	161.000
GGD (inkoop jeugd)	18.171	102.440
Belastingdienst: BTW	14.076	-5.993
Provincie Zeeland: diverse subsidies	61.205	73.314
Min. Infrastructuur		6.359
SWVO	211.092	525.375
Sabewa	760.171	0
Veiligheidsregio	32.561	33.966
Div. Gemeenten en overige	543.100	326.591
Totaal	4.300.705	4.068.665

Overige vorderingen

Diverse debiteuren	434.705	817.544
Voorziening debiteuren	-59.167	-61.566
Diverse debiteuren belastingen	826.784	1.052.445
Voorziening debiteuren belastingen	-58.025	-70.330
Kruisposten	660	0
Omgevingsvergunningen	230.495	116.043
CAK, eigen bijdragen. WMO	70.000	107.000
Debiteuren te vorderen bijstand	747.052	524.304
Voorziening dubieuze debiteuren	-245.481	-250.948
Totaal	1.947.024	2.234.492

Schatkistbankieren**3.919.073** **608.306**

Met ingang van 2013 is het zogenaamde schatkistbankieren in werking getreden. Overtollige middelen boven een bepaald Drempelbedrag moeten verplicht worden aangehouden in de schatkist.

Berekening benutting drempelbedrag schatkistbankieren (bedragen x € 1.000)					
2017					
-1 Drempelbedrag		369			
		Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
-2 Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen		48	69	3	0
(3a) = (1) > (2)	Ruimte onder het drempelbedrag	321	300	366	369
(3b) = (2) > (1)	Overschrijding van het drempelbedrag	-	-	-	-
(1) Berekening drempelbedrag					
2017					
(4a)	Begrotingstotaal verslagjaar	49.232			
(4b)	Het deel van het begrotingstotaal dat kleiner of gelijk is aan € 500 miljoen	49.232			
(4c)	Het deel van het begrotingstotaal dat de € 500 miljoen te boven gaat	-			
(1) =	(4b)*0,0075 + (4c)*0,002 met een minimum van €250.000	Drempelbedrag	369		
(2) Berekening kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen					
		Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
(5a)	Som van de per dag buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen (negatieve bedragen tellen als nihil)	4.320	6.279	276	0
(5b)	Dagen in het kwartaal	90	91	92	92
(2) - (5a) / (5b)	Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen	48	69	3	0

LIQUIDE MIDDELEN

Het saldo van de liquide middelen bestaat uit de volgende componenten:

	Boekwaarde 31-12-2017	Boekwaarde 31-12-2016
Bank Ned. Gemeenten diverse rekeningen	88.764	37.231
Rabobank, diverse rekeningen	22.680	26.828
Kas	4.322	8.861
	115.766	72.920

OVERLOPENDE ACTIVA

De overlopende activa kunnen als volgt onderscheiden worden:

	Boekwaarde 31-12-2017	Boekwaarde 31-12-2016
Overige nog te ontvangen bedragen en vooruitbetaalde bedragen	92.468	97.011
	92.468	97.011

	Boekwaarde 31-12-2017	Boekwaarde 31-12-2016
TOTAAL VLOTTENDE ACTIVA	13.036.722	7.298.538

PASSIVA**EIGEN VERMOGEN**

Het in de balans opgenomen eigen vermogen bestaat uit de volgende posten:

	Boekwaarde 31-12-2017	Boekwaarde 31-12-2016
Algemene reserves	10.184.391	9.773.209
Bestemmingsreserves	16.115.220	13.320.157
Het gerealiseerde resultaat	10.163	887.664
Boekwaarde 31 december	26.309.774	23.981.030

Het verloop van de algemene reserves wordt in onderstaand overzicht weergegeven

	Boekwaarde 1-1-2017	toevoeging	onttrekking	resultaat vorig boekjaar	Boekwaarde 31-12-2017
Algemeen weerstandsvermogen	5.118.733	2.001.468	1.946.551	887.664	6.061.314
Reserve Sloerand	2.090.865		750.000		1.340.865
Reserve WMO	2.563.611	502.755	284.154		2.782.212
TOTAAL	9.773.209	2.504.223	2.980.705	887.664	10.184.391

Algemeen weerstands-
vermogen

Alg. reserve / W.M.O.

Alg. reserve / Sloerand

Algemene reserves

De Algemene reserve bestaat uit het algemeen weerstandsvermogen,
de reserve Sloerand en de reserve WMO.

Reserve wordt gevoed door restantbudgetten uit de rekening van baten en
lasten. Deze reserve is onderdeel van de algemene reserve.

Deze reserve is onderdeel van de algemene
reserve.

Toevoegingen:

Resultaatuitkering Betho

Verkoopopbrengst Zekatel

Saldo programmarapportage

Onderwijsachterstandenbeleid

Verkoopopbrengst terrein AMAC

Resultaatbestemming 2016 naar WMO

Budgetrapportage overheveling naar 2018

Leerlingenvervoer

economische agenda

Straatverlichting

beheersplannen dorpsbossen

Onttrekkingen:

Resultaatbestemming 2016

Reserve inkomensvoorziening

Reserve Sociaal domein

Peuterspeelzaalwerk

Werkplaats

Omgevingsplan buitengebied

Herziening projectenatlas

Inhuur afdeling woonomgeving

Zorgzame dorpen

St. Land van Borsele

Actualisatie eindpunt SGB

Overige onttrekkingen

Haven Ellewoutsdijk

2.504.223 Spoorbaan SGB Baarland

Clara's Pad

Handbalveld Heinkenszand

Breedband internet

Borsele op de kaart

Cultuur in beeld

Hart veilig wonen

141.800

502.755

16.200

2.340

30.000

10.000

20.000

24.500

4.261

6.000

50.000

50.000

7.000

153.181

40.000

200

73.732

38.227

5.142

Olaz jaarstukken 2016	30.000
Stenevate 6	35.800
Kosten burgemeesterswissel	35.000
GR de Bevelanden 1e begr. Wijz.	25.750
GR de Bevelanden 2e begr. Wijz.	164.454
Modernisering GBA	9.600
Project huisstijl	22.710
Koelsysteem Raad-trouwzaal	23.207
Voorziening onderhoud gebouwen	14.500
Combinatiefuncties	45.400
Leerlingenvervoer	14.778
Bons planningsysteem	25.000
Asbestsanering	38.941
Onkruidbestrijding	12.172
Borsele buiten	15.000
Investeringsfonds bezuinigingen	38.109
Dorpsvernieuwing	73.768
Dienstverleningsvisie	16.863
Toezicht plannen afd. ROM	78.375
Energie labels	5.250
Maak werk van je idee	1.177
Test- en trainingscentrum	76.800
Onderwijs achterstandenbeleid	6.000
Archief/Corsa	12.559
Van Sloerand naar Alg.	
Weerstandvermogen	750.000
AWBZ	47.054
Tekort soc.domein (prim. Begroting)	200.000
Bijdrage Betho (progr. Rapportage)	37.100
	2.980.705

Het verloop van de bestemmingsreserves wordt in onderstaand overzicht weergegeven:

	Boekwaarde 1-1-2016	toevoeging	onttrekking	dekking kapitaallasten	Boekwaarde 31-12-2016
Weerstandsvermogen bouwgr.expl.	5.941.965	4.071.106	756.166		9.256.905
Reserve kwaliteit openbare ruimte	584.418	102.743	214.465		472.696
Reserve nationaal landschap	32.307				32.307
Reserve masterplan 's-Gravenpolder	1.779.141			53.000	1.726.141
Reserve kazerne Nieuwdorp	425.000			12.500	412.500
Reserve heractivering activa	1.813.177			70.300	1.742.877
Reserve egalisatie Delta dividend	380.185	33.700	150.000		263.885
Reserve precario rechten	525.000	524.668	673.404		376.264
Reserve inkomensvoorziening	379.000	190.500	209.945		359.555
Reserve sloebos	1.459.964	12.126			1.472.090
TOTAAL	13.320.157	4.934.843	2.003.980	135.800	16.115.220

Bestemmingsreserves

Weerstandsvermogen bouwgrondexploitaties	Voor- en nadelige saldi van bouwgrondcomplexen worden met deze reserve verrekend.
Reserve kwaliteit openbare ruimte	Reserve wordt gevoed door de verkoop van bouwgronden in bestemmingsplannen en dient ter dekking van lasten voor bovenwijkse voorzieningen en waterberging
Reserve nationaal landschap	Reserve dient ter dekking van de lasten Nationaal Landschap.
Reserve masterplan GVP	Reserve dient ter dekking van de kapitaallasten van dit project.
Reserve kazerne Nieuwdorp	Reserve dient ter dekking van de kapitaallasten van dit project.
Reserve heractivering activa	Reserve ter dekking van de kapitaallasten wegens herwaardering.
Reserve precarioheffing	Reserve ter dekking teruggave belastingen.
Reserve Delta dividend	Reserve ter egalisering van Delta dividend.
Reserve Sloebos	Reserve ter egalisering van lasten voor het Sloebos.

Toevoegingen:

Winstneming bouwgrondexploitatie	3.484.106
Verkoop gronden woningen en bedrijven	102.743
Opbrengst leges kabels en leidingen	524.668
Voordeel dividend BNG	33700
Voordeel transactie Sloebos	12.126
Jaarrekening 2016 inkomensvoorziening	141.800
Verhoogde asielinstroom	48.700

3.484.106
102.743
524.668
33700
12.126
141.800
48.700

4.347.843

Onttrekkingen:

Naar voorziening precariorechten	673.404
Naar reserve	
KOR	87.674
Lasten strategische gronden	34.422
Dorpsvernieuwing	320.363
Centrumgebied Kwadendamme	81.670
Mr.dr. Meslaan	60.000
Revitalisering Noordland	72.795
Vennootschapsbelasting	313.707
Egalisatie lager dividend 2017	150.000
plan van aanpak WIZ	209.945

2.003.980

Resultaat na bestemming

	Boekwaarde 31-12-2017	Boekwaarde 31-12-2016
Het gerealiseerde resultaat	10.163	887.664
Saldo baten/lasten na bestemming	10.163	887.664

VOORZIENINGEN

Het verloop van de voorzieningen in 2017 wordt in onderstaand overzicht weergegeven:

Specificatie voorzieningen	Boekwaarde 1-1-2016	toevoeging	aanwendungen	t.g.v. van de rekening van baten en lasten vrijgevallen baten	Boekwaarde 31-12-2016
Voorziening riolering	47.791	618.075	619.526		46.340
Toaal voorziening bijdragen aan toekomstige vervangingsinvesteringen, waarvoor een heffing wordt gegeven	47.791	618.075	619.526		46.340
Voorziening groenstructuur	209.144	130.650	171.377		168.417
Voorziening sportvelden	157.293	93.435	110.841		139.887
Voorziening lichtmasten	6.237	139.000	62.298		82.939
Voorziening groot onderhoud gebouwen	666.776	738.941	349.790		1.055.926
Voorziening groot onderhoud wegen	90.226	1.027.249	917.864		199.611
Voorziening precariorechten		673.404			673.404
totaal egalisatievoorzieningen	1.129.676	2.802.679	1.612.171	0	2.320.184
Verplichtingen					
Voorziening APPA	1.434.978	145.424		52.235	1.528.167
totaal verplichtingen	1.434.978	145.424		52.235	1.528.167
TOTAAL	2.612.445	3.566.178	2.231.697	52.235	3.894.691

DOEL EN BESTEMMING DER VOORZIENINGEN

Voorziening groenstructuur

Voorziening sportvelden

Voorziening lichtmasten

Voorziening gebouwen

Voorziening wegen

Alle voorzieningen worden gevoed door dotaties uit de rekening van baten en lasten meestal op basis van onderhoudsplanningen.

De voorzieningen worden aangewend voor het jaarlijks groot onderhoud aan

Voorziening riolering	sportvelden, gebouwen, wegen etc. conform meerjarenplanningen.
Voorziening basisscholen	Deze voorzieningen dienen heel bepaalde, voorziene uitgaven.
Voorziening APPA	Voorziening pensioenlasten (oud) wethouders.
Voorziening precariorechten	Tergugbetalingsverplichting voor ten onrechte geheven rechten

**Vaste schulden met een rentetypische
Looptijd van een jaar of langer**

Onder de vaste schulden zijn opgenomen:

	Boekwaarde 31-12-2017	Boekwaarde 31-12-2016
Onderhandse leningen, binnenlandse banken	12.372.097	13.433.609
TOTAAL	12.372.097	13.433.609

Het verloop van de vaste schulden wordt in onderstaand overzicht weergegeven:

	Boekwaarde 01-01-2017	aflossingen	Boekwaarde 31-12-2017
Onderhandse leningen, binnenlandse banken	13.433.609	1.061.512	12.372.097
TOTAAL	13.433.609	1.061.512	12.372.097

De totale rentelast met betrekking tot de vaste schulden bedraagt voor
2017 € 566.085 resp. 2016 € 613.976

TOTAAL VASTE PASSIVA	42.576.562	40.027.084
-----------------------------	-------------------	-------------------

**SCHULDEN MET EEN
RENTETYPISCHE LOOPTIJD
KORTER DAN ÉÉN JAAR**

De in de balans opgenomen kortlopende schulden kunnen als volgt
gespecificeerd worden:

	Boekwaarde 31-12-2017	Boekwaarde 31-12-2016
BNG		36.575
Kasgeldlening	4.000.000	
Overige schulden	5.367.896	6.386.734
TOTAAL	9.367.896	6.423.309

Overige schulden

Hieronder zijn opgenomen:

Terugbetaalverplichting Rijk BBZ € 333.757 resp. € 494.522

Vennootschapsbelasting € 162.600 resp. € 172.681

Inkoopjeugdzorg € 310.984 resp. € 609.000

Kosten te betalen WGA-gelden voormalig
onderwijspersoneel € 233.000 resp. € 0

Het overige heeft betrekking op crediteuren die nog niet betaald waren op 31-12-2017

**OVERLOPENDE
PASSIVA**

De specificatie van de post overlopende passiva is als volgt:

	Boekwaarde 31-12-2017	Boekwaarde 31-12-2016
Overheidslichamen	193.125	204.000
Overige vooruitontvangen bedragen	1.338	32.000
TOTAAL	194.463	236.000

Het verloop van de overlopende passiva in 2017 wordt in onderstaand overzicht weergegeven:

	Boekwaarde 01-01-2017	vermeer- deringen	aflossingen	Boekwaarde 31-12-2017
Overheidslichamen				
Prov. Zld, AMAC	64.200			64.200
Prov.Zld, geluidssanering woningen	59.800		6.887	52.913
Prov.Zld, breedband buitengebied		29.550		29.550
Min. Infrastructuur			-5.675	5.675
VNG, energiebesparing bedrijven	80.000		39.213	40.787
	204.000	29.550	40.425	193.125
Overige vooruitontvangen bedragen				
Diversen	32.000	1.338	32.000	1.338
	32.000	1.338	32.000	1.338
Totaal	236.000	30.888	72.425	194.463

Niet uit de balans blijvende verplichtingen en rechten

Garantieverplichtingen

Door de gemeente zijn garanties afgegeven. Het bedrag is buiten de balans verantwoord. Hieronder treft u de specificatie aan.

Geldnemer	Oorspronkelijk leningsbedrag	rente-%.	Schuldrestant 01-01-2017	Schuldrestant 31-12-2017	Garantieverplichting 31-12-2017	Percentage borgstelling
R&B Wonen	95.583	1-5 %	89.949	89.470	44.735	50%
Stichting Verpleeg- en rusth. ZLD / BNG	1.826.751	0,446 %	1.278.724	1.324.393	1.324.393	100%
NV Zeeland Seaports *	500.000.000	3.95 %	55.360.500	331.500.000	55.360.500	16,7%
Diverse verenigingen	179.500	3.95-7.2 %	103.560	126.240	103.560	50%-100 %
Totaal	502.101.834		56.832.733	333.040.104	56.833.188	

* De GR heeft hiernaast een lening voor WarmCo2 gegarandeerd van € 65 miljoen. Het extra overbruggingskrediet van € 6,6 miljoen in 2013 en € 7,5 miljoen in 2014 zijn ondergebracht in de paragraaf verbonden partijen.

Overige verplichtingen

Voor de afname van energie van de hebben we een contract afgesloten t/m 2020.

De jaarlijks hieruit voortvloeiende lasten bedragen circa € 200.000. De resterende contractwaarde bedraagt ca. € 600.000.

Voor de afname van gas van de hebben we een contract afgesloten t/m 2020.

De jaarlijks hieruit voortvloeiende lasten bedragen circa € 60.000. De resterende contractwaarde bedraagt ca. € 180.000.

Voor de inspectie van elektrische installaties, noodverlichting, ontruiming-en inbraakinstallaties van de gemeentelijke gebouwen hebben wij een contract afgesloten t/m 2022.

De jaarlijkse verplichting bedraagt ca. € 51.000. De resterende contractwaarde bedraagt € 255.000.

Voor het schilderwerk van de gemeentelijke gebouwen is een contract afgesloten t/m 2021.

De jaarlijks hieruit voortvloeiende lasten bedragen circa € 80.000. De resterende contractwaarde bedraagt ca. € 320.000

Voor onderhoud aan de CV-installaties, sanitair e.d. is een contract afgesloten t/m 2019.

De jaarlijks hieruit voortvloeiende lasten bedragen circa € 40.000. De resterende contractwaarde bedraagt ca. € 80.000

Voor de gebouwen, inventaris, auto's en materiaal is een verzekeringscontract afgesloten.

Dit contract wordt jaarlijks stilzwijgend verlengd en bedraagt ca. € 100.000 per jaar.

Voor onderhoud van de openbare verlichting is een onderhoudscontract afgesloten t/m 2024. De jaarlijks hieruit voortvloeiende lasten bedragen circa € 280.000. De resterende contractwaarde bedraagt ca. € 1.680.000

Er is sprake van nog niet opgenomen verlof per 31-12-2017 van ca. 15.000 uur. Indien dit uitbetaald zou worden betekend dit een last van € 330.000.

Niet uit de balans blijvende rechten

Stille reserves

Conform het BBV melden we de stille reserves.

- Landbouwgronden.

De voorraad verpachte landbouwgronden bedraagt 58 hectare, met een geraamde waarde van ca. € 2.000.000.

- Aandelen BNG.

Op grond van de jaarstukken van de BNG hebben de 39.273 aandelen (€ 89 waarde eigen vermogen per aandeel) een waarde van € 3.500.000.

Dit is € 3.410.000 hoger dan de boekwaarde.

- Aandelen PZEM N.V. (Delta N.V.)

De vaststelling van de jaarrekening van PZEM N.V. is uitgesteld. Gelet op de winstwaarschuwing en de onzekerheid op de energiemarkt is de waarde bepaald op ca. € 10.000.000. Dit is aanmerkelijk lager dan de intrinsieke waarde over 2016 en naar verwachting over 2017.

Toelichting programmarekening 2017

Resultaat na bestemming volgens rekening	10.000
Resultaat na bestemming volgens begroting	<u>0</u>
Verschil	10.000

Hieronder zijn de belangrijkste verschillen weergegeven

Programma bestuur, dienstverlening en veiligheid Saldo 4.000

Belangrijkste verschillen

Bestuursondersteuning	-26.000	hogere accountantskosten en kosten implementatie voor informatiebeveiliging/ciso
Openbare orde	27.000	bijdrage derden aan project cameratoezicht

Programma verkeer en openbare ruimte Saldo -80.000

Belangrijkste verschillen

Wegen	-37.000	hogere besteding eigen organisatie
Natuur-en groebeheer	-79.000	hogere toerekening van uren, materialen e.d. lagere kaptaallasten en hogere
Lijkbezorging	42.000	leges

Programma Lokale economie	Saldo	0
----------------------------------	--------------	----------

Belangrijkste verschillen

Eigendommen	-9.000	Hogere kapitaallasten
Toeristische recreatie	14.000	lagere doorberekening van uren, lagere kapitaallasten en kosten van derden.

Programman Leefbaarheid, onderwijs, cultuur en sport	Saldo	27.000
---	--------------	---------------

Belangrijkste verschillen

Personeel Basisonderwijs	-233.000	juridische procedure over WGA-gelden voormalig onderwijspersoneel.
Huisvesting basisonderwijs	28.000	Lagere lasten ontwikkeling Masterplan Nieuwdorp
Lokaal onderwijsbeleid	43.000	hogere uitkering onderwijsachterstandenbeleid
Sporthallen	39.000	lagere kapitaallasten, personeelslasten, subsidies en hogere huren
Bibliotheekwerk	22.000	lagere subsidie en lagere ambtelijke ondersteuning
Sportbeleid	-15.000	hogere ontvangen vergoedingen
Buitensportaccommodaties	18.000	lagere kapitaallasten
Kunst en cultuur	19.000	voordeel bijdrage culturele raad
Kindercentra	40.000	lagere urenbesteding ambtelijke organisatie
Dorpshuizen	25.000	lagere subsidies en bijdrage aan Sportfondsen

Programma werk en inkomen	Saldo	174.000
Belangrijkste verschillen		
Inkomensvoorziening	-18.000	per saldo nadeel op de uitkeringen
Inkomensvoorziening	130.000	Betho voordeel jaarrekening 2017
Inkomensvoorziening	90.000	uitkering besluit bijstandsverlening zelfstandigen
Arbeidsvoorziening	-37.000	hogere uitgaven activering uitkeringsgerechtigden
Minimabeleid	-20.000	hogere lasten van kwijtschelding belastingen
Minimabeleid	-13.000	per saldo hoger lasten van leenbijstand en bijzondere bijstand
Nieuwkomersbeleid	43.000	extra vergoeding van Centraal Opvang Asielzoekers

Programma zorg	Saldo	-544.000
Belangrijkste verschillen		
Maatschappelijke zorg	-26.000	hogere bijdrage SWVO
WMO	50.000	lager kosten huishoudelijke hulp
	-152.000	hogere lasten rolstoelen, woningaanpassingen e.d.
	243.000	lagere kosten info en zorg loket, inhuur personeel
	97.000	lagere kosten dorpssteams
	385.000	lagere kosten maatwerk WMO
	-238.000	lagere eigen bijdragen WMO
	128.000	lager e lasten maatschappelijke opvang
Zorg voor ouderen	-30.000	hogere kosten vrijwilligershuis
Jeugdzorg	95.000	hogere opbrengst gedatacheerd personeel
	-385.000	hogere lasten zorg in natura en begeleiding 18-
	-675.000	hoger bijdrage Inkoop Jeugdzorg
Gezondheidszorg	-32.000	hogerlasten CJG en JGZ

Programma Milieu **Saldo** **-49.000**

Belangrijkste verschillen

Afvalverwerking	-70.000	-72000	hogere inzet eigen personeel
		-26000	onderhoud/inhuur huisvuilwagens
		-50000	verwerkingskosten afval
		43000	lagere kapitaallasten
		-35000	ontvangen subsidie zwerfafval
Riolering	-38.000	25000	lagere kosten onderhoudspersoneel
		-13000	lagere bijdrage
		-52000	lagere opbrengst rioolrecht

Milieu 59.000 door ontvangen rijksmiddelen

Programma Ruimtelijke ontwikkeling **Saldo** **70.000**

Belangrijkste verschillen

Ruimtelijke ordening	-19.000	-75.000	verschuiving uren van bestemmingsplannen naar ruimtelijke ordening
		50.000	nog niet bestede studiekosten omgevingswet
Volkshuisvesting		109.000	Ontvangen bate afwikkeling GR BWS Oosterschelderegio
Bouw- en woningtoezicht		-18.000	lagere opbrengst bouwleges

Programma Algemene dekkingsmiddelen **Saldo** **-21.000**

Belangrijkste verschillen

Belastingen		-141.000	door waardedaling op niet-woningen van grote industriële objecten
-------------	--	----------	---

Algemene dekkingsmiddelen	188.000	158.000	hogere algemene uitkering 30.000 hogere rente als gevolg van afkoop rente uitgeleend geld
Onvoorzien	-54.000		door nadelig verschil vakantiegeld en restant te realiseren bezuiniging
Vennootschapsbelasting	20.000		ten laste van de exploitatie wordt geen Vpb. verwacht voor 2017.

Programma bedrijfsvoering**Saldo 386.000**

Belangrijkste verschillen

Interne bedrijfsvoering	50.000		stelpost hogere salarislasten IKB is doorverwerkt in het uurtarief personeel
	64.000		kosten ondernemingsraad is doorverwerkt in het uurtarief personeel
	66.000		personeelskosten werkplaatsen zijn doorberekend aan groenbeheer, huisvuilinzameling e.d.
	165.000		overheveling informatievoorziening naar GR
	76.000		kosten zijn rechtstreeks toegerekend
	60.000		lagere besteding kredieten
Overhead	15.000		restitutie btw vorige jaren
Huisvesting	-36.000		lagere inkomsten VRZ en Kolkenzuiger
Interne bedrijfsvoering	-33.000		lagere detacheringsinkomsten
Mutatie reserves	-55.000		als gevolg van lager besteding kredieten

Onvoorzien

Lasten	Begroot	Realisatie
	18.800	31.869

165

Gewaarmerkt
d.d. 3 juli 2018
Paraaf

Baten (taakstellende bezuinigingen)	167.800	
Gerealiseerde bezuinigingen	<u>126.071</u>	
	41.729	
Saldo	-22.929	31.869

De lasten betreffen de hogere afrekening vakantiegeld 2016

De baten betreft het restant van de nog te realiseren bezuiniging van het Borseles investeringsfonds

Gewaarmerkt
d.d. 3 juli 2018
Paraaf

Overzicht incidentele baten en lasten

Hieronder vindt u een overzicht van de belangrijkste incidentele baten en lasten:

Programma bestuur, dienstverlening en veiligheid

Incidentele lasten	
Kosten burgemeesterswissel	35.000
GR de Bevelanden 2e wijziging	165.000
Huisstijl en koppelingen	23.000
Incidentele baten	
Bijdrage project cameratoezicht haven	20.000

Programma verkeer en openbare ruimte

Incidentele lasten	
Herinrichting Kwadendamme	61.000
Mr. Dr. Meslaan	60.000
Clara's Pad	154.000
Incidentele baten	0

Programma Lokale economie

Incidentele lasten	
Haven Ellewoutsdijk	50.000
Borsele op de kaart (4-jarig project)	74.000
Revitalisering Noordland	73.000
Onderzoek toekomst PZEM	18.000

Incidentele baten , winstneming	4.000.000
bouwgrondexploitaties	0

programma Leefbaarheid, onderwijs, cultuur en sport

Incidentele lasten	
WGA-gelden voormalig onderwijspersoneel	233.000
Cultuur in beeld	38.000
Bijdrage handbalveld Heinkenszand	40.000

Incidentele baten	0
-------------------	---

Programma werk en inkomen

Incidentele lasten	
Plan van aanpak WIZ	210.000
Test- en trainingscentrum	77.000
GR de Bevelanden 1e wijziging	26.000

Incidentele baten	
Jaarrekening Betho 2017	130.000

Programma zorg

Incidentele lasten	
Zorgzame dorpen	24.000
Peuterspeelzaalwerk	16.000
Sociaal domein, per saldo	383.000

Incidentele baten	0
-------------------	---

Programma Milieu

Incidentele lasten	
Jaarstukken OLAZ 2016	30.000
Asbestsanering	39.000
Incidentele baten	0

Programma Ruimtelijke ontwikkeling

Incidentele lasten	
Projecten dorpsvernieuwing	506.000
Borselse buiten	102.000
Kwaliteitsimpuls Sloerand	40.000
Incidentele baten	
Afwikkeling GR BWS Oosterschederegio	113.000

Programma Algemene dekkingsmiddelen

Incidentele lasten	
OZB niet woningen (waardedaling industriële objecten)	145.000
Incidentele baten	
Afkoop rente uitgeleend geld	30.000
Vakantie geld 2016 wijziging IKB	30.000

Programma bedrijfsvoering

Incidentele lasten

Koelsysteem raad- en trouwzaal

23.000

Archief/Corsa

13.000

Incidentele baten

BTW teruggave vorige jaren

15.000

Overzicht reserves en voorzieningen

Reserves

Omschrijving	Boekwaarde 01-01-2017	toevoegingen	onttrekkingen	Boekwaarde 31-12-2017
910100 Algemene reserve	5.118.733	2.889.132	1.946.551	6.061.314
910101 Algemene Reserve/Sloerand	2.090.866		750.000	1.340.866
910104 Algemene reserve/WMO	2.563.611	502.755	284.154	2.782.212
Totaal algemene reserves	9.773.209	3.391.887	2.980.705	10.184.391
910110 Saldo van baten en lasten	887.664	10.163	887.664	10.163
* Totaal saldo baten/lasten na bestemming	887.664	10.163	887.664	10.163
910200 Bestemm. reserve grondexploitatie	5.941.965	4.071.106	756.166	9.256.905
910210 Bestemm. reserve Kwaliteit Openb. Ruimte	584.418	102.743	214.465	472.696
910230 Bestemm.reserve Nationaal Landschap	32.307			32.307
910250 Bestemm. reserve Masterplan GVP	1.779.141		53.000	1.726.141
910260 Bestemm. reserve kazerne Nieuwdorp	425.000		12.500	412.500
910310 Bestemm. reserve heract. activa	1.813.177		70.300	1.742.877
910700 Egalisatiereserve Dividend	380.185	33.700	150.000	263.885
910710 Reserve precariorecht	525.000	524.668	673.404	376.264
910770 Bestemm.reserve inkomensvoorziening	379.000	190.500	209.945	359.555
910780 Bestemm.reserve Sloebos	1.459.964	12.126		1.472.090
Totaal bestemmingsreserves	13.320.158	4.934.843	2.139.781	16.115.220
Totaal reserves	23.981.032	8.336.893	6.008.150	26.309.775

Vorzieningen

Omschrijving	Boekwaarde 31-12-2016	toevoegingen	onttrekkingen	Boekwaarde 31-12-2016
910930 Voorziening groot onderhoud wegen	90.226	1.027.249	917.864	199.611
910960 Voorziening riolering	47.791	618.075	619.526	46.340
910810 Voorziening groenstructuur	209.144	130.650	171.377	168.417
910820 Voorziening sportvelden	157.293	93.435	110.841	139.887
910830 Voorziening lichtmasten	6.237	139.000	62.298	82.939
910850 Voorziening groot onderhoud gebouwen	666.776	738.941	349.790	1.055.926
910920 Voorziening APPA	1.434.978	145.424	52.235	1.528.167
910980 Voorziening Precariorechten		673.404		673.404
Totaal voorzieningen	2.612.445	3.566.178	2.283.931	3.894.691

Overzicht bezoldiging topfunctionarissen gemeente

WNT-verantwoording 2017 Gemeente Borsele

Op 1 januari 2013 is de Wet normering topinkomens (WNT) in werking getreden. De WNT is van toepassing op Gemeente Borsele. Het voor Gemeente Borsele toepasselijke bezoldigingsmaximum is in 2017 € 181.000.

1. Bezoldiging topfunctionarissen

1a. Leidinggevende topfunctionarissen, gewezen topfunctionarissen met dienstbetrekking en leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking vanaf de 13^e maand van de functievervulling.

Hieronder zijn de volgende personen opgenomen:

Secretaris: dit betreft 3 combinatiefuncties

-J.P. van de Berge: secretaris 0,50 fte, directie 0,50 fte

-F.A. Traas: secretaris 0,25 fte, directie 0,75 fte

-W.J. de Jonge: secretaris 0,25 fte, directie 0,25 fte

Griffier:

Ph.J.M. de Vree: dit betreft een combinatiefunctie van griffier 0,56 fte en 0,56 fte overige werkzaamheden. Zijn totale formatie is 1.11 fte.

Op de volgende pagina vindt u het overzicht van deze functionarissen.

Er zijn in de Gemeente Borsele geen topfunctionarissen of andere functionarissen die meer dan de bezoldigingsnorm verdienen.

bedragen x € 1	J.P. van den Berge	F.A. Traas	W.J. de Jonge	Ph.J.M. de Vree
Functiegegevens	secretaris	secretaris	secretaris	griffier
Aanvang en einde functievervulling in 2017	01/01 - 31/12	01/01 - 31/12	01/01 - 31/12	01/01 - 31/12
Deeltijdfactor in fte	1	1	0,5	1
Gewezen topfunctionaris?	nee	nee	nee	nee
(Fictieve) dienstbetrekking?	ja	ja	ja	ja
Bezoldiging				
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	101.973	105.678	49.044	106.163
Beloningen betaalbaar op termijn	15.651	16.242	7.573	15.866
<i>Subtotaal</i>	<i>117.624</i>	<i>121.920</i>	<i>56.618</i>	<i>122.029</i>
				0
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	181.000	181.000	90.500	181.000
				0
-/- Onverschuldigd betaald bedrag	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Totale bezoldiging	117.624	121.920	56.618	122.029
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Gegevens 2016				
Aanvang en einde functievervulling in 2016	01/01 - 31/12	01/01 - 31/12	01/01 - 31/12	01/01 - 31/12
Deeltijdfactor 2016 in fte	1	1	1	1
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	97.035	100.654	45.726	98.691
Beloningen betaalbaar op termijn	13.041	13.322	6.591	12.015
Totale bezoldiging 2016	110.076	113.976	52.317	110.706

SiSa bijlage

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2017 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 10 januari 2018

OCW	D9	Onderwijsachterstanden beleid 2011-2018 (OAB)	Besteding (jaar T) aan voorzieningen voor voorschoolse educatie die voldoen aan de wettelijke kwaliteitseisen (conform artikel 166, eerste lid WPO)	Besteding (jaar T) aan overige activiteiten (naast VVE) voor leerlingen met een grote achterstand in de Nederlandse taal (conform artikel 165 WPO)	Besteding (jaar T) aan afspraken over voor- en voegschoolse educatie met bevoegde gezagsorganen van scholen, houders van kindcentra en peuterspeelzalen (conform artikel 167 WPO)	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1)
		<p>Besluit specifieke uitkeringen gemeentelijke onderwijsachterstanden beleid 2011-2017</p> <p>Gemeenten</p>	<p>Aard controle R Indicatornummer: D9 / 01</p>	<p>Aard controle R Indicatornummer: D9 / 02</p>	<p>Aard controle R Indicatornummer: D9 / 03</p>	<p>Aard controle R Indicatornummer: D9 / 04</p>
			€ 158.832	€ 0	€ 0	€ 0
		Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (lasten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid	Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen		Van andere gemeenten in (jaar T) overgeboekte middelen (baten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid
			<p>Aard controle n.v.t Indicatornummer: D9 / 05</p>	<p>Aard controle R Indicatornummer: D9 / 06</p>	<p>Aard controle n.v.t Indicatornummer: D9 / 07</p>	<p>Aard controle R Indicatornummer: D9 / 08</p>

Gewaarmerkt
d.d. 3 juli 2018
Paraaf

SZW	G2	<p>Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet gemeentedeel 2017</p> <p>Alle gemeenten verantwoord voor hier het gemeentedeel over (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr.</p>	<p>Besteding (jaar T) algemene bijstand</p> <p>Gemeente</p> <p>I.1 Participatiewet (PW)</p> <p>Aard controle R Indicatornummer: G2 / 01</p>	<p>Baten (jaar T) algemene bijstand (exclusief Rijk)</p> <p>Gemeente</p> <p>I.1 Participatiewet (PW)</p> <p>Aard controle R Indicatornummer: G2 / 02</p>	<p>Besteding (jaar T) IOAW</p> <p>Gemeente</p> <p>I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW)</p> <p>Aard controle R Indicatornummer: G2 / 03</p>	<p>Baten (jaar T) IOAW (exclusief Rijk)</p> <p>Gemeente</p> <p>I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW)</p> <p>Aard controle R Indicatornummer: G2 / 04</p>	<p>Besteding (jaar T) IOAZ</p> <p>Gemeente</p> <p>I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ)</p> <p>Aard controle R Indicatornummer: G2 / 05</p>	<p>Baten (jaar T) IOAZ (exclusief Rijk)</p> <p>Gemeente</p> <p>I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ)</p> <p>Aard controle R Indicatornummer: G2 / 06</p>
			<p>€ 2.693.989</p>	<p>€ 85.456</p>	<p>€ 410.499</p>	<p>€ 5.824</p>	<p>€ 29.170</p>	<p>€ 789</p>
			<p>Besteding (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud beginnende zelfstandigen</p> <p>Gemeente</p> <p>I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud beginnende zelfstandigen) (Bbz 2004)</p> <p>Aard controle R Indicatornummer: G2 / 07</p>	<p>Baten (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud beginnende zelfstandigen</p> <p>Gemeente</p> <p>I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud beginnende zelfstandigen) (Bbz 2004)</p> <p>Aard controle R Indicatornummer: G2 / 08</p>	<p>Baten (jaar T) WWIK (exclusief Rijk)</p> <p>Gemeente</p> <p>I.6 Wet werk en inkomen kunstenaars (WWIK)</p> <p>Aard controle R Indicatornummer: G2 / 09</p>	<p>Besteding (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet</p> <p>Gemeente</p> <p>I.7 Participatiewet (PW)</p> <p>Aard controle R Indicatornummer: G2 / 10</p>	<p>Baten (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet (excl. Rijk)</p> <p>Gemeente</p> <p>I.7 Participatiewet (PW)</p> <p>Aard controle R Indicatornummer: G2 / 11</p>	<p>Volledig zelfstandige uitvoering Ja/Nee</p> <p>Aard controle n.v.t. Indicatornummer: G2 / 12</p>
<p>€ 21.813</p>	<p>€ 3.695</p>	<p>€ 0</p>	<p>€ 24.641</p>	<p>€ 0</p>	<p>Ja</p>			
SZW	G3	<p>Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen)_gemeentedeel 2017</p> <p>Besluit</p>	<p>Besteding (jaar T) levensonderhoud gevestigde zelfstandigen (exclusief Bob)</p> <p>Aard controle R Indicatornummer: G3 / 01</p>	<p>Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking (exclusief Bob)</p> <p>Aard controle R Indicatornummer: G3 / 02</p>	<p>Baten (jaar T) levensonderhoud gevestigde zelfstandigen (exclusief Bob) (exclusief Rijk)</p> <p>Aard controle R Indicatornummer: G3 / 03</p>	<p>Baten (jaar T) kapitaalverstrekking (exclusief Bob) (exclusief Rijk)</p> <p>Aard controle R Indicatornummer: G3 / 04</p>	<p>Besteding (jaar T) aan onderzoek als bedoeld in artikel 56 Bbz 2004 (exclusief Bob)</p> <p>Aard controle R Indicatornummer: G3 / 05</p>	<p>Besteding (jaar T) Bob</p> <p>Aard controle R Indicatornummer: G3 / 06</p>
			<p>€ 111.379</p>	<p>€ 42.300</p>	<p>€ 2.975</p>	<p>€ 81.754</p>	<p>€ 20.300</p>	<p>€ 0</p>
			<p>Baten (jaar T) Bob (exclusief Rijk)</p> <p>Aard controle R Indicatornummer: G3 / 07</p>	<p>Besteding (jaar T) aan uitvoeringskosten Bob als bedoeld in artikel 56 Bbz 2004</p> <p>Aard controle R Indicatornummer: G3 / 08</p>	<p>Volledig zelfstandige uitvoering Ja/Nee</p> <p>Aard controle n.v.t. Indicatornummer: G3 / 09</p>			
<p>€ 0</p>	<p>€ 0</p>	<p>Ja</p>						

Overzicht taakvelden

Taakvelden		Lasten	Baten
Taakveld 0.	BESTUUR EN ONDERSTEUNING		
0.1	Bestuur	1.252	108
0.2	Burgerzaken	839	500
0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	0	0
0.4	Overhead	5.622	273
0.5	Treasury	730	1.836
0.61	OZB woningen	0	5.231
0.62	OZB niet-woningen	0	2.200
0.63	Parkeerbelasting	0	0
0.64	Belastingen overig	776	658
0.7	Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds	0	26.817
0.8	Overige baten en lasten	230	197
0.9	Vennootschapsbelasting (VpB)	314	0
0.10	Mutaties reserves	7.438	5.119
0.11	Resultaat van de rekening van baten en lasten	10	0
Totaal Taakveld 0.		17.211	42.939
Taakveld 1.	VEILIGHEID		
1.1	Crisisbeheersing en brandweer	1.719	0
1.2	Openbare orde en veiligheid	197	79
Totaal Taakveld 1.		1.916	79
Taakveld 2.	VERKEER, VERVOER EN WATERSTAAT		
2.1	Verkeer en vervoer	3.912	79

2.2	Parkeren	0	0
2.3	Recreatieve havens	0	0
2.4	Economische havens en waterwegen	0	0
2.5	Openbaar vervoer	0	0
Totaal Taakveld 2.		3.912	79
Taakveld 3.	ECONOMIE		
3.1	Economische ontwikkeling	201	427
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	0	0
3.3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	12	0
3.4	Economische promotie	146	68
Totaal Taakveld 3.		359	495
Taakveld 4.	ONDERWIJS		
4.1	Openbaar basisonderwijs	244	1
4.2	Onderwijshuisvesting	1.234	95
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	1.551	197
Totaal Taakveld 4.		3.029	293
Taakveld 5.	SPORT, CULTUUR EN RECREATIE		
5.1	Sportbeleid en activering	283	18
5.2	Sportaccommodaties	768	66
5.3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	261	0
5.4	Musea	39	0
5.5	Cultureel erfgoed	0	0
5.6	Media	688	57
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	1.932	75
Totaal Taakveld 5.		3.971	216

Taakveld 6.	SOCIAAL DOMEIN		
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	3.163	335
6.2	Wijkteams	886	4
6.3	Inkomensregelingen	4.702	3.422
6.4	Begeleide participatie	1.569	218
6.5	Arbeidsparticipatie	569	0
6.6	Maatwerkvoorziening (WMO)	840	7
6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	3.277	259
6.72	Maatwerkdienstverlening 18-	4.177	95
6.81	Geëscaleerde zorg 18+	24	0
6.82	Geëscaleerde zorg 18-	734	0
Totaal Taakveld 6.		19.941	4.340
Taakvelden		Lasten	Baten
Taakveld 7.	VOLKSGEZONDHEID EN MILIEU		
7.1	Volksgezondheid	935	0
7.2	Riolering	1.279	1.497
7.3	Afval	2.808	3.163
7.4	Milieubeheer	1.140	185
7.5	Begraafplaatsen en crematoria	380	302
Totaal Taakveld 7.		6.542	5.147
Taakveld 8.	VOLKSHUISVESTING, RUIMTELIJKE ORDENING STEDELIJKE VERNIEUWING		
8.1	Ruimtelijke ordening	509	223
8.2	Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	2.226	6.583

8.3	Wonen en bouwen	1.701	1.191
Totaal Taakveld 8.		4.436	8.006
Totaal taakvelden		61.588	61.588

Gewaarmerkt
d.d. 3 juli 2018
Paraaf

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Gewaarmerkt
d.d. 3 juli 2018
Paraaf

Gewaarmerkt
d.d. 3 juli 2018
Paraaf

Afkortingenlijst

ABP	Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds
AMHK	Advies- en Meldpunt Kindermishandeling en Huiselijk Geweld
AWBZ	Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten
B2030	Borsele 2030.
BBV	Besluit Begroting en Verantwoording
BDU	Brede Doel Uitkering
BOA	Buitengewoon Opsporingsambtenaar
BONS	Borsele Na School
BZZB	Behoud de "Zak van Zuid-Beveland"
BZK	Binnenlandse Zaken
CISO	Chief Information Security Officer
CEO	Chief Executive Officer
COVRA	Centrale Organisatie Voor Radioactief Afval
CRB	Culturele Raad Borsele
CROW	Centrum Regelgeving en Onderzoek Wegenbouw
GGD	Gemeenschappelijke Geneeskundige Dienst
CJG	Centrum Jeugd en Gezin
EMU	Europese Monetaire Unie
FPU	Flexibel Pensioen en Uittreden
GBA	Gemeentelijke Basisadministratie
GR	Gemeenschappelijke Regeling
GVVP	Gemeentelijk Verkeers- en Vervoersplan
HABOG	Hoogradioactief Afval Behandelings- en Opslag Gebouw
ICT	Informatie en Communicatie Technologie
i-NUP	i- Nationaal Uitvoeringsprogramma
IVB	Integraal Veiligheidsbeleid
LEA	Lokale Educatieve Agenda
OKE	Wet Ontwikkeling door Kwaliteit en Educatie
OZB	Onroerende Zaakbelastingen
REA	Regionale Educatieve Agenda
RODIN	Referentie Opbouw Digitaal Informatiebeheer
RPCZ	Regionaal Pedagogisch Centrum Zeeland
RUD	Regionale Uitvoeringsdienst
RvC	Raad van Commissarissen

SaBeWa	Samenwerkingsverband Belastingen en Waardebepaling
SISA	Single Information Single Audit
SLOK	Stimulering Lokaal Klimaatbeleid
SMWO	Stichting Maatschappelijk werk en Welzijn Oosterschelderegio
SVRZ	Stichting Verpleeg- en Rusthuizen Zeeland
SWVO	Samenwerkingsverband Welzijnszorg Oosterschelderegio
UWV	Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen
VRZ	Veiligheidsregio Zeeland
VVE	Vroegtijdige Voorschoolse Educatie
VVV	Vereniging voor Vreemdelingenverkeer
VZG	Vereniging van Zeeuwse Gemeenten
WIZ	Werk, Inkomen en Zorg
WMO	Wet Maatschappelijke Ondersteuning
WNT	Wet Normering bezoldiging Topfunctionarissen
WSW	Wet Sociale Werkvoorziening
ZMF	Zeeuwse Milieu Federatie
ZSP	Zeeland Seaports

Accountants

**BAKER TILLY
BERK**

Baker Tilly Berk N.V.
Stationspark 8
Postbus 85
4460 AB Goes
T: +31 (0) 113 24 20 00
F: +31 (0) 113 24 21 99
E: Goes@bakertillyberk.nl
KvK: 24425560
www.bakertillyberk.nl

Aan: de Raad van de gemeente Borsele

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

A. Verklaring over de in de jaarstukken opgenomen jaarrekening 2017

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2017 van de gemeente Borsele te Heinkenszand gecontroleerd.

Naar ons oordeel:

- geeft de in de jaarstukken opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van zowel de baten en lasten over 2017 als van de activa en passiva van de gemeente Borsele op 31 december 2017 in overeenstemming met het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV);
- zijn de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties over 2017 in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving, waaronder gemeentelijke verordeningen, opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in het normenkader 2017 dat is vastgesteld door de Raad.

De jaarrekening bestaat uit:

- 1 de balans per 31 december 2017;
- 2 het overzicht van baten en lasten over 2017;
- 3 de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen;
- 4 de SiSa-bijlage met de verantwoordingsinformatie over specifieke uitkeringen; en
- 5 de bijlage met het overzicht van de gerealiseerde baten en lasten per taakveld.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden, het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado), het controleprotocol 2017 dat is vastgesteld door de Raad en het controleprotocol Wet normering topinkomens (WNT) 2017 vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van de gemeente Borsele zoals vereist in de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij Assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Materialiteit

Op basis van onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de jaarrekening als geheel bepaald op € 598.000. De bij onze controle toegepaste goedkeuringstolerantie bedraagt voor fouten 1% en voor onzekerheden 3% van de totale lasten inclusief toevoegingen aan reserves, zoals voorgeschreven in artikel 2 lid 1 Bado.

Daarbij zijn voor de controle van de in de jaarrekening opgenomen WNT-informatie de materialiteitsvoorschriften gehanteerd, zoals vastgelegd in het Controleprotocol WNT 2017. Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn, zoals ook bedoeld in artikel 3 Bado.

Wij zijn met de Raad overeengekomen dat wij aan de Raad tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven de € 59.800 rapporteren alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve, SiSa- of WNT-redenen relevant zijn.

B. Verklaring over de in de jaarstukken opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvatten de jaarstukken andere informatie, die bestaat uit:

- het jaarverslag, waaronder de programmaverantwoording en de paragrafen.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat. Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Gemeentewet en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het College van Burgemeester en Wethouders is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het jaarverslag in overeenstemming met het BBV.

C. Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het College van Burgemeester en Wethouders en de Raad voor de jaarrekening

Het College van Burgemeester en Wethouders is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met het BBV.

Het College van Burgemeester en Wethouders is ook verantwoordelijk voor het rechtmatig tot stand komen van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties, in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving, waaronder gemeentelijke verordeningen, opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in het normenkader 2017.

In dit kader is het College van Burgemeester en Wethouders tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het College van Burgemeester en Wethouders noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van die relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het College van Burgemeester en Wethouders afwegen of de financiële positie voldoende is om de gemeente in staat te stellen de risico's vanuit de reguliere bedrijfsvoering financieel op te vangen. Het College van Burgemeester en Wethouders moet gebeurtenissen en omstandigheden, waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de risico's kunnen worden opgevangen, toelichten in de jaarrekening.

De Raad is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de gemeente.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fouten of fraude en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het Bado, het controleprotocol 2017 dat is vastgesteld door de Raad, het Controleprotocol WNT 2017, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen.

Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's:
 - dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude,
 - dat baten en lasten alsmede de balansmutaties als gevolg van fouten of fraude niet in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen,
- het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de gemeente;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, de gebruikte financiële rechtmatigheidscriteria en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het College van Burgemeester en Wethouders en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het College van Burgemeester en Wethouders gehanteerde afweging dat de gemeente in staat is de risico's van uit de reguliere bedrijfsvoering financieel op te vangen aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de gemeente haar financiële risico's kan opvangen. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat de gemeente de financiële risico's niet kan opvangen;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen en of de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen.

Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel zijn wij verantwoordelijk voor de controle van de jaarrekening van de gemeente, rekening houdend met de invloed daarop van de aard en de significantie van de activiteiten van uitvoeringsorganisaties ten behoeve van de gemeente. Op basis hiervan hebben wij de aard en omvang bepaald van de uit te voeren werkzaamheden ten aanzien van deze uitvoeringsorganisaties.

Accountants

BAKER TILLY
BERK

Wij communiceren met de Raad onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Goes, 3 juli 2018

Baker Tilly Berk N.V.

drs. M.A. de Munck RA

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden:

